

หลักเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 2540 : การสำรวจมาตรฐานเบื้องต้น

โดย

สมบัติ จันทรวงศ์

เสนอต่อ

คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ

และ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สารบัญ

ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
วิธีการศึกษา	5
กรอบความคิดทางทฤษฎีว่าด้วยเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้ง	5
สรุปหลักเกณฑ์และวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง	14
ตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดขนาดเล็ก	17
แผนที่จังหวัดพังงา	18
แผนที่จังหวัดภูเก็ต	25
ตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดขนาดกลาง	28
แผนที่จังหวัดเชียงใหม่	29
การแบ่งเขตเลือกตั้งโดยไม่ว่าหนึ่งถึงเขตเลือกตั้งเดิม	43
ตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดขนาดใหญ่	52
แผนที่จังหวัดนครราชสีมา	54
ตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน	
ตราด สิงห์บุรี มุกดาหาร เชียงใหม่ นครสวรรค์ และ ลพบุรี	66
แผนที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน	67
แผนที่จังหวัดตราด	71
แผนที่จังหวัดสิงห์บุรี	75
แผนที่จังหวัดมุกดาหาร	79
แผนที่จังหวัดเชียงใหม่	83
แผนที่จังหวัดนครสวรรค์	92
แผนที่จังหวัดลพบุรี	98
เชิงอรรถ	104
ภาคผนวก	110

หลักเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 2540 : การสำรวจมาตรฐานเบื้องต้น

ความสำคัญของปัญหา

ถึงแม้ว่า "กระบวนการเลือกตั้ง" โดยตัวของมันเองจะไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะต้องนำไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสมอไป แต่ก็คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่า กระบวนการเลือกตั้งเป็นขั้นตอนที่จำเป็นยิ่งสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกรูปแบบ โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมย่อมเป็นหลักประกันอย่างหนึ่งว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งนั้น เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมอย่างแท้จริง

สำหรับการเลือกตั้งในประเทศไทย ได้ดำเนินการติดต่อกันมาอย่างค่อนข้างจะต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมานั้น มักมีข้อครหาอยู่เนืองๆว่า เป็นการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม มีการทุจริตเลือกตั้งในรูปแบบต่างๆอยู่มาก โดยเฉพาะการซื้อเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร ที่ดูเหมือนว่าจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกวัน ถึงขนาดจนการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. 2539 นั้น องค์การกลางต้องมีแถลงการณ์ออกมา ไม่ยอมรับในความบริสุทธิ์ยุติธรรมของการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ฉบับปี พ.ศ. 2540 นั้น วัตถุประสงค์หลักอย่างหนึ่งของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ก็คือการทำให้กระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศนี้ เป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

หนึ่งนมาตรฐานที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้เป็นแนวทางอันที่จะทำให้กระบวนการเลือกตั้งของไทยปลอดจากการทุจริตซื้อเสียง ก็คือการทำให้เขตเลือกตั้งเล็กลง กลายเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพียงคนเดียว (Single-member Constituency) แทนที่จะเป็นเขตเลือกตั้งของผู้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งแต่ 1-3 คน (Multi-member Constituency) อย่างเดิม ทั้งนี้โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตนี้ 400 เขตทั่วประเทศ

นี้ย่อมหมายความว่า นอกจากจังหวัดเล็กๆไม่กี่จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สูงสุดเพียง 1 คน ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายแล้ว ก็ต้องมีการแบ่ง เขตเลือกตั้งกันทั้งหมดสำหรับจังหวัดที่เหลือ ซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มากกว่า 1 คนขึ้นไป จนทางปฏิบัติแล้วนี้หมายถึงการที่เขตเลือกตั้งเดิมซึ่งมีขนาดใหญ่อาจเป็นฐานเสียงทางการเมืองของนักการเมืองจำนวนมากทั่วประเทศมายาวนานกว่า 2 ทศวรรษ จะต้องถูกแบ่งย่อยเป็นเขตเล็กเขตน้อยตามหลักเกณฑ์ต่างๆที่รัฐธรรมนูญระบุไว้ว่า จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ให้คำนวณจากจำนวนราษฎรเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 400 คน (ถ้าคำนวณว่าประชากรไทยทั่วประเทศมีประมาณ 60 ล้านคนและมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบนี้ได้ 400 คน ก็จะได้ตัวเลขเฉลี่ยว่าประชาชน 150,000 คน มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 1 คน)

จะเห็นได้ว่า ในกรณีนี้ที่ประชากรของทั้งจังหวัดมีไม่เกิน 150,000 คน คือมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เพียง 1 คน ก็จะไม่มีปัญหาอะไรเลย แต่ในกรณีอื่นๆทั้งหมด การแบ่งซอยเขตเลือกตั้งที่มีขนาดใหญ่อันให้เล็กลง (หรือแม้แต่ในกรณีที่จะต้องแบ่ง เขตจังหวัดทั้ง จังหวัดให้เป็นสองเขตเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากจังหวัดนั้นมีประชากรเพิ่มขึ้นมากกว่า 150,000 คน คือนับทาง 300,000 คน) ย่อมมีผลกระทบในด้านเป็นคุณเป็นโทษทางการเมืองให้แก่ผู้สมัครต่างๆได้ทั้งสิ้น เพราะย่อมเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งเดิมของผู้สมัครต่างๆให้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ อาจเป็นการตัดเขตที่เป็นฐานเสียงเดิมของนักการเมืองบางคนออกไป แต่นำเอาเขตที่ไม่ใช่ฐานเสียงผนวกเข้ามา หรืออาจตรงกันข้าม คือนำฐานเสียงที่กระจายอยู่มาผนวกเข้าด้วยกัน และตัดเขตที่ไม่ใช่ฐานเสียงออกไปก็ได้ ความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการแบ่งเขตเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องแสดงให้ปรากฏก่อนจะมีการออกเสียงลงคะแนนเสียงด้วยซ้ำไป

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (มาตรา 103) ได้กำหนดแนวทางในการแบ่งเขตเลือกตั้งไว้อย่างกว้างๆว่า "จังหวัดใดมีการแบ่ง เขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่ง เขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละ เขตให้ติดต่อกันและต้องให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน" ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจถือว่าเป็นการกำหนดแนวทางในการแบ่งเขตเลือกตั้งในรายละเอียดเพิ่มเติมไว้ดังนี้คือ

มาตรา 18 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไว้ทุกจังหวัด เพื่อให้ประชาชนทราบ

การแบ่งเขตเลือกตั้งตามารรคหนึ่งจะต้องกำหนดพื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งให้ติดต่อกันและมีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกันด้วยก็ว่าได้

(1) ในกรณีที่อำเภอหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ ให้กำหนด

อำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

(2) ในกรณีที่ไม่มีไปตาม (1) ให้รวมอำเภอต่างๆเป็นเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ติดต่อกัน ความสะดวกในการคมนาคมระหว่างกันและการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน ถ้าการรวมอำเภอในลักษณะนี้จะทำให้มีจำนวนประชากรมากเกินไป ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเพื่อให้ได้จำนวนประชากรพอเพียงสำหรับการเป็นเขตเลือกตั้ง แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้

(3) ในกรณีที่การกำหนดพื้นที่ตามเกณฑ์ใน (2) จะทำให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนไม่ใกล้เคียงกันหรือไม่มีสภาพเป็นชุมชนเดียวกัน ให้ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพของชุมชนที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำในลักษณะที่เป็นชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกันและสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก โดยจะต้องทำให้จำนวนราษฎรของแต่ละชุมชนในเขตเลือกตั้งแต่ละแห่งมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุด

สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติมของแนวทางการแบ่งเขตเลือกตั้งที่มีปรากฏในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งนี้ เมื่อพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วก็จะพบว่าเป็นการกำหนดวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งอย่างเป็นขั้นเป็นตอน คือเริ่มกำหนดเขตเลือกตั้งจากฐานที่เป็นตำบลหรืออำเภอที่สามารถเป็นเขตเลือกตั้งได้ด้วยตนเอง (เพราะจำนวนประชากรมีมากพอ) แล้วจึงพิจารณาการรวมหลายอำเภอเข้าเป็นหนึ่งเขตเลือกตั้ง ไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย คือการพิจารณาแบ่งตำบลของบางอำเภอออกไปรวมกับอำเภออื่นเพื่อให้เกิดเขตเลือกตั้งที่เป็นธรรมขึ้น แต่เกณฑ์ที่สำคัญสูงสุดในการแบ่งเขตเลือกตั้งในทุกกรณีของร่าง พ.ร.บ.ดังกล่าวก็คือ การที่จะต้องทำให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งของจังหวัดนั้นมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุด จริงอยู่ การกำหนดนี้เกี่ยวกับจำนวนราษฎรที่ใกล้เคียงกันดังกล่าวนี้ เป็นการเคารพต่อกฎเกณฑ์ที่ว่าด้วย "ความเสมอภาคกันของคะแนนเสียง" (Vote equality) ซึ่งเป็นการป้องกันการที่ความแตกต่างของจำนวนประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสูงเกินไปจนกระทั่งเห็นได้ชัดว่ามีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น เช่นกรณีของประเทศอังกฤษที่แม้เมื่อได้มีการผ่าน พ.ร.บ.ปฏิรูป (Reform Act) ของปี ค.ศ. 1832 ออกมาแล้วก็ยังปรากฏว่า บางครั้งสัดส่วนของประชากรในเขตเลือกตั้งที่เล็กที่สุดและใหญ่ที่สุดที่เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จำนวนเท่ากัน เป็นตัวเลขที่ขนาดากคือ 1: 60 เป็นต้น¹ กระนั้นก็ดีการคำนึงถึงแต่เฉพาะเรื่องตัวเลขจำนวนราษฎรที่ใกล้เคียงกันเพียงอย่างเดียวโดยที่หลักเกณฑ์อื่นไม่ได้ถูกนำมาพิจารณาประกอบด้วยแล้ว ก็อาจทำให้การแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ที่มีแม้ว่าจะมีความเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกันในด้านตัวเลขจำนวนราษฎร จริงๆแล้วกลับส่งผลให้น้ำหนักของคะแนนของราษฎรในเขตเลือกตั้งเดียวกันนั้นเองมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากก็ได้ ดังที่ ธงชัย วินิจจะกุล ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงสร้างประชากรในเขตเลือกตั้งไว้ว่า

หากเขตเลือกตั้งที่ประกอบด้วยเขตชนบทเป็นส่วนใหญ่ถูกเปลี่ยนแปลงให้รวมเอาเขตเมืองใหญ่เข้าไปด้วย ผู้นำนักคะแนนเสียงประชากรในเขตชนบทที่จะมีส่วนซึ่งขาดผลการเลือกตั้ง ย่อมลดลงตามสัดส่วนของประชากรในเขตเมืองที่เพิ่มเข้ามา หรือสมมุติว่าในจังหวัดหนึ่งซึ่งมีชาวมุสลิมหนาแน่นอำเภอหนึ่ง ชาวพุทธหนาแน่นอีกอำเภอหนึ่ง การจัดเขตเลือกตั้งให้อำเภอทั้งสองเป็นคนละเขตเลือกตั้งหรือเป็นเขตเดียวกัน ย่อมมีผลอย่างแน่นอนต่อคะแนนเสียงของผู้สมัครที่มีฐานคะแนนเสียงในแต่ละเขตเป็นต้น ในการนี้เหล่านี้ย่อมหมายความว่าคุณภาพของการเป็นตัวแทน (Representation) ของผู้ได้รับเลือกตั้งถูกกระทบ เช่น อาจเป็นได้ว่าเขตนั้นได้ผู้แทนที่เป็นตัวแทนของเขตเมือง โดยเสียงจากชนบทแทบไม่มีความหมาย หรือได้ผู้แทนที่เป็นตัวแทนของศาสนิกชนหนึ่ง โดยคะแนนเสียงของอีกศาสนิกชนฝ่ายแพ้ และไม่ได้ตัวแทนของตนเลย เป็นต้น²

เพราะฉะนั้น จึงเป็นไปได้ว่าการแบ่งเขตเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริงนั้น จะคำนึงเฉพาะเกณฑ์ความเท่าเทียมกันของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งอย่างเดียวนั้นหาได้ไม่ หากเป็นไปได้ก็ควรที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆอีกด้วย เช่น ลักษณะโครงสร้างของประชากรดังได้กล่าวมาข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสำรวจและศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการแบ่งเขตเลือกตั้งที่อาจไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมในอดีต
2. เพื่อสำรวจสภาพและมิติของปัญหาในการแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ว่ามีลักษณะและขอบเขตแค่ไหน เพียงไร
3. เพื่อเสนอแนะเกณฑ์มาตรฐานเบื้องต้นในการกำหนดวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ เพื่อให้การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นไปโดยสุจริต เที่ยงธรรม

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาการแบ่งเขตเลือกตั้งครั้งนี้ จะศึกษาจากตัวอย่างของจริงของจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ โดยคัดเลือกจากจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่แตกต่างกัน ตั้งแต่จังหวัดขนาดเล็กที่ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปจะเป็นครั้งแรกที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มากกว่า 1 คน ไปจนถึงจังหวัดขนาดกลางและจังหวัดขนาดใหญ่ โดยเน้นการศึกษาจังหวัดที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นหรือลดลง เปรียบเทียบกับจังหวัดที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าเดิม ตัวอย่างจังหวัดที่จะทำการศึกษามี เชียงใหม่ เชียงราย นครสวรรค์ ลพบุรี อุบลราชธานี Mukดาหาร พังงา แม่ฮ่องสอน ภูเก็ต ตรวต นครราชสีมา สิงห์บุรี

ซึ่งเป็นกลุ่มจังหวัดที่จะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น แต่จะไม่รวมกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง เพราะมีความเจริญในด้านคมนาคมสื่อสารสูงสุด อีกทั้งยังมีการเติบโตของประชากรสูงสุดในประเทศอีกด้วย

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากหลักฐานข้อมูลเอกสาร เพื่อสำรวจปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวในอดีต และจากประสบการณ์ของต่างประเทศ
2. สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียอย่างนักการเมือง เพื่อทราบสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในอดีต
3. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเบื้องต้นเพื่อใช้ในการแบ่งเขตเลือกตั้ง ทั้งจากตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น จำนวนประชากรหนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน และเกณฑ์มาตรฐานอื่นๆ ที่ควรนำมาประกอบพิจารณา เช่น ความหนาแน่นของประชากรและลักษณะภูมิรัฐศาสตร์ของเขตเลือกตั้ง เป็นต้น รวมถึงความพยายามในการทำให้การแบ่งเขตเลือกตั้งสามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นๆ
4. สร้างแบบจำลองของปัญหาการแบ่งเขตเลือกตั้งจากรูปแบบต่างๆตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 โดยแบ่งออกเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ กลาง และ เล็ก เพื่อทดสอบแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จะใช้ได้ผลอย่างไรหรือไม่ และเพื่อที่จะได้มีการเสนอแนะ เกณฑ์มาตรฐานเบื้องต้นต่อไป

กรอบความคิดทางทฤษฎีว่าด้วยเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้ง

สำหรับประเทศอังกฤษซึ่งถือได้ว่าเป็นแม่แบบของการปกครองในระบบรัฐสภาแล้ว แต่เดิมนั้น การเลือกตั้งคือการเลือกตั้งตัวแทนที่จะทำหน้าที่แทนชุมชน(Community)มากกว่าอย่างอื่น หลักการที่ว่า การเลือกตั้งคือการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่มาทีหลัง³ และแม้ว่าจนปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีการถกเถียงกันอยู่ว่ากระบวนการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าสู่สภานั้นควรใช้หลักการที่ว่าเป็น การแทนตัวประชาชน(people) หรือว่าเป็นการแทนพื้นที่หรืออาณาเขต(Territorial Representation)⁴

การแบ่งเขตเลือกตั้งของทั้งประเทศออกเป็นเขตเลือกตั้งขนาดย่อยๆโดยที่แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคนเท่านั้นทุกเขตนี้(single member constituency) โดยหลักการแล้วต้องถือได้ว่าเป็นการยึดเอาเกณฑ์เรื่องอาณาเขตเป็นหลัก(Territorial-based sub-units) เพราะไม่ว่าจะพยายามแบ่งเขตเลือกตั้งให้ได้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าใดก็ตาม ในทาง

ปฏิบัติแล้วจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งก็จะมีไม่เท่ากันได้เลย เพราะฉะนั้นทางทฤษฎีแล้วการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งในระบบนี้ย่อมมีโอกาสนี้จะเสี่ยงกับปัญหาใดปัญหาหนึ่งดังต่อไปนี้ได้ตลอดเวลา คือ

(1) โดยเหตุที่จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งย่อมมีจำนวนไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้นจึงอาจเกิดปัญหาเรื่องความไม่เท่าเทียมกันของคะแนนเสียง (vote inequality) ได้ นั่นคือการให้คะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งหนึ่ง มีค่ามากหรือน้อยกว่าคะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งในอีกเขตเลือกตั้งหนึ่ง

(2) โดยเหตุที่ราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งย่อมมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงอาจเกิดปัญหาการที่ผลรวมของการลงคะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งทั้งประเทศไม่สอดคล้องกับผลการแพ้ชนะของจำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรคการเมืองได้รับ เช่น อาจเป็นไปได้ว่า พรรคการเมืองที่ได้จำนวนที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด (อาจจะเพียงพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้ด้วยตนเอง หรือมากพอที่จะอ้างการเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล) อาจจะได้คะแนนมากที่สุดจากประชาชนซึ่งนับรวมจากคะแนนที่ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศลงให้กับผู้สมัครของพรรคนั้นๆ ในทุกเขตเลือกตั้งรวมกันก็ได้ นั่นคือ มีความเป็นไปได้อยู่เสมอที่จะคะแนนเสียงรวมทั้งหมดที่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งได้รับ จะไม่สอดคล้องกับจำนวนที่นั่งในสภาที่พรรคการเมืองดังกล่าวได้รับ เช่น กรณีการเลือกตั้งทั่วไปสองครั้งในอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 1974 ปรากฏว่าพรรคลิเบอรัลได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนรวม 19.3 และ 18.3 เปอร์เซ็นต์ของคะแนนเสียงทั้งหมด แต่เมื่อคิดจำนวนที่นั่งในสภาแล้ว พรรคลิเบอรัลได้ที่นั่งมาเพียง 2.2 และ 2.0 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนที่นั่งทั้งหมดเท่านั้น⁵

จะ เห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้จะ ไม่เกิดขึ้นกับการกำหนดให้ผู้เลือกตั้งทั่วประเทศลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบรายชื่อของพรรคการเมือง (Party List) ซึ่งเป็นการลงคะแนนตามหลักการแทนประชาชนเลย สำหรับรัฐธรรมนูญของไทยฉบับ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่จะใช้ทั้งสองระบบการลงคะแนน (สองหลักการ) พร้อมกันในการเลือกตั้งครั้งต่อไปนั้น ปัญหาดังกล่าว ๗ ที่นี้จึงอยู่ที่ว่า เฉพาะในส่วนของการลงคะแนนเสียงตามหลักการแทนพื้นที่นั้น จะเขียนเขตเลือกตั้งอย่างไรจึงจะทำให้คะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งในแต่ละเขตมีความใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งในแง่ของน้ำหนักและคุณค่า

อย่างไรก็ดี เราได้เห็นมาแล้วว่ารัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งนั้น ดูจะให้ความสำคัญสูงสุดกับการที่พื้นที่ของแต่ละเขตเลือกตั้งต้องติดต่อกันและแต่ละเขตเลือกตั้งควรมีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกัน จริงอยู่การกำหนดน้ำหนักกับปัญหาดังกล่าวนี้นั้น เห็นได้ชัดว่าเป็นวิธีการเบื้องต้นของการป้องกันปัญหาการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรม โดยมุ่งเขียนเขตเลือกตั้งให้เกิดคุณหรือโทษแก่ผู้สมัครเฉพาะราย วิธีการนี้เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อของ Gerrymandering อันสืบเนื่องจากเมื่อปี ค.ศ. 1812 นาย Elbridge Gerry ขณะดำรงตำแหน่งผู้ว่าการรัฐแมสซาชูเซตส์ของสหรัฐอเมริกา

ได้เขียนเขตเลือกตั้งในลักษณะที่ทำให้พรรคพวกของตนได้เปรียบในการเมืองอย่างเต็มที่ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลทางภูมิศาสตร์ หรือความเหมาะสมของพื้นที่ต่างๆ ที่ถูกนำมาประกอบกันเข้าเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกันแต่อย่างใด จนเกิดเป็นเขตเลือกตั้งที่มีรูปร่างประหลาดคล้ายสัตว์ที่เรียกกันว่าตัวซาลาแมนเดอร์ขึ้น (Salamander) ปัจจุบันนี้ Gerrymandering จึงหมายถึงการจงใจเขียนเขตเลือกตั้งให้ส่งผลกระทบต่อผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ไม่ว่าจะโดยการรวมเอาพื้นที่ที่เป็นฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองดังกล่าวมารวมเอาไว้ด้วยกันอยู่จุดเดียว เพื่อให้ได้ที่นั่งในสภาน้อยที่สุด หรือโดยการแบ่งฐานเสียงดังกล่าวไว้ให้กระจายออกไป จนฐานคะแนนดังกล่าวหมดผลไปโดยปริยาย⁶

งานกรณีของประเทศไทยนั้น คงปฏิเสธไม่ได้ว่าที่ผ่านมาการกำหนดเขตเลือกตั้งที่จัดทำโดยกระทรวงมหาดไทยซึ่งถูกควบคุมโดยนักการเมืองอีกทีหนึ่งนั้น ได้มีข้อกังขาอยู่เป็นระยะเสมอมาว่า เป็นการดำเนินการที่ทำให้พื้นที่ที่เป็นฐานคะแนนของนักการเมืองบางคนแยกออกจากกัน หรือไม่ก็รวมเอาพื้นที่ที่ไม่ใช่ฐานเสียงของนักการเมืองดังกล่าวผนวกเข้ามา (หรือในทางตรงกันข้าม ก็อาจมีการกำหนดเขตเลือกตั้งให้เป็นคุณแก่นักการเมืองคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะได้ โดยการเขียนเขตเลือกตั้งให้รวมเอาฐานเสียงที่กระจายอยู่เป็นจุดเล็กจุดน้อยมารวมอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันเสีย พร้อมกับจัดพื้นที่ที่เป็นจุดอ่อนของผู้สมัครดังกล่าวไปอยู่ในเขตเลือกตั้งอื่นเสีย) เพียงแต่ว่างานอดีตนักการเมืองไทยไม่ปรารถนาจะมีความขัดแย้งกับข้าราชการประจำโดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานกรณีการแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งเป็นการยากที่จะชี้ว่าผู้ทำหน้าที่กำหนดเขตเลือกตั้งมีความลำเอียงงานการปฏิบัติหน้าที่⁷ ชาวคราวนั้นเรื่องนี้จึงไม่ค่อยแพร่หลายสู่สาธารณชนนัก กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีการมีประกาศของกระทรวงมหาดไทยเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 ที่ทำให้เกิดข้อกล่าวหาว่าการแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดนครปฐมเป็นการทำลายฐานเสียงของผู้สมัครจากพรรคชาติไทยหรือไม่ และที่โด่งดังมากก็คือการย้ายแขวงคลองเตย (ซึ่งแต่เดิมเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 5) ของกรุงเทพมหานคร ให้อบรมอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 6 ซึ่งนำไปสู่การประท้วงโดยผู้นำชุมชนในแขวงคลองเตยว่าไม่เป็นธรรมแก่ชุมชน แต่เป็นประโยชน์ทางการเมืองแก่พรรคประชาธิปัตย์ จนถึงกับมีการกล่าวขานกันว่าเหตุการณ์การแบ่งเขตเลือกตั้งของเขต 6 กรุงเทพมหานครครั้งนั้น คือ "สนั่น แมนเดริง" ตามชื่อของพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจากพรรคประชาธิปัตย์ในขณะนั้น⁸

การมีคณะกรรมการเลือกตั้งแห่งชาติที่เป็นกลางไม่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง มาทำหน้าที่กำหนดเขตเลือกตั้งแทนกระทรวงมหาดไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น น่าจะทำให้ปัญหาเรื่อง Gerrymandering หมดไปได้ นั่นคือการจงใจกำหนดขอบเขตและขนาดของเขตเลือกตั้งให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่นักการเมืองคนใดคนหนึ่ง น่าจะไม่มี ทั้งนี้ โดยการยึดถือตามหลักการเรื่องจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งให้ใกล้เคียงกัน และพื้นที่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันต้องติดต่อกัน แต่การแบ่งเขตเลือกตั้งที่เหมาะสม

และถูกต้องนั้น น่าจะต้องไปไกลกว่าความเสมอภาคในด้านตัวเลขจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้ง คือควรจะก้าวไปถึงจุดของคุณภาพของการเป็นตัวแทนด้วย นั่นคือ การแบ่งเขตเลือกตั้งควรจะแบ่งตามลักษณะที่ตัวแทนซึ่งได้รับเลือกตั้งมา สามารถเป็นตัวแทนของราษฎรในเขตเลือกตั้งได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน กล่าวคือเขตเลือกตั้งนั้นจะต้องเป็นเขตเลือกตั้งที่ประชากรในพื้นที่ไม่มีความแตกต่างทางสังคม เศรษฐกิจกันมากนักจนเกินไป จนถึงขนาดที่ความต้องการของประชากรแตกแยกออกเป็นสัดส่วนหรือส่วนทางกันอย่างชัดเจน และทำให้ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งต้องเลือกรักษาผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของประชากรที่ตนเห็นว่ามีคามสำคัญทางการเมือง โดยละเลยผลประโยชน์ของกลุ่มอื่นไปเลย ในทางปฏิบัติการแบ่งเขตเลือกตั้งโดยคำนึงถึงสภาพสังคม เศรษฐกิจ ที่แตกต่างกันของประชากรประกอบควบคู่ไปกับจำนวนที่ใกล้เคียงกันของราษฎรนั้น อาจทำได้ไม่มากนัก ในกรณีที่ว่าอำเภอหรือตำบลหนึ่งใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ด้วยตัวเอง นั่นคือตามเกณฑ์ข้อที่หนึ่งของ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งมาตราที่ 18 ที่ว่า "(1) ในกรณีที่ว่าอำเภอหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง" นั้น เราคงต้องอนุมานเอาว่า ความหนาแน่นของประชากรในตำบลหรืออำเภอใดที่ถึงขั้นดังกล่าวย่อมเป็นดัชนีที่บ่งชี้ถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกันในระดับหนึ่งของชุมชนนั้นอยู่แล้ว ในทางตรงกันข้าม การกระจุกตัวของประชากรอยู่ในเขตเมือง เช่นในเขตเทศบาลที่มากพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ด้วยตัวเองนี้ เมื่อเทียบกับประชากรในเขตชนบทที่มีพื้นที่กว้างขวางกว่าแต่ผู้นอนอยู่อาศัยกระจัดกระจายและมีวิถีชีวิตที่แตกต่างออกไป ก็ย่อมเป็นกรณีให้เห็นได้ชัดว่าน่าจะต้องแยกประชากรสองส่วนนี้ออกมาให้อยู่กันคนละเขตเลือกตั้ง

ปัญหาที่แท้จริงจึงน่าจะอยู่ในกรณีที่จะต้องรวมเอาอำเภอต่าง ๆ ที่มีประชากรไม่มากพอเข้ามาเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน (ซึ่งรวมถึงการที่จะต้องเอาส่วนของพื้นที่และประชากรในเมืองที่เหลืออยู่จากการจัดตั้งเป็นเขตเลือกตั้งด้วยตัวเองไปรวมกับอำเภออื่นด้วย) เพราะในกรณีเช่นว่านี้ โดยเฉพาะในกรณีที่ว่าจำเป็นต้องมีการแยกพื้นที่ของตำบลใดตำบลหนึ่งไปรวมกับอำเภออื่น เพื่อให้ได้จำนวนประชากรเพียงพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งนั้น หากไม่ระมัดระวังพอแล้วก็อาจทำให้เกิดการละลายหรือการเจือจางคะแนนเสียง (Vote dilution) ของประชากรที่ต้องถูกตัดขาดจากชุมชนส่วนหนึ่งที่ตนเป็นส่วนหนึ่งอยู่ได้ ในสหรัฐอเมริกาที่ซึ่งชนกลุ่มน้อยมีปัญหาถูกเจือจางคะแนนมากที่สุด ได้มีการนิยามการเจือจางคะแนนว่าได้แก่ "การลดศักยภาพแห่งประสิทธิภาพของการลงคะแนนเสียงของกลุ่มชนด้วยการจำกัดขีดความสามารถที่จะแปรเปลี่ยนพลังนั้นให้กลายเป็นการควบคุม (หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือการมีอิทธิพลต่อ) ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะที่มาจากการเลือกตั้ง"⁹ ในกรณีของประเทศไทย หนึ่งในคำถามของผู้นำชุมชนคลองเตย ที่มีต่อการแยกแขวงคลองเตย เขตคลองเตยไปรวมกับเขตเลือกตั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี พ.ศ. 2538 (ซึ่งยังคงเป็นการแบ่ง

เขตเลือกตั้งแบบเดิม) ก็สามารถสะท้อนให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่า ความรู้สึกที่คล้ายๆกับการเจือจางคะแนน อาจเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน ดังคำถามที่ว่า

ถาม เนื่องจากการเลือกตั้งของเมืองไทยในปัจจุบันใช้ระบบรวมเขตเรียงเบอร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ใหญ่ และจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน การแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยตัดพื้นที่ส่วนน้อย (แขวงคลองเตย) ออกไปอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่คือ เขต 6 เดิม จะทำให้ประชาชนในพื้นที่คลองเตยสูญเสียสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความคุ้นเคย ความผูกพันและได้ร่วมพัฒนาชุมชนมาช้านาน แต่เมื่อมาอยู่ในเขตใหม่ ประชาชนจากแขวงคลองเตยจะไม่มีความรู้สึก มักคุ้นกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 6 เลย ด้วยการแบ่งเขตก่อนการเลือกตั้งเพียง 32 วัน (การแบ่งเขตเลือกตั้งที่ถือตามตัวเลขเพียงอย่างเดียว เป็นการริดรอนสิทธิของประชาชน อย่างยิ่ง เพราะไม่ใช้ระบบวันแมนวันโหวต)¹⁰

อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาเรื่องการเจือจางคะแนนเสียง (Vote dilution) อันสืบเนื่องจากการรวมอำเภอหลายอำเภอเข้าเป็นเขตเลือกตั้งเดียว (ซึ่งรวมถึงการแยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเข้าด้วยกัน) นี้ อาจพิจารณาจากข้อกำหนดของ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้ง มาตราที่ 18 ข้อ (2) ว่า สามารถป้องกันได้อยู่แล้วในระดับหนึ่ง หากพื้นที่ของเขตเลือกตั้งดังกล่าวมี "พื้นที่ติดต่อกัน (มีความสะดวกในการคมนาคม และ...เคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน" นั่นคือ ปัญหาเรื่องการเจือจางคะแนนเสียง อาจจะถือว่าไม่เกิดขึ้น ถ้าการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยการรวมหลายอำเภอเข้าด้วยกัน (อาจมีการรวมหรือแยกตำบลของต่างอำเภอ) เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เคยเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อน [ประเด็นปัญหาเรื่องการคมนาคมสะดวกก็อาจจะสามารถอนุโลมได้ตามหลักตรรกเดียวกันว่า พื้นที่ที่เคยเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อน (ส่วนใหญ่เป็นเวลานาน) ย่อมต้องเป็นอาณาบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวกอยู่แล้ว] เพราะฉะนั้น หลักเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้งโดยวิธีใหม่ที่สำคัญที่สุดถัดจากเกณฑ์เรื่องจำนวนราษฎรและการที่ต้องมีพื้นที่ติดต่อกัน ก็คือ การที่ต้องกำหนดให้เขตเลือกตั้งใหม่เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งเดิม ในทางปฏิบัติ วิธีการที่ง่ายที่สุดจึงน่าจะเป็นการพิจารณาแบ่งเขตเลือกตั้งเดิมที่เคยเป็นเขตเลือกตั้งขนาดใหญ่สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2-3 คนขึ้นไป ออกเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ที่มีขนาดเล็กลงนั่นเอง¹¹ เพราะวิธีนี้ แม้จะเกิดการบีบอัดอำเภอหนึ่งจนมีความหนาแน่นของประชากร (เนื่องจากสภาวะการเป็นชุมชนเมือง) ถึงขนาดเป็นเขตเลือกตั้งได้ด้วยตนเองตามเกณฑ์ข้อ (1) ของมาตรา 18 เช่นมีประชากรระหว่าง 150,000-200,000 คน และส่งผลให้ตำบลหนึ่งตำบลใดของอำเภอดังกล่าวที่มีประชากร 30,000-50,000 คนต้องถูกแยกออกไปรวมกับอำเภออื่นเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ ก็ยังอาจกล่าวได้ว่าตำบลที่ถูกแยกออกจากอำเภอเดิมไปรวมกับอำเภออื่นเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ ไม่ถูกกระทบจากการเจือจางคะแนนเสียง (อันเป็นการพิจารณาจากน้ำหนักของ

การเมือง) เพราะอย่างน้อยที่สุด ตำบลนั้นๆและอำเภออื่นๆในเขตเลือกตั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้น ก็เคยเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน คือเป็นชุมชนทางการเมืองเดียวกันมาก่อน แม้ว่าความแตกต่างทางสังคมเศรษฐกิจของชุมชนย่อยๆ จะยังคงมีอยู่ก็ตาม

ในทางตรงกันข้ามหากพิจารณาการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยไม่คำนึงถึงกรอบของเขตเลือกตั้งเดิมเสียเลย นอกจากว่าผู้ดำเนินการจะต้องพิสูจน์ทราบว่าการคมนาคมข้ามเขตเลือกตั้งเดิมเป็นไปโดยสะดวกในทุกรณี และจะไม่มีกรณีการจราจรจะแน่นเสียเกิดขึ้นแล้ว ก็ยังจะต้องมีเหตุผลความเหมาะสมอื่นที่มีน้ำหนักว่าการเคยเป็นชุมชนการเมืองเดียวกันมาสนับสนุนอีกด้วย

อย่างไรก็ดี ดูเหมือนว่าประเด็นปัญหาเรื่องการจราจรของคะแนนเสียงของชุมชน (Vote dilution) และประเด็นปัญหาเรื่องการพิสูจน์ทราบความสะดวกในการคมนาคม จะไม่เป็นสิ่งที่คณะกรรมการเลือกตั้งให้ความสำคัญ เพราะใน "คำแนะนำการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง" ที่คณะกรรมการเลือกตั้งจัดทำขึ้นนั้น ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า การย้ายตำบลหนึ่งๆให้ไปรวมกับตำบลอื่นๆข้ามเขตเลือกตั้งเดิม ก็อาจทำได้ดังปรากฏในข้อเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่น้อยกว่า 4 คน และไม่มี การเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดไว้ว่า

"ถ้าคงแนวเขตเลือกตั้งเดิมไว้ (ซึ่งมีหลายเขต) ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่อาจแตกต่างกันได้มาก เช่น จังหวัดหนึ่งมี ส.ส. 5 คน เขตเลือกตั้งเดิมที่ 1 มี ส.ส. 3 คน มีราษฎร 480,000 คน ถ้าแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยไม่เปลี่ยนแนวเขตเดิม จะได้ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่ 160,000 คน เขตเลือกตั้งเดิมที่ 2 มี ส.ส. 2 คน มีราษฎร 280,000 คน ถ้าแบ่งเขตใหม่จะได้ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่ 140,000 คน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของราษฎรทั้งจังหวัดต่อเขตเลือกตั้งคือ $(480,000+280,000)/5=152,000$ คน ซึ่งทำให้เขตเลือกตั้งใหม่ควรมีราษฎรระหว่าง 149,000 คน ถึง 155,000 คน เมื่อเป็นเช่นนี้ จะไม่สามารถคงแนวเขตเลือกตั้งเดิมไว้ได้

ข้อเสนอแนะก็คือ ควรเริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวเขตเลือกตั้งเดิมโดยย้ายตำบล (หรืออำเภอ) หนึ่งหรือครั้งที่สุทธระหว่างเขตเลือกตั้งเดิมที่ 1 ประมาณ 24,000 คน เพื่อไปเพิ่มให้เขตเลือกตั้งเดิมที่ 2 ผลก็คือทั้งสองเขตเลือกตั้งเดิมที่เปลี่ยนแปลงแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่เท่ากับประมาณ 152,000 คน ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของราษฎรทั้งจังหวัดต่อเขตเลือกตั้ง"¹²

ในทางตรงกันข้าม การที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะให้ความสำคัญแก่ทั้งเรื่องของความเสมอภาคของคะแนน (Vote equality) และคุณภาพของการแทนตน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการจราจรของคะแนน (Vote dilution) ได้ หากคำนึงถึงเฉพาะแต่เรื่องแรกเรื่องเดียว เห็นได้ชัดจากการที่ ข้อ(3)ของมาตรา

ที่ 18 ของ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งที่ว่า "งานกรรณิการกำหนดพื้นที่ตามเกณฑ์
อัน(2)จะทำให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนไม่ใกล้เคียงกัน หรือไม่มีสภาพเป็นชุมชนเดียวกัน
ให้ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพของชุมชนที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำอันลักษณะที่เป็นชุมชน
เดียวกันหรือใกล้เคียงกัน และสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก โดยจะต้องหาจำนวนราษฎร
ของแต่ละชุมชนในเขตเลือกตั้งแต่ละแห่งมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุด"

ถึงแม้ว่าการตีความหรือวินิจฉัยความหมายที่แท้จริงของข้อ(3)แห่งมาตรา 18 นี้คงต้องรอโอกาสที่
ยังมาไม่ถึง แต่จะเห็นได้ว่าปัญหาหลักที่ผู้ร่าง พ.ร.บ.ดังกล่าวติดก็คือ (1) จำนวนราษฎรที่ควรจ
ใกล้เคียงกันของแต่ละเขตเลือกตั้ง และ (2) ความเป็นชุมชนเดียวกันของเขตเลือกตั้ง อันเรื่องนี้ ข้อที่
ควรสังเกตก็คือ สภาพความเป็นชุมชนเดียวกันนั้นเป็นสิ่งที่วัดได้ค่อนข้างยาก ในขณะที่จำนวนราษฎรนั้นเป็น
สิ่งที่สามารถวัดหรือเปรียบเทียบได้ชัดเจนที่สุด อันที่จริงแล้ว ดูเหมือนว่าดัชนีวัดความเป็นชุมชนเดียวกันที่
ปรากฏออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรจะมีอยู่แค่ "การติดต่อกันเป็นประจำ" ซึ่งขยายความได้ด้วยการที่ "สามารถ
เดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก" เท่านั้น อันนี้ ความเป็นชุมชนเดียวกันในข้อ (3) นี้ ดูจะไม่ต่างจากข้อ
กำหนดที่มีบัญญัติไว้ในข้อ (2) ของมาตราเดียวกันนัก เพราะข้อ (2) ของมาตรา 18 ก็ได้กำหนดไว้
คล้ายกันว่า ให้รวมอำเภอต่างๆเข้าเป็นเขตเลือกตั้งโดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ติดต่อกันชิดกัน ความสะดวกในการ
คมนาคมระหว่างกัน และการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อน เพราะฉะนั้น ถ้าพิจารณาต่อไปถึง
ข้อกำหนดที่ยอมให้แยกหรือรวมตำบลบางตำบลทั้งตำบลไปจัดตั้งเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ แต่ห้ามแยกหรือรวม
เฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลแล้ว ก็ต้องยอมรับว่าเป็นการยากที่จะบอกว่า ความไม่เป็นชุมชนเดียวกันของ
ตำบลหรืออำเภอที่เคยเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน มีพื้นที่ติดต่อกัน มีการคมนาคมติดต่อกันได้สะดวก อยู่ตรงไหน
การยกเอาสภาพความแตกต่างทางสังคม เศรษฐกิจ มาพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละตำบล (แม้เมื่ออยู่
รวมกันเป็นเขตอำเภอเมืองซึ่งน่าจะถือว่าเป็นเขตเมือง (urban))ก็ไม่น่าจะทำได้โดยง่ายและอย่างมี
มาตรฐาน อันทางปฏิบัติ อาจจะมีอยู่เพียง 2 กรณีที่เข้าข่ายความแตกต่างที่ทำให้เกิดความไม่เป็นชุมชน
เดียวกันขึ้น กรณีหนึ่งคือกรณีของความแตกต่างของชุมชนเมืองและชุมชนชนบทที่มีดัชนีชี้วัดอย่างชัดเจน เช่น
กรณีของชุมชนที่ถูกจัดขึ้นเป็นเขตเทศบาล (ซึ่งอาจจะประกอบด้วยเขตการปกครองที่เป็นตำบลต่างๆของต่าง
อำเภอเข้าด้วยกัน) ที่แยกตัวเองออกจากชุมชนชนบทอื่นๆซึ่งอาจจะอยู่ในเขตการปกครอง (ตำบล หรืออำเภอ)
เดียวกันก็เป็นได้ งานกรณีเช่นนี้จึงน่าจะถือว่าเขตเทศบาลใดมีประชากรถึงเกณฑ์ที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ด้วย
ตนเอง (ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 102 วรรค 2) แล้ว ก็น่าจะเป็นเขตเลือกตั้งไปเสียเลย

กรณีที่สองซึ่งอาจจะ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างอ่อนไหวสำหรับนักการเมืองในเขตนั้นๆคือกรณีของความแตกต่าง
ระหว่างเชื้อชาติและศาสนาในจังหวัดบางจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย แต่ในกรณีดังกล่าวก็ต้อง

พิจารณาลงไปจนรายละเอียดต่อไปว่า ชาวไทยมุสลิมเป็นประชากรเสี่ยงช้างมากอย่างค่อนข้างจะท่วมท้นใน จังหวัดนั้นหรือไม่ เพราะหากว่าชาวไทยมุสลิมเป็นเสี่ยงช้างมากอย่างเด็ดขาดจนถึงขนาดที่ชุมชนไทยพุทธ ไม่สามารถมีอิทธิพลต่อผลการเลือกตั้งได้เลย ไม่ว่าจะกระจุกตัวอยู่ในอำเภอหรือตำบลเดียวหรือไม่เสียแล้ว ปัญหาเรื่องความเป็นชุมชนเดียวกันหรือไม่ ก็ไม่ใช่ปัญหามาตั้งแต่ต้น คือเราต้องยอมรับว่าจังหวัดดังกล่าว นั้น เป็นชุมชนของชาวไทยมุสลิมโดยเฉพาะ¹³

ด้วยเหตุนี้เองประเด็นปัญหาที่แท้จริงในทางปฏิบัติจึงน่าจะเป็นประเด็นปัญหาเรื่องจำนวนราษฎรในแต่ละ เขตเลือกตั้งใหม่ที่จะเขียนขึ้นว่าจะเขียนอย่างไรจึงจะมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยไม่ทำให้คุณภาพของการแทนตต้องกระทบกระเทือนไปด้วยนั่นเอง ซึ่งการเขียนเขตเลือกตั้งใหม่โดยการเริ่มจากกรอบของเขตเลือกตั้งเดิม อาจดูเหมือนว่าจะทำให้เกิดปัญหานี้ได้ เช่น จังหวัด ก ในระบบเดิม มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 6 คน โดยเลือกมาจากเขตเลือกตั้งที่ 1 และเขตเลือกตั้งที่ 2 เขตเลือกตั้งละ 3 คน ตามระบบใหม่ เขตเลือกตั้งที่ 1 ก็จะถูกแบ่งออกเป็น 3 เขตเลือกตั้ง คือ เขตเลือกตั้งที่ 1.1 1.2 และ 1.3 ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 2 ก็จะถูกแบ่งออกเป็น 3 เขตเลือกตั้งเช่นเดียวกันคือ เขตเลือกตั้งที่ 2.1 2.2 และ 2.3 ซึ่งก็เป็นไปได้ว่า ในขณะที่จำนวนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 1.1 1.2 1.3 จะใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับเขตเลือกตั้งที่ 2.1 2.2 และ 2.3 แต่ถ้าเปรียบเทียบจำนวนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 1.1 และ 2.1 คือเป็นการเปรียบเทียบข้ามเขตเลือกตั้งเดิมแล้วอาจมีความแตกต่างกันมากขึ้นกว่าที่เป็นความแตกต่างระหว่างเขตเลือกตั้งที่เกิดจากเขตเลือกตั้งเดิมด้วยกันก็ได้ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาที่ถ่องแท้แล้วก็จะพบว่า นี่คือตัวปัญหานทางทฤษฎีของการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ยึดถือการแทนพื้นที่มากกว่าการแทนตัวประชาชนนั่นเอง คือ トラบเท่าที่เราไม่ได้ถือเอาตัวประชาชนหรือจำนวนคะแนนเสียงที่แท้จริงของผู้เลือกตั้งที่เป็นรายบุคคล เป็นเกณฑ์สูงสุด แต่นำเอาจำนวนราษฎรไปผูกกับอาณาบริเวณหรือพื้นที่ (Territorial-based sub-units) ก็ไม่มีทางที่จะทำให้เขตเลือกตั้งทุกเขตมีจำนวนราษฎรเท่ากันได้เลย ค่าของคะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งภายใต้ระบบนี้ไม่มีทางที่จะเท่ากันได้อยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของเขตหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างตำบลไว้ ย่อมทำให้การเขียนเขตเลือกตั้งในระบบนี้เป็นได้อย่างมากที่สุดก็คือ เขียนให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งมีความใกล้เคียงกันมากที่สุด โดยไม่กระทบหรือก่อให้เกิดปัญหาการเจือจางของคะแนน เท่านั้น

ในทางปฏิบัติ วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ประชาชนของคะแนนเสียงของราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งของจังหวัดเดียวกันไม่แตกต่างกันจนเกินไป ก็คือการกำหนดให้ค่าเฉลี่ยของความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องใกล้เคียงกับค่าความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรทั้งจังหวัดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะฉะนั้น นอกเหนือจากเกณฑ์อื่นๆในการพิจารณากำหนดเขตเลือกตั้งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ตัวเลขค่าเฉลี่ยของ

ความหนาแน่นของประชากรของเขตเลือกตั้งหนึ่งๆ เมื่อเปรียบเทียบกับความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรทั้งจังหวัด ก็คืออีกดัชนีหนึ่งที่จะชี้ว่าการแบ่งเขตเลือกตั้งที่สามารถทำได้หลายแบบนั้น แบบใดน่าจะเป็นแบบที่เหมาะสมและยุติธรรมที่สุด อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะต้องระวังไว้ ณ จุดนี้ก็คือความจริงที่ว่า การคำนึงถึงความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรในเขตเลือกตั้ง/เขตจังหวัด สามารถจะแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำได้เฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งภายในจังหวัดเดียวกันเท่านั้น แต่จะไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นระหว่างเขตเลือกตั้งต่างข้ามเขตจังหวัดทั่วประเทศได้เลย ซึ่งในเรื่องนี้ แม้แต่ในประเทศอังกฤษเอง ความแตกต่างระหว่างจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งต่างก็มีมากจนน่าประหลาดใจ¹⁴ สิ่งที่น่าจะต้องพิจารณาคือไปถึงคือเกณฑ์ความยืดหยุ่นที่จะยอมให้จำนวนประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งแตกต่างกันได้บ้างว่าควรจะเป็นสักเท่าใด และจะยอมให้ความแตกต่างระหว่างเขตเลือกตั้งที่เล็กที่สุดกับเขตเลือกตั้งที่ใหญ่ที่สุดของทั้งประเทศ ไปได้สูงมากอย่างกรณีของประเทศอังกฤษ ซึ่งเพิ่มจาก 3:5 ขึ้นไปถึง 1:2 ได้¹⁵ หรือจะอ้างกรณีของสหรัฐอเมริกาที่ศาลสูงสุดยอมให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งแตกต่างกันได้ถึง 15 เปอร์เซ็นต์ สำหรับเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งชาติ (Congress)¹⁶ แต่ถ้าเป็นเขตเลือกตั้งในมลรัฐ ยอมให้มีความแตกต่างได้ไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ จนกรณีปกติ แต่อาจยอมได้มากกว่านั้นหากมีเหตุผลเพียงพอ¹⁷

สำหรับประเทศไทย เกณฑ์ความแตกต่างระหว่างจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งภายในแต่ละจังหวัดนั้น คณะกรรมการเลือกตั้งแห่งชาติได้กำหนดไว้ว่า "ในการแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้ง ต้องกำหนดพื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งให้ติดต่อกัน และมีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ไม่ควรมากหรือน้อยกว่าสามพันคนจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัดนั้น"¹⁸ ตัวเลข+3000 คนนี้ คณะกรรมการเลือกตั้งได้มาจากค่าเฉลี่ยของจำนวนราษฎรทั้งประเทศ เฉลี่ยกับจำนวนตำบลของทั้งประเทศ (จำนวนประชากรทั้งประเทศหารด้วยจำนวนตำบล) แต่การกำหนดตัวเลขเช่นว่านี้มีตรรกะที่ขัดแย้งกันเองและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงอยู่มาก เพราะในขณะที่คณะกรรมการเลือกตั้งในฐานะประชากรของแต่ละจังหวัดมาหาค่าเฉลี่ยว่า จำนวนราษฎรต่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นควรเป็นเท่าไร (โปรดดูภาคผนวกที่ 2) แต่เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งภายในจังหวัดเดียวกัน คณะกรรมการเลือกตั้งกลับใช้ตัวเลข+3000 คนที่ได้มาจากการหาค่าเฉลี่ยจำนวนประชากรในแต่ละตำบลโดยคำนวณฐานของทั้งประเทศ ซึ่งถ้าคณะกรรมการเลือกตั้งใช้ค่าเฉลี่ยประชากรในแต่ละตำบลของจังหวัดนั้นๆ ก็น่าจะได้อัตราตัวเลขที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของประชากรในแต่ละจังหวัดมากกว่า

อย่างไรก็ดี นอกเหนือจากเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดแล้วนี้ ยังมีเกณฑ์ที่สมควรนำมาพิจารณาอีกข้อหนึ่งด้วย นั่นคือเกณฑ์ว่าด้วยขนาดหรือขอบเขตของแต่ละเขตเลือกตั้งว่าควรจะมีลักษณะอย่างไร เหตุผลที่เกณฑ์ข้อนี้สมควรจะถูกนำมาพิจารณาประกอบด้วย สืบเนื่องมาจากความจริงที่ว่าในขณะที่ความเท่าเทียมกันของ

คะแนนเสียง (Vote equality) เป็นสิ่งที่เป็นธรรมแก่ผู้เลือกตั้ง หากจำนวนผู้เลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ถ้าขนาดหรือขอบเขตของเขตเลือกตั้งแตกต่างกันมากจนเกินไป ก็อาจเกิดความไม่เป็นธรรมอันหมั่นการเมืองด้วยตนเองได้ เพราะเห็นได้ง่ายว่านักการเมืองที่เป็นตัวแทนของเขตเลือกตั้งที่มีขอบเขตเล็กจะสามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่ายกว่า การคมนาคมสื่อสารสะดวกกว่านักการเมืองที่ต้องรับผิดชอบเป็นตัวแทนของเขตเลือกตั้งที่ใหญ่โต มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายทั่วไปหมด ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นเรื่องปกติสำหรับประเทศเช่นสหรัฐอเมริกาที่จะพบว่าพื้นที่หรืออาณาบริเวณขนาดใหญ่ที่มีประชาชนอยู่อาศัยกระจัดกระจายอยู่อย่างเบาบาง จะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือจำนวนที่นั่งในสภามากกว่าสัดส่วนของจำนวนตัวเลขประชากรที่แท้จริง¹⁹ สำหรับประเทศไทยซึ่งการกระจุกตัวของประชากรในจังหวัดต่าง ๆ มีความแตกต่างระหว่างเขตเมืองและเขตชนบทค่อนข้างมาก ประเด็นเรื่องความเท่าเทียมกันของขอบเขตของเขตเลือกตั้งจึงควรที่จะต้องนำมาพิจารณาประกอบกับเกณฑ์อื่น ๆ ด้วย

กระนั้นก็ตาม เกณฑ์ต่างๆทั้งหมดที่ได้นำเสนอมาข้างต้นนี้ จะมีน้ำหนักในการทางปฏิบัติเมื่อนำไปพิจารณา กำหนดเขตเลือกตั้งจริง ๆ มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับอีกปัจจัยหนึ่ง ซึ่งถ้าจะว่าไปแล้ว เป็นปัจจัยหลักสูงสุดที่กำหนดความเป็นไปได้หรือความเหมาะสมของเกณฑ์อื่น ๆ ทั้งหมดทีเดียว นั่นคือปัจจัยเรื่องสภาพความเป็นจริงหรือความจำเป็นทางภูมิศาสตร์ จริงอยู่ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีการกล่าวถึงความจำเป็นทางภูมิศาสตร์ แต่เพียงว่า "จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน..." แต่ในทางปฏิบัติ ความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในความเป็นไปได้ของการกำหนดเขตเลือกตั้งว่าจะ เป็นธรรมหรือเหมาะสมได้มากที่สุดแค่ไหน โดยเฉพาะที่ตั้งของอำเภอเมือง (ซึ่งมักจะมีจำนวนประชากรมากที่สุด หนาแน่นที่สุดในจังหวัด) เช่น ถ้าอำเภอเมืองมีจำนวนประชากรมากเกินไปพอที่จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคนโดยตัวเอง แต่ยังมีจำนวนประชากรเหลืออยู่มากถึงขนาดที่จะต้องนำเอาบางตำบลของอำเภอเมืองไปรวมกับอำเภออื่น ๆ เพื่อให้เกิดเขตเลือกตั้งใหม่ขึ้นอีกเขตหนึ่งตามเกณฑ์จำนวนประชากร ปัญหาก็คือ ถ้าอำเภอเมืองตั้งอยู่ปลายสุดของเขตแดนจังหวัด ทำให้เขตแดนที่ติดต่อกับอำเภออื่นมีอยู่เพียงด้านเดียว (ไม่ว่าจะเป็นทิศเหนือ ใต้ ตะวันตก ตะวันออก) ในการนี้เช่นนั้น การที่จะพิจารณาว่าตำบลใดของอำเภอเมือง ที่มีจำนวนประชากรสักเท่าใด ควรจะถูกแบ่งออกไปรวมกับพื้นที่ของอำเภออื่น เพื่อให้ได้เขตเลือกตั้งใหม่ ก็ไม่ใช่ว่าจะต้องพิจารณากันแต่อย่างใด เพราะผู้กำหนดเขตเลือกตั้งจะไม่มีทางเลือกเลย นอกจากนี้ สภาพความเป็นจริงหรือความจำเป็นทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวมากับการเคารพเขตแดนของตำบลซึ่งเป็นเขตการปกครองยังทำให้เกณฑ์เรื่องจำนวนประชากร ความหนาแน่นเฉลี่ยและขนาดของเขตเลือกตั้งอย่างใดควรจะเป็น ต้องย้อนคิดย้อนตามความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์ไปด้วย เช่นในการนี้ที่จังหวัดใดจะต้องแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 3 เขตเลือกตั้ง และปัจจัย

จังหวัดดังกล่าวมีอำเภอที่มีจำนวนประชากรสูงที่สุดมากกว่าหนึ่งอำเภอ อาจจะเป็นสองสามอำเภอ วิธีคิดอย่างง่ายก็คือน่าจะให้อำเภอใหญ่ๆ 1-3 อำเภอเป็นศูนย์กลางของแต่ละเขตเลือกตั้งใหม่ โดยนำอำเภอที่เป็นเขตชนบทอื่นๆ เข้าไปรวมกับแต่ละอำเภอที่มีลักษณะเป็นชุมชนเมืองดังกล่าว เพราะผลลัพธ์จะได้เขตเลือกตั้งที่มีขนาดของเขตเลือกตั้งและโครงสร้างของประชากรที่ใกล้เคียงกัน แต่หลักการให้ยึดอำเภอใหญ่หรืออำเภอที่มีจำนวนราษฎรมากเป็นหลักในการแบ่งเขตเลือกตั้ง ก็อาจเข้าไม่ได้เสมอไป ถ้าในความเป็นจริงอำเภอใหญ่ๆ เกิดไปกระจุกตัวรวมกันอยู่ตรงมุมใดมุมหนึ่งของพื้นที่จังหวัด

ในเรื่องนี้มีข้อควรคิดว่า ข้อกำหนดของคณะกรรมการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง ที่กำหนดให้อำเภอที่มีจำนวนราษฎรมากที่สุดเป็นหลัก (ซึ่งหมายถึงว่าในการแบ่งเขตเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด เช่น แบ่งภายในเขตเลือกตั้งเดิม หรือแบ่งใหม่ทั้งจังหวัด ให้ถือเอาอำเภอที่มีจำนวนราษฎรมากที่สุดตามลำดับเป็นหลัก เช่น ในเขตจังหวัดหรือเขตเลือกตั้งเดิมมี 3 เขต อำเภอที่มีราษฎรเป็นลำดับจากที่หนึ่ง สอง และสามเป็นหลักในแต่ละเขตเลือกตั้ง แล้วนำอำเภอหรือตำบลอื่นมารวม) เป็นการกระทำที่อยู่ภายในขอบเขตของ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยคณะกรรมการเลือกตั้งหรือไม่ เพราะ ในเรื่องของความเป็นที่ต่อนำเอาหลายอำเภอมารวมกันเพื่อให้เป็นเขตเลือกตั้งหนึ่งเท่านั้น ข้อ(2)ของมาตราที่ 18 ของ พ.ร.บ. ดังกล่าว ได้กล่าวแต่เพียงว่า "(2) ในกรณีที่ไม่มีไปตาม(1) ให้รวมอำเภอต่างๆ เป็นเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ติดต่อกันลัษัฒกัน ความสะดวกในการคมนาคมระหว่างกัน และการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน" แต่คณะกรรมการเลือกตั้งได้ออก "ข้อกำหนดคณะกรรมการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง" ในเรื่องนี้เสียใหม่ว่า

(2.3) กรณีที่ไม่มีข้อกำหนดอำเภอหรือตำบลเป็นเขตเลือกตั้งได้ตาม (2.2) ให้รวมอำเภอต่างๆ เป็นเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึง

- ก. การเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน
- ข. ให้อำเภอที่มีจำนวนราษฎรมากที่สุดเป็นหลัก
- ค. พื้นที่ที่ติดต่อกันลัษัฒกัน และ
- ง. ความสะดวกในการคมนาคม 20

เป็นที่เห็นได้ชัดว่า ข้อ(ข)ของคณะกรรมการเลือกตั้ง มิได้เป็นสิ่งที่ พ.ร.บ.ดังกล่าวถึงไว้เลย ซึ่งแนวทางปฏิบัติแล้วจะส่งผลให้เฉพาะตำบลของอำเภอเล็กๆ เท่านั้นที่จะถูกเรียกย้ายมาได้ (ในกรณีที่ต้องเรียกย้ายตำบล) และเฉพาะประชากรในอำเภอเล็กๆ เท่านั้นที่อาจต้องประสบกับปัญหาการเจือจางของคะแนน (Vote dilution) คำถามก็คือ เหตุผลในการให้อำเภอใหญ่เป็นหลัก ของคณะกรรมการเลือกตั้งคืออะไร ราษฎรในอำเภอเล็กๆ มีสิทธิทางการเมืองน้อยกว่าราษฎรในอำเภอใหญ่ที่ตรงไหน จึงเป็นกลุ่มเดียวที่อาจประสบ

กับปัญหาการเจือจางของคะแนน (Vote dilution)

นอกจากนั้น ก็ยังอาจมีข้อกังขาได้ว่า ถ้าวิธีคิดของคณะกรรมการเลือกตั้งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์แล้ว จะทำอย่างไร เพราะจะเห็นได้ว่าสภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์ เช่นว่า ย่อมจำกัดและลดทอนความสำคัญของเกณฑ์อื่นๆ ไปโดยปริยาย ในกรณีเช่นนี้ เขตเลือกตั้ง 3 เขตที่สามารถจะแบ่งได้จริงๆ ย่อมมีคุณลักษณะที่ห่างไกลจากที่อาจพบเห็นได้ในเขตเลือกตั้งของจังหวัดอื่นๆ เป็นอย่างมาก เพราะถ้าหากใหญ่สองอำเภออาจจะต้องรวมกันเอง แต่นั่นก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะเป็นไปได้ในสภาพการณ์เช่นนั้น เพราะฉะนั้น สภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์ (และเขตแดนของหน่วยการปกครองอย่างตำบล) จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายการสร้างสูตรสำเร็จทางคณิตศาสตร์ใดๆ เพื่อใช้ในการกำหนดเขตเลือกตั้ง²¹ สภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์เป็นสิ่งที่กำหนดว่า งานที่ยากที่สุดแล้วการกำหนดแบ่งเขตเลือกตั้งที่เหมาะสม ยุติธรรมและ เป็นไปได้ แม้จะเป็นเรื่องที่ต้องยึดแนวทางและขั้นตอนวิธีคิดที่เป็นระบบ แต่ทั้งนี้ก็ต้องพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดพร้อมๆ กันด้วย²²

สรุปหลักเกณฑ์และวิธีการแบ่ง เขตเลือกตั้ง

1. เกณฑ์จำนวนประชากร

1.1 เกณฑ์จำนวนประชากรเฉลี่ยในแต่ละ เขตเลือกตั้ง

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (มาตรา 103) ได้กำหนดแนวทางในการแบ่งเขตเลือกตั้งไว้ว่า "จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของ เขตเลือกตั้งแต่ละ เขตให้ติดต่อกัน และต้องให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน" อย่างไรก็ตามก็ดี เมื่อกล่าวถึงจำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน

นั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดรายละเอียดวิธีคำนวณอย่างชัดเจนไว้จนมาตราที่ 102 วรรคที่สองว่า "การคำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้คำนวณจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ร้อยละร้อยคน" เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันพยายามที่จะยึดถือตามหลักการเรื่องความเสมอภาคกันของคะแนนเสียง (Vote equality) จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดจึงต้องยึดถือค่าเฉลี่ยของจำนวนราษฎรทั้งประเทศต่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเป็นเกณฑ์ เพราะฉะนั้นจำนวนประชากรเฉลี่ยในแต่ละเขตเลือกตั้งของทุกจังหวัดจึงควรใกล้เคียงกับจำนวนประชากรทั้งประเทศหารด้วยจำนวนเขต 400 เขต (ในที่นี้คือ 60,816,227 หารด้วย 400 = 152,154.41 คน) ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (ความแตกต่างของค่าของคะแนนเสียงในแต่ละจังหวัดซึ่งต้องเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นั้น อธิบายได้ด้วยความเป็นที่รัฐธรรมนูญไทยยังคงรักษาบูรณภาพทางการเมืองของแต่ละเขตจังหวัดอยู่)

ในเรื่องนี้มีข้อสงสัยเกิดว่า ในเอกสาร "คำแนะนำการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง" ข้อที่ 5 ซึ่งว่าด้วยวิธีปฏิบัตินั้น คณะกรรมการเลือกตั้งได้กล่าวถึง การหาค่าเฉลี่ยของจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ในแต่ละจังหวัด โดยการอิงค่าเฉลี่ยของจังหวัดไว้ว่า

"ตัวอย่างเช่น จังหวัด ก.มีจำนวนราษฎร 344,000 คน มี ส.ส.ได้ 2 คน ค่าเฉลี่ยจะเท่ากับ 344,000 หารด้วย 2 เท่ากับ 172,000 คน หรือจังหวัด ข.มีจำนวนราษฎร 1,726,000 คน มี ส.ส.ได้ 11 คน ค่าเฉลี่ยจะเท่ากับ 1,726,000 หารด้วย 11 เท่ากับ 156,909 คน..."²³

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้ตั้งข้อสงสัยเอาไว้ก่อนหน้านี้แล้วว่า ในขณะที่คณะกรรมการเลือกตั้งใช้ฐานประชากรของจังหวัดมาหาค่าเฉลี่ยของจำนวนราษฎรต่อ ส.ส. แต่เมื่อกล่าวถึงความแตกต่างของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งในจังหวัดเดียวกัน กลับใช้ตัวเลข ± 3000 ซึ่งได้มาจากการคำนวณค่าเฉลี่ยทั้งประเทศของประชากรต่อตำบลแทน

1.2 เกณฑ์ความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด

ในขณะที่เดียวกันหลักการเรื่องความเสมอภาคของคะแนนเสียงก็ต้องปรับใช้กับแต่ละเขตเลือกตั้งภายในแต่ละจังหวัดด้วย เพราะฉะนั้นความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัดจึงควร

ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้โดยอิงกับความหนาแน่นของประชากรทั้งจังหวัดเป็นหลัก ในการนี้ จะเห็นได้ว่า โอกาสที่ความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดจะใกล้เคียงกันได้นั้นค่อนข้างน้อยแค่ไหน ย่อมถูกจำกัดโดยการกระจายตัวของตำบลในฐานะหน่วยการปกครอง เช่นเดียวกันกับที่น้ำหนักของคะแนนเสียงของประชากรในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศจะไม่เท่ากันอย่างสมบูรณ์ เพราะการกระจายตัวของตำบลของจังหวัด

2. เกณฑ์จำนวนประชากร+เกณฑ์หน่วยการปกครอง+เกณฑ์ภูมิศาสตร์+เกณฑ์ชุมชนการเมือง เดิม

2.1 เกณฑ์จำนวนประชากร+เกณฑ์หน่วยการปกครอง (หน่วยเดียว)

ในการนี้ที่จังหวัดใดมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้หนึ่งคน ให้ถือเอาเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ถ้าจังหวัดใดมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งคน และอำเภอหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ด้วยตนเอง ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

2.2 เกณฑ์จำนวนประชากร+เกณฑ์หน่วยการปกครอง (หลายหน่วย)

ในการนี้ที่ไม่สามารถกำหนดตำบลหรืออำเภอเป็นเขตเลือกตั้งได้ ให้รวมอำเภอต่างๆเป็นเขตเลือกตั้งได้ จัดให้มีการปฏิบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

2.2.1 เกณฑ์ชุมชนทางการเมือง เดิม

ให้ใช้เขตเลือกตั้งเดิมของแต่ละจังหวัดเป็นฐานในการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ เพราะเขตเลือกตั้งเดิม (ซึ่งเป็นเขตเลือกตั้งที่จัดสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ และมีขนาดใหญ่ 2-3 เท่าของเขตเลือกตั้งใหม่) จะเป็นหลักประกันในเรื่องความสะดวกในการคมนาคมระหว่างกัน (เพราะเกณฑ์ความสะดวกเรื่องการเดินทางก็คือเกณฑ์ที่ใช้แบ่งเขตเลือกตั้งในระบบเดิมอยู่แล้วเช่นกัน) และเป็นการป้องกันความรู้สึกของผู้เลือกตั้งว่า คะแนนเสียงของตนถูกเจือจางลง (Vote dilution) ได้ในระดับหนึ่ง เพราะไม่มีการรียกย้ายชุมชนออกไปจากเขตเลือกตั้งเดิม สำหรับขั้นตอนการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่จากเขตเลือกตั้งเดิมที่ใหญ่กว่าก็จะไม่ยุ่งยากทางปฏิบัติ และน่าจะมีผลกระทบหรือมีปฏิกิริยาจากนักการเมืองเดิมน้อยที่สุด เนื่องจากการแบ่งภายในกรอบเดิมเป็นส่วนใหญ่ ในการนี้ที่จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งจังหวัดนั้นเท่าเดิม เช่น ทั้งจังหวัดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 6 คน เดิมมีเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์

2 เขต คือเขต 1 และ เขต 2 ก็จะมีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ โดยแบ่งจากเขต 1 เดิมเป็น 3 เขตย่อย คือ 1.1, 1.2 และ 1.3 ส่วนเขต 2 เดิมก็แบ่งออกเป็น 2.1, 2.2 และ 2.3 เช่นกัน หรือถ้าทั้งจังหวัด มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน ก็จะแบ่งเขตจังหวัดทั้งจังหวัดออกเป็น 2 เขตเลือกตั้ง โดยในการแบ่ง จะคำนึงตามเกณฑ์จำนวนประชากรเฉลี่ยในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศและความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากร ในจังหวัดนั้นๆ กรณีที่มีการลดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลง เช่น จากเดิมเคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ 3 คน ลดลงเหลือ 2 คน การแบ่งเขตเลือกตั้งเดิมที่จังหวัดให้เล็กลงเป็น 2 เขตเลือกตั้งย่อย ก็จะไม่กระทบกระเทือนเรื่องความสะดวกในการคมนาคม หรือความเป็นชุมชนทางการเมืองเดียวกัน (ซึ่งรับประกัน โดยความเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกันในระบบเดิมอยู่แล้ว) หรือถ้าลดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจาก 2 คน เหลือคนเดียว ทั้งจังหวัดก็จะกลายเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ไป จะเห็นได้ว่า เฉพาะในกรณีที่จำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น (และเป็นการเพิ่มขึ้นในกรณีอื่นๆ ยกเว้นการเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจาก 1 เป็น 2 คนเท่านั้น) ที่จะทำให้มีผลกระทบต้องแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ และอาจมีผลกระทบต่อ ความรู้สึกของชุมชนในเขตเลือกตั้งแบบเดิมบ้าง

2.2.2 เกณฑ์ทางภูมิศาสตร์+เกณฑ์บูรณาการของหน่วยการปกครอง

ในการสร้างเขตเลือกตั้งใหม่จากเขตเลือกตั้งเดิม คือนำเอาหลายอำเภอเอมารวมเป็นเขตเลือกตั้งนั้น กฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่าอำเภอหรือตำบลในเขตเลือกตั้งเดียวกันต้องมีพื้นที่หรือเขตแดนประชิดกัน และถ้า รวมอำเภอในลักษณะนี้ จะทำให้มีจำนวนราษฎรมากหรือน้อยเกินไปกว่าเกณฑ์จำนวนราษฎรของแต่ละ เขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด ก็ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเพื่อให้ได้จำนวนราษฎรใกล้เคียงมากที่สุดกับเกณฑ์ ดังกล่าวได้ แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้ กรณีแยกพื้นที่ตำบลจากอำเภอหนึ่งไป พอกเข้ากับอีกอำเภอหนึ่งนั้น เป็นไปได้ว่าส่วนใหญ่อาจจำเป็นต้องทำกับกรณีเขตเมืองที่มีประชากรเฉลี่ย หนาแน่นกว่าอำเภออื่น แต่ความเหมาะสมของความจำเป็นดังกล่าวจะถูกกำหนดโดยสภาพความเป็นจริง ทางภูมิศาสตร์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อยู่แล้ว เพราะฉะนั้น สำหรับเขตเลือกตั้งส่วนใหญ่นั้นจังหวัดที่เป็นเขต ชนบทมากกว่าเขตเมือง ในการแบ่งเขตเลือกตั้งจึงน่าจะคำนึงถึง เกณฑ์เรื่องขนาดหรือขอบเขตความใหญ่ เล็กของเขตเลือกตั้งด้วย

2.2.3 เกณฑ์เรื่องขอบเขตหรือขนาดของเขตเลือกตั้ง

ถ้าเป็นไปได้เขตเลือกตั้งแต่ละ เขตควรมีสันฐานทางภูมิศาสตร์ที่ง่ายต่อความเข้าใจ พื้นที่ของแต่ละ เขตเลือกตั้งควรใกล้เคียงกันหรือมีรัศมีที่ทำให้น้ำหนักของพื้นที่พอๆกันเพื่อความเป็นธรรมในการติดต่อสื่อสาร

ระหว่างผู้เลือกตั้งกับผู้สมัครหรือนักการเมืองในแต่ละเขตเลือกตั้งในจังหวัดเดียวกัน

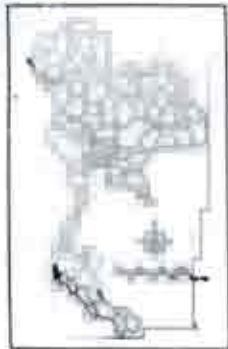
3. เกณฑ์เรื่องความเป็นชุมชนเดียวกัน

มีความเป็นไปได้น้อยกว่าหากดำเนินการตามเกณฑ์ข้างต้นแล้วยังทำให้ได้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งไม่ใกล้เคียงกัน หรือทำให้เขตเลือกตั้งที่เกิดขึ้นขาดลักษณะความเป็นชุมชนเดียวกันที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำและติดต่อกันได้โดยสะดวก) นอกจากบางจังหวัดที่วัดด้วยเชื้อสายหรือลักษณะทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของประชากรที่อาจทำให้เกิดลักษณะ เช่นว่านี้ขึ้น ซึ่งในการนี้ดังกล่าวก็เห็นว่าเอกลักษณ์ของชุมชนมาเป็นตัวกำหนดเขตเลือกตั้ง แต่ทั้งนี้กฎหมายก็ยังกำหนดว่า จะต้องทำให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกันมากที่สุดอยู่ดี กรณีเช่นว่านี้เป็นไปได้ว่าน่าจะเกิดกับบางจังหวัดทางภาคใต้ที่ประชากรไทยมุสลิมเป็นเสียงข้างมาก แต่อาจมีชุมชนไทยพุทธขนาดใหญ่ในระดับตำบลหรืออำเภอปะปนอยู่ และในการแบ่งเขตเลือกตั้งตามวิธีการปกติอาจทำให้เขตเลือกตั้งที่ประชากรสองกลุ่มมีจำนวนพอๆกัน เฉพาะในเขตเลือกตั้งบางเขตซึ่งการหาเสียงทางการเมืองอาจทำให้ภาพความเป็นเอกภาพของชุมชนลดลง ซึ่งก็คงจะต้องมีการพิจารณากันเป็นพิเศษเป็นรายๆไป

ตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดขนาดเล็ก: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพังงา

จังหวัดพังงาประกอบด้วย 8 อำเภอ(48ตำบล)มีประชากรทั้งสิ้น 229,416 คน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 4,170.9 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรในจังหวัด 55.00 คนต่อตารางกิโลเมตร จังหวัดพังงาเดิมมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 1 คน แต่ในการเลือกตั้งคราวต่อไปจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน เพราะฉะนั้นเขตเลือกตั้งเดิมคือจังหวัดทั้งจังหวัดจะต้องมีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ ออกเป็น 2 เขต หลักในการแบ่งเขตเลือกตั้งเบื้องต้นคือเกณฑ์จำนวนราษฎร+เกณฑ์หน่วยการปกครอง นั่นคือต้องแบ่งพื้นที่ของจังหวัดตามหน่วยการปกครอง (อำเภอ) ออกเป็นสองเขต ๑ให้ได้จำนวนประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกับจำนวนราษฎรในเขตเลือกตั้งมาตรฐาน(เฉลี่ยของทั้งประเทศ) + เกณฑ์ภูมิศาสตร์และบูรณาการของหน่วยการปกครอง + ๑ให้ได้ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกับความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรทั้งจังหวัด + ๑ให้ได้พื้นที่ของแต่ละเขตเลือกตั้งที่มีขนาดใกล้เคียงกัน และ + ๑ได้พื้นที่ที่มีรูปทรงพื้นฐานที่เหมาะสม

ข้อพิจารณาทิศทางปฏิบัติคือที่ตั้งและจำนวนประชากรของอำเภอเมือง ในการนี้ก็จะพบว่าอำเภอเมืองพังงาม่าได้เป็นอำเภอที่มีจำนวนราษฎรสูงสุด(26,901 คน) หากมีอีกหลายอำเภอ(เช่นอำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอตะกั่วป่า)ที่มีจำนวนราษฎรมากกว่าอำเภอเมือง เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องการที่อำเภอเมืองจะมีจำนวน

จังหวัดชุมพร
เกาะสุรินทร์

จ.ชุมพร

จังหวัด
อำเภอ
ตำบล
หมู่บ้าน
เขต

ทะเลอันดามัน

แผนที่จังหวัดพังงา (34)

0 5 10 15 20 25 30 กม.

จังหวัดชุมพร

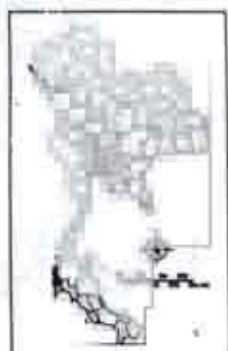
๓) อ.ทุ่งตะกร๋อง

จังหวัดภูเก็ต

๓) อ.เมืองภูเก็ต

จังหวัดกระบี่

๓) อ.คลองท่อม

14
1
14
14
14

แผนที่จังหวัดพังงา (34)

71. ๓.๓๖๖(๖)๕

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
พังงา 1.1	กะปง	1	กะปง	1,857	75.814	24.49
พังงา 1.1	กะปง	1	ท่านา	4,006	62.03	64.58
พังงา 1.1	กะปง	1	เหมาะ	2,142	103.383	20.72
พังงา 1.1	กะปง	1	เหล	2,417	127.998	18.88
พังงา 1.1	กะปง	1	รมณีย์	1,945	219.567	8.86
พังงา 1.1	คุระบุรี	1	คุระ	10,423	205.426	50.74
พังงา 1.1	คุระบุรี	1	บางวัน	6,075	327.839	18.53
พังงา 1.1	คุระบุรี	1	เกาะพระทอง	894	18.489	48.35
พังงา 1.1	คุระบุรี	1	แม่น้ำงขาว	3,750	170.369	22.01
พังงา 1.1	ตะกั่วป่า	1	บางนายสี	10,162	135	75.27
พังงา 1.1	ตะกั่วป่า	1	บางไทร	2,658	63	42.19
พังงา 1.1	ตะกั่วป่า	1	บางม่วง	9,920	62	160.00
พังงา 1.1	ตะกั่วป่า	1	คำตั่ว	4,678	36	46.61
พังงา 1.1	ตะกั่วป่า	1	โคกเคียน	5,224	72	72.56
พังงา 1.1	ตะกั่วป่า	1	ลิ้มลิ้ม	4,132	118	35.02
พังงา 1.1	ตะกั่วป่า	1	เกาะคอเขา	851	63	13.51
พังงา 1.1	ท.เมืองตะกั่วป่า	1		8,232	3.0200	2725.83
พังงา 1.1	ท้ายเหมือง	1	ท้ายเหมือง	11,720	87.098	134.56
พังงา 1.1	ท้ายเหมือง	1	นาเคย	8,341	144.106	57.88
พังงา 1.1	ท้ายเหมือง	1	บางทอง	4,791	99.317	48.24
พังงา 1.1	ท้ายเหมือง	1	ทุ่งมะพร้าว	8,341	105.914	78.75
พังงา 1.1	ท้ายเหมือง	1	ลำภี	4,439	100.528	44.16
พังงา 1.1	ท้ายเหมือง	1	ลำแก่น	5,268	74.83	70.40
พังงา 1.1 รวม				119,266	2,474.73	48.19
พังงา 1.2	เกาะยาว	1	เกาะยาวน้อย	4,403	46.46	94.77
พังงา 1.2	เกาะยาว	1	เกาะยาวใหญ่	2,401	43.75	54.88
พังงา 1.2	เกาะยาว	1	พรุไ	5,546	50.79	109.19
พังงา 1.2	ตะกั่วทุ่ง	1	ด้า	3,558	61	58.33
พังงา 1.2	ตะกั่วทุ่ง	1	กระโสม	6,185	43.1	143.50
พังงา 1.2	ตะกั่วทุ่ง	1	กะไหล	5,587	100.12	55.80
พังงา 1.2	ตะกั่วทุ่ง	1	ท่าอยู่	3,285	98.09	33.49
พังงา 1.2	ตะกั่วทุ่ง	1	หล่อลุง	5,499	95	57.88
พังงา 1.2	ตะกั่วทุ่ง	1	โคกกลอย	10,996	92.01	119.51

พังงา1.2	ตะกั่วทุ่ง	1	คลองเตียน	3,966	131	30.27
พังงา1.2	ท.เมืองพังงา	1		9,079	6.7500	1345.04
พังงา1.2	ทับปุด	1	ทับปุด	4,823	29.346	164.35
พังงา1.2	ทับปุด	1	มะรุ่ย	5,315	45.455	116.93
พังงา1.2	ทับปุด	1	บ่อแสน	6,312	33.623	187.73
พังงา1.2	ทับปุด	1	ถ้ำทองหลวง	1,475	42.954	34.34
พังงา1.2	ทับปุด	1	โคกเจริญ	3,040	36.238	83.89
พังงา1.2	ทับปุด	1	บางเหริยง	1,790	84.813	21.11
พังงา1.2	เมือง	1	นบปริง	6,328	51.21	123.57
พังงา1.2	เมือง	1	ถ้ำน้ำผุด	2,746	11.71	234.50
พังงา1.2	เมือง	1	บางเคย	6,117	108.3	56.48
พังงา1.2	เมือง	1	ดากแดด	2,544	56.12	45.33
พังงา1.2	เมือง	1	สองแพรก	461	83.699	5.51
พังงา1.2	เมือง	1	ทุ่งคาโงก	2,337	70.89	32.97
พังงา1.2	เมือง	1	เกาะปันหยี	3,874	120.51	32.15
พังงา1.2	เมือง	1	ปากอ	2,483	40.37	61.51
พังงา1.2 รวม				110,150	1,583.31	69.57

ราษฎรมากจนสามารถเป็นเขตเลือกตั้งได้ด้วยตนเอง หรืออันที่ที่สุดแล้วจะมีความจำเป็นที่จะต้องแบ่งบางตำบลของอำเภอเมืองออกมาร่วมกับอำเภออื่นๆ เพื่อสร้างเขตเลือกตั้งใหม่ จึงไม่เกิดขึ้น สำหรับที่ตั้งของอำเภอเมืองพิจิตรนั้นอยู่กลางๆเขตจังหวัดค่อนข้างไปทางใต้ โดยมีเขตแดนติดต่อกับอำเภอกะบะทางทิศเหนือ อำเภอท้ายเหมืองและอำเภอตะกั่วทุ่งทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและทิศตะวันตก ส่วนอำเภอเกาะยาวเป็นเกาะอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองและอำเภอทับปุดทางทิศตะวันออก ส่วนอำเภอที่ไม่มีเขตแดนติดต่อกับอำเภอเมืองเลยคืออำเภอกระบุรีและอำเภอตะกั่วป่า

เมื่อพิจารณาจากแผนที่ประกอบแล้วจะ เห็นได้ว่า เขตเลือกตั้งใหม่สอง เขตที่จะเกิดขึ้นน่าจะต้องมาจากการแบ่งเขตจังหวัดออกเป็น 2 ส่วนคือ เขตที่เป็นพื้นที่ของจังหวัดพิจิตรตอนบน (ประกอบด้วยอำเภอกระบุรี + อำเภอตะกั่วป่าเป็นหลัก) และพื้นที่ของจังหวัดพิจิตรตอนล่างซึ่งประกอบด้วยอำเภอเกาะยาว อำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอเมือง เป็นหลัก นี่คือผลของความเป็นจริงของสภาพภูมิศาสตร์ ปัญหาที่จะต้องพิจารณาอยู่ที่อำเภอซึ่งอยู่ตรงกลางๆและมีเขตแดนประชิดกับอำเภอเมือง ที่เหลืออันได้แก่อำเภอท้ายเหมือง และอำเภอทับปุดว่าจะจัดแบ่งอำเภอเหล่านี้ให้ไปอยู่ในเขตเลือกตั้งใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

จากการทดสอบโดยนำเอาอำเภอท้ายเหมืองและอำเภอทับปุดทดลองรวมเข้ากับเขตเลือกตั้งพิจิตรตอนบน และเขตเลือกตั้งพิจิตรตอนล่างแล้วพบว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ของจังหวัดพิจิตรที่เหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุดคือเขตเลือกตั้งที่ 1 (พื้นที่จังหวัดพิจิตรตอนบน) ประกอบด้วยอำเภอกระบุรี+อำเภอตะกั่วป่า+อำเภอกะบะ+อำเภอท้ายเหมือง ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 2 (พื้นที่จังหวัดพิจิตรตอนล่าง) ประกอบด้วยอำเภอเมืองพิจิตร + อำเภอทับปุด + อำเภอตะกั่วทุ่ง + อำเภอเกาะยาว

เหตุผลที่กล่าวว่าการแบ่งเขตเลือกตั้งตามนี้จะเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุดก็เพราะว่า เขตเลือกตั้งที่ 1 จะมีประชากรรวม 119,266 คน ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 2 จะมีประชากรรวม 110,150 คน (ซึ่งใกล้เคียงกันและเข้าใกล้กับตัวเลขมาตรฐานของทั้งประเทศด้วย) อีกทั้งความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรในเขตเลือกตั้งทั้งสองเขตก็ใกล้เคียงกัน และใกล้เคียงกับความหนาแน่นเฉลี่ยของทั้งจังหวัดมากที่สุดด้วย กล่าวคือความหนาแน่นของประชากรในเขตเลือกตั้งที่ 1 เท่ากับ 48.19 คน/ตารางกิโลเมตร ของเขตเลือกตั้งที่ 2 เท่ากับ 69.57 คน/ตารางกิโลเมตร ในขณะที่ความหนาแน่นของประชากรทั้งจังหวัดคือ 53.17 คน/ตารางกิโลเมตร

นอกจากนี้ลักษณะของเขตเลือกตั้งทั้งสอง (ซึ่งมีพรมแดนต่อเนื่องกันโดยมีแนวเขตอำเภอท้ายเหมืองและกะบะประชิดกับอำเภอตะกั่วทุ่งและอำเภอเมืองพิจิตรเป็นแนวเส้นแบ่งเขตเลือกตั้ง) ก็ยังมีรูปพรรณสัณฐานที่ใกล้เคียงกันมากนัก อีกทั้งขนาดของเขตเลือกตั้งทั้งสองก็ใกล้เคียงกันมากจนเกินไป การแบ่งเขตเลือกตั้งในรูปแบบอื่นใดจะ ไม่สามารถเข้าใกล้กับเกณฑ์มาตรฐานต่างๆได้เท่ากับการแบ่งตามรูปแบบนี้เลย

สำหรับการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดขนาดเล็กอื่นๆ เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตราด สิงห์บุรี มุกดาหาร ก็จะมีวิธีคิดและวิธีดำเนินการใกล้เคียงกัน แต่มีจังหวัดขนาดเล็กที่จะต้องมีการดำเนินการที่แตกต่างออกไปบ้างคือ จังหวัดภูเก็ต เหตุที่นี้เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตประกอบด้วยอำเภอแค่ 3 อำเภอคือ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอกลางและอำเภอกะทู้ โดยที่ทั้งจังหวัดภูเก็ตซึ่งคราวนี้จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน มีประชากรรวม 223,635 คน แต่ในจำนวนนี้เป็นประชากรของอำเภอเมืองอำเภอเดียวถึง 138,785 คน การแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ออกเป็น 2 เขตอย่างง่ายที่สุดก็คือการกำหนดให้เขตอำเภอเมืองภูเก็ตทั้งอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง และอำเภอที่เหลืออีก 2 อำเภอ คือ อำเภอกลางและอำเภอกะทู้เป็นอีกเขตเลือกตั้งหนึ่ง แต่ในกรณีเช่นว่านั้น จำนวนประชากรของอำเภอกะทู้และอำเภอกลางจะรวมกันได้เพียง 84,850 คน จะเห็นได้ว่าแม้จะอยู่ในจังหวัดเดียวกันแต่นำหนักของคะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งทั้งสองจะแตกต่างกันอย่างมาก จริงอยู่ตัวเลข 84,850 คนในเขตเลือกตั้งนี้ (ถึงแม้ว่าจะมากกว่ากึ่งหนึ่งของ 152,154.41 คน) แต่ก็ห่างไกลจากตัวเลขมาตรฐานเฉลี่ยของประชากรในเขตเลือกตั้งของทั้งประเทศเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงความหนาแน่นของประชากรในเขตเลือกตั้งดังกล่าวก็จะพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมากอีกด้วย กล่าวคือ ในขณะที่ความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรทั้งจังหวัดภูเก็ตเท่ากับ 243.47 ความหนาแน่นของประชากรในเขตอำเภอเมืองภูเก็ตอำเภอเดียวเท่ากับ 619.52 ส่วนความหนาแน่นของประชากรในเขตอำเภอกะทู้และอำเภอกลางรวมกันมีเพียง 277.52 เพราะฉะนั้นถ้ายึดตามเกณฑ์ความเท่าเทียมกันของจำนวนราษฎรในเขตเลือกตั้งในจังหวัดเดียวกันแล้ว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแบ่งบางตำบลของอำเภอเมืองภูเก็ตออกไปรวมกับอำเภอกะทู้และอำเภอกลาง เพื่อจัดตั้งเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ที่เหมาะสมกว่า

อย่างไรก็ตาม โดยที่ที่ตั้งของอำเภอเมืองภูเก็ตมีเขตแดนประชิดติดกับทั้งอำเภอกะทู้และอำเภอกลาง ปัญหาในทางปฏิบัติจึงอยู่ที่ว่าจะแยกตำบลใดของอำเภอเมืองไปผนวกเข้ากับอำเภอใดจึงจะเหมาะสมที่สุด จากแผนที่จะเห็นว่าตำบลของอำเภอเมืองที่มีเขตแดนติดกับอำเภอกลางคืออำเภอเกาะแก้ว ส่วนตำบลของอำเภอเมืองที่มีเขตแดนติดต่อกับอำเภอกะทู้คือตำบลกะรนและตำบลฉลอง แต่โดยเหตุที่ตำบลกะรนและตำบลฉลองของอำเภอเมืองเองก็มีจำนวนประชากรไม่มากนัก คือ สองตำบลรวมกัน (4,930 + 9,243) ได้เพียง 14,173 คน ซึ่งเมื่อเอาไปรวมกับจำนวนประชากรของอำเภอกะทู้และอำเภอกลางแล้ว ก็ยังไม่ได้ช่วยให้จำนวนประชากรทั้งหมดใกล้เคียงกับจำนวนประชากรในเขตอำเภอเมืองภูเก็ตแต่อย่างใด และยังห่างไกลจากตัวเลขประชากรของเขตเลือกตั้งเฉลี่ยของทั้งประเทศอีกมาก การแยกเอาตำบลเกาะแก้ว (ซึ่งมีเขตแดนติดกับอำเภอกลาง) โดยเฉพาะตำบลริษญาซึ่งอยู่ถัดตำบลเกาะแก้วในเขตอำเภอเมืองไปรวมกับเขตอำเภอกลางเพื่อรวมกันเป็นเขตเลือกตั้งใหม่จึงดูมีเหตุผลกว่า เพราะจำนวนประชากรของตำบล

เกาะแก้ว เมื่อรวมกับตำบลรัชฎา (7,281+19,372) และรวมกับจำนวนประชากรของอำเภอกะทู้และอำเภอ
กลางจะทำให้จำนวนรวมของประชากรในเขตเลือกตั้งนี้เท่ากับ 111,503 คน ซึ่งก็จะใกล้เคียงกับจำนวน
ประชากรในเขตเลือกตั้งของอำเภอเมืองเดิม (เมื่อหักตำบลเกาะแก้วและตำบลรัชฎาออกไป) คือ 112,132
คน และตัวเลขจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งทั้งสองก็จะเข้าใกล้กับตัวเลขประชากรในเขตเลือกตั้งเฉลี่ย
ของทั้งประเทศอีกด้วย (อย่างไรก็ดี โดยเหตุที่อำเภอเมืองภูเก็ตมีลักษณะเป็นชุมชนเมืองที่แตกต่างจากอีก
สองอำเภอซึ่งยังคงมีลักษณะเป็นชนบทอยู่มาก ความหนาแน่นของประชากรในเขตเลือกตั้งและขนาดขอบเขต
ของพื้นที่เขตเลือกตั้งทั้งสองจึงยังคงมีความแตกต่างกันอยู่ค่อนข้างมาก)

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
ภูเก็ต1.1	เมืองภูเก็ต	1	ท.เมืองภูเก็ต	62126	12	5177.167
ภูเก็ต1.1	เมืองภูเก็ต	1	กะรน	4930	12.72	387.5786
ภูเก็ต1.1	เมืองภูเก็ต	1	ฉลอง	9243	30	308.1
ภูเก็ต1.1	เมืองภูเก็ต	1	ตลาดใหญ่	891	7.3	122.0548
ภูเก็ต1.1	เมืองภูเก็ต	1	ราไวย์	9597	23	417.2609
ภูเก็ต1.1	เมืองภูเก็ต	1	วิชิต	25345	56	452.5893
รวมภูเก็ต1.1				112132	141.02	795.1496
ภูเก็ต1.2	เมืองภูเก็ต	1	เกาะแก้ว	7281	48	151.6875
ภูเก็ต1.2	เมืองภูเก็ต	1	ระฆา	19372	35	553.4857
ภูเก็ต1.2	กะทู้	1	ท.ป่าตอง	9761	10	976.1
ภูเก็ต1.2	กะทู้	1	กะทู้	11051	28.14	392.715
ภูเก็ต1.2	กะทู้	1	กมลา	3597	28.14	127.8252
ภูเก็ต1.2	ถลาง	1	เชิงทะเล	10718	37.1	288.8949
ภูเก็ต1.2	ถลาง	1	เทพกระษัตรี	15146	78	194.1795
ภูเก็ต1.2	ถลาง	1	ป่าคลอก	8792	51.5	170.7184
ภูเก็ต1.2	ถลาง	1	ไม้ขาว	10023	29.2	343.2534
ภูเก็ต1.2	ถลาง	1	ศรีสุนทร	10392	32.96	315.2913
ภูเก็ต1.2	ถลาง	1	สาคร	5370	10.7	501.8692
รวมภูเก็ต1.2				111503	388.74	286.8318

ตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดขนาดกลาง : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายประกอบด้วย 18 อำเภอ(124 ตำบล) มีประชากรทั้งสิ้น 1,259,895 คน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 11,678.4 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นเฉลี่ย 107.88 คนต่อตารางกิโลเมตร เฉพาะอำเภอเมืองมีประชากรถึง 222,338 คน มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 8 คน เดิมแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 3 เขต เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ลาว และกิ่งอำเภอดอยหลวง มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย อำเภอเวียงชัย อำเภอเชียงของ อำเภอเทิง อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอพญาเม็งราย อำเภอเวียงแก่น อำเภอขุนตาล และอำเภอเชียงรุ้ง เขตเลือกตั้งนี้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 3 ประกอบด้วยอำเภอพาน อำเภอป่าแดด อำเภอแม่สรวย และอำเภอเวียงป่าเป้า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน

เนื่องจากงานการเลือกตั้งครั้งต่อไปนี้ จังหวัดเชียงรายจะยังคงมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าเดิม เพราะฉะนั้น งานทางปฏิบัติ การแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ก็คือการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิม ออกเป็น 3 เขต เช่นเดียวกับเขตเลือกตั้งที่ 2 เดิม ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 3 เดิม จะแบ่งออกเป็น 2 เขต ทั้งนี้ หลักเกณฑ์เบื้องต้นของการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ออกจากเขตเลือกตั้งเดิม อยู่ที่หลักการเรื่องความเท่าเทียมกันของคะแนนเสียง นั่นคือ นอกจากข้อบังคับเรื่องพื้นที่ของเขตเลือกตั้งเดียวกันต้องพยายามทำให้ผลรวมของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งเข้าใกล้กับจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งเฉลี่ยของทั้งประเทศคือ 152,041 คน (อยู่ระหว่าง 75,000-225,000 คน) ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยที่ขณะเดียวกันจำนวนประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งใหม่ก็ต้องใกล้เคียงกัน และความหนาแน่นต่อพื้นที่ของแต่ละเขตเลือกตั้งใหม่ก็ต้องใกล้เคียงกับความหนาแน่นเฉลี่ยของทั้งจังหวัดด้วย โดยในที่นี้จะทดสอบการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ออกเป็น 3 เขต เฉพาะงานเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิม ซึ่งประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ลาว และกิ่งอำเภอดอยหลวง ให้ดูในรายละเอียดดังต่อไปนี้

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
			การจัดแบบที่ 1			
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่จัน	12,173	42	289.83
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้า	7,857	73	107.63
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่คำ	13,959	257.052	54.30
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าซาง	20,672	356.064	58.06
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	สันทราย	5,541	29.387	188.55
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	ท่าข้าวเปลือก	8,395	87	96.49
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าตึง	25,441	297.072	85.64
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่ไร่	6,759	105.067	64.33
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	ศรีคำ	7,688	97.122	79.16
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้าใต้	9,575	55	174.09
เขียงราย1.1	แม่จัน	1	จอมสวรรค์	4,669	33.612	138.91
เขียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	ปงน้อย	6,590	142	46.41
เขียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	โชคชัย	12,018	142	84.63
เขียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	หนองปากอ	4,791	81	59.15
เขียงราย1.1 รวม				146,128	1,797	81.30
เขียงราย1.2	เมือง	1	เมืงยาว	18,883	83	227.51
เขียงราย1.2	เมือง	1	ห้วยชมภู	13,619	135	100.88
เขียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	เทอดไทย	16,213	160.4	101.08
เขียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองใน	20,576	160.4	128.28
เขียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองนอก	11,799	160.4	73.56
เขียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่ฟ้าหลวง	16,904	160.4	105.39
เขียงราย1.2	แม่ลาว	1	ดงมะดะ	9,971	62	160.82
เขียงราย1.2	แม่ลาว	1	จอมหมอกแก้ว	6,506	54	120.48
เขียงราย1.2	แม่ลาว	1	บัวสี	4,616	54	85.48
เขียงราย1.2	แม่ลาว	1	ปากอคำ	6,934	108	64.20
เขียงราย1.2	แม่ลาว	1	โป่งแพร่	4,835	58	83.36
เขียงราย1.2	เมือง	1	บ้านดู่	13,538	115	117.72
เขียงราย1.2	เมือง	1	นางแล	9,872	116	85.10
เขียงราย1.2	เมือง	1	แม่ข้าวต้ม	12,910	122	105.82
เขียงราย1.2 รวม				167,176	1,549	107.95
เขียงราย1.3	ท.เมืองเขียงราย	1		52,774	10.7	4955.31
เขียงราย1.3	เมือง	1	ริมกก	10,470	89	117.64

เชียงราย1.3	เมือง	1	สันทราย	8,120	53	153.21
เชียงราย1.3	เมือง	1	แม่กรณ์	6,266	62	101.06
เชียงราย1.3	เมือง	1	คอยช้าง	3,586	229	15.66
เชียงราย1.3	เมือง	1	ป่าอ้อคอนชัย	9,751	70	139.30
เชียงราย1.3	เมือง	1	ท่าสาย	8,225	64	128.52
เชียงราย1.3	เมือง	1	ท่าสูด	8,798	229	38.42
เชียงราย1.3	เมือง	1	ห้วยสัก	18,840	120	157.00
เชียงราย1.3	เมือง	1	คอยลาน	11,490	123	93.41
เชียงราย1.3	เมือง	1	เวียง	3,620	2,2645	1598.59
เชียงราย1.3	เมือง	1	รอบเวียง	11,576	10	1179.18
เชียงราย1.3 รวม				153,516	1,062	144.59
			การจัดแบบที่ 2			
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่จัน	12,173	42	289.83
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้า	7,857	73	107.63
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่คำ	13,959	257.052	54.30
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าซาง	20,672	356.064	58.06
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	สันทราย	5,541	29.387	188.55
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ท่าข้าวเปลือก	8,395	87	96.49
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าตึง	25,441	297.072	85.64
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่ไร่	6,759	105.067	64.33
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ศรีคำ	7,688	97.122	79.16
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้าใต้	9,575	55	174.09
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จอมสวรรค์	4,669	33.612	138.91
เชียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	ปงน้อย	6,590	142	46.41
เชียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	โชคชัย	12,018	142	84.63
เชียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	หนองปากอ	4,791	81	59.15
เชียงราย1.1 รวม				146,128	1,797	81.30
เชียงราย1.2	เมือง	1	แม่ยาว	18,883	83	227.51
เชียงราย1.2	เมือง	1	สันทราย	8,120	53	153.21
เชียงราย1.2	เมือง	1	แม่กรณ์	6,266	62	101.06
เชียงราย1.2	เมือง	1	คอยช้าง	3,586	229	15.66
เชียงราย1.2	เมือง	1	ห้วยชมภู	13,619	135	100.88
เชียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	เทอดไทย	16,213	160.4	101.08

เชียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองใน	20,576	160.4	128.28
เชียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองนอก	11,799	160.4	73.56
เชียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่ฟ้าหลวง	16,904	160.4	105.39
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	ดงมะคะ	9,971	62	160.82
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	จอมหมอกแก้ว	6,506	54	120.48
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	บัวสลี	4,616	54	85.48
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	ป่าก่อคำ	6,934	108	64.20
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	โป่งแพร่	4,835	58	83.36
เชียงราย1.2 รวม				148,828	1,540	96.67
เชียงราย1.3	ท.เมืองเชียงราย	1		52,774	10.7	4955.31
เชียงราย1.3	เมือง	1	บ้านคู้	13,538	115	117.72
เชียงราย1.3	เมือง	1	นางแล	9,872	116	85.10
เชียงราย1.3	เมือง	1	แม่ข้าวต้ม	12,910	122	105.82
เชียงราย1.3	เมือง	1	ริมกก	10,470	89	117.64
เชียงราย1.3	เมือง	1	ป่าอ้อดอนชัย	9,751	70	139.30
เชียงราย1.3	เมือง	1	ท่าสาย	8,225	64	128.52
เชียงราย1.3	เมือง	1	ท่าสูด	8,798	229	38.42
เชียงราย1.3	เมือง	1	ห้วยสัก	18,840	120	157.00
เชียงราย1.3	เมือง	1	ดอยลาน	11,490	123	93.41
เชียงราย1.3	เมือง	1	เวียง	3,620	2,2645	1598.59
เชียงราย1.3	เมือง	1	รอบเวียง	11,576	10	1179.18
เชียงราย1.3 รวม				171,864	1,060	162.12
				การจัดแบบที่ 3		
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้า	7,857	73	107.63
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่คำ	13,959	257.052	54.30
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าซาง	20,672	356.064	58.06
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	สันทราย	5,541	29.387	188.55
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่ไร่	6,759	105.067	64.33
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ศรีคำ	7,688	97.122	79.16
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้าใต้	9,575	55	174.09
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จอมสวรรค์	4,669	33.612	138.91
เชียงราย1.1	แม่ฟ้าหลวง	1	เทอดไทย	16,213	160.4	101.08
เชียงราย1.1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองใน	20,576	160.4	128.28

เชียงราย1.1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลอนนอก	11,799	160.4	73.56
เชียงราย1.1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่ฟ้าหลวง	16,904	160.4	105.39
เชียงราย1.1 รวม				142,212	1,647.9	86.30
เชียงราย1.2	แม่จัน	1	แม่จัน	12,173	42	289.83
เชียงราย1.2	แม่จัน	1	ป่าตึง	25,441	297.072	85.64
เชียงราย1.2	แม่จัน	1	ท่าข้าวเปลือก	8,395	87	96.49
เชียงราย1.2	กิ่งอ.คอยหลวง	1	ป่งน้อย	6,590	142	46.41
เชียงราย1.2	กิ่งอ.คอยหลวง	1	โชคชัย	12,018	142	84.63
เชียงราย1.2	กิ่งอ.คอยหลวง	1	หนองปากอ	4,791	81	59.15
เชียงราย1.2	เมือง	1	แม่ยาว	18,883	83	227.51
เชียงราย1.2	เมือง	1	ห้วยชมภู	13,619	135	100.88
เชียงราย1.2	เมือง	1	บ้านคู้	13,538	115	117.72
เชียงราย1.2	เมือง	1	นางแล	9,872	116	85.10
เชียงราย1.2	เมือง	1	แม่ข้าวต้ม	12,910	122	105.82
เชียงราย1.2	เมือง	1	คอยช้าง	3,586	229	15.66
เชียงราย1.2	เมือง	1	ริมกก	10,470	89	117.64
เชียงราย1.2	เมือง	1	แม่กรณ์	6,266	62	101.06
เชียงราย1.2 รวม				158,552	1,742	91.01
เชียงราย1.3	แม่ลาว	1	ดงมะคะ	9,971	62	160.82
เชียงราย1.3	แม่ลาว	1	จอมหมอกแก้ว	6,506	54	120.48
เชียงราย1.3	แม่ลาว	1	บัวสลี	4,616	54	85.48
เชียงราย1.3	แม่ลาว	1	ปากอคำ	6,934	108	64.20
เชียงราย1.3	แม่ลาว	1	โป่งแพร่	4,835	58	83.36
เชียงราย1.3	ท.เมืองเชียงราย	1		52,774	10.7	4955.31
เชียงราย1.3	เมือง	1	สันทราย	8,120	53	153.21
เชียงราย1.3	เมือง	1	ป่าอ้อดอนชัย	9,751	70	139.30
เชียงราย1.3	เมือง	1	ท่าสาย	8,225	64	128.52
เชียงราย1.3	เมือง	1	ท่าสูด	8,798	229	38.42
เชียงราย1.3	เมือง	1	ห้วยสัก	18,840	120	157.00
เชียงราย1.3	เมือง	1	คอยลาน	11,490	123	93.41
เชียงราย1.3	เมือง	1	เวียง	3,620	2,2645	1598.59
เชียงราย1.3	เมือง	1	รอบเวียง	11,576	10	1179.18
เชียงราย1.3 รวม				166,056	1,018	163.16

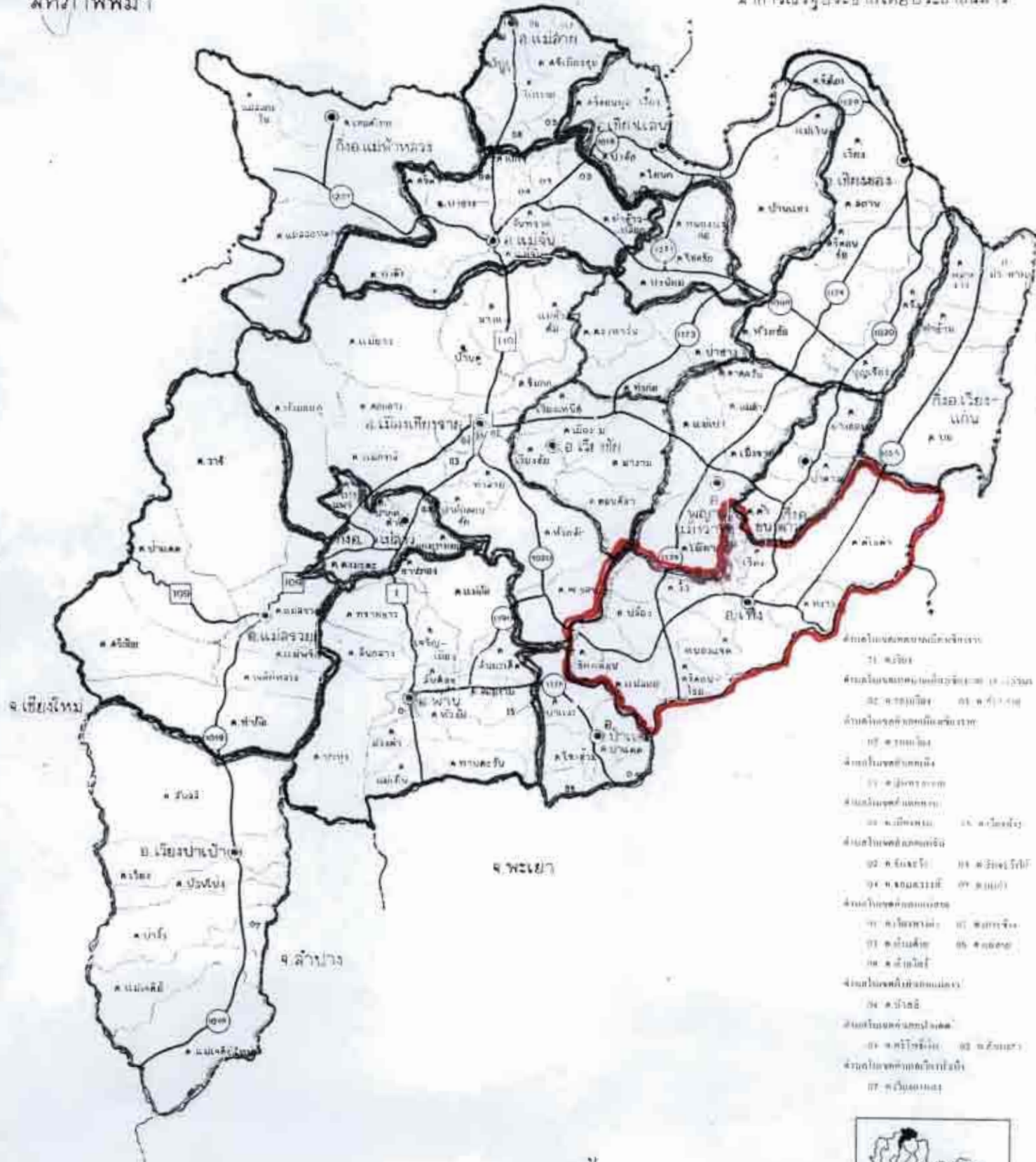
			การจัดแบบที่ 4			
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้า	7,857	73	107.63
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่คำ	13,959	257.052	54.30
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าซาง	20,672	356.064	58.06
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	สันทราย	5,541	29.387	188.55
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่ไร่	6,759	105.067	64.33
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ศรีคำ	7,688	97.122	79.16
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้าใต้	9,575	55	174.09
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จอมสวรรค์	4,669	33.612	138.91
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าตึง	25,441	297.072	85.64
เชียงราย1.1	แม่ฟ้าหลวง	1	เทอดไทย	16,213	160.4	101.08
เชียงราย1.1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองใน	20,576	160.4	128.28
เชียงราย1.1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองนอก	11,799	160.4	73.56
เชียงราย1.1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่ฟ้าหลวง	16,904	160.4	105.39
เชียงราย1.1 รวม				167,653	1,945.0	86.20
เชียงราย1.2	กิ่งอ.คอยหลวง	1	ปงน้อย	6,590	142	46.41
เชียงราย1.2	กิ่งอ.คอยหลวง	1	โชคชัย	12,018	142	84.63
เชียงราย1.2	กิ่งอ.คอยหลวง	1	หนองปากอ	4,791	81	59.15
เชียงราย1.2	ท.เมืองเชียงราย	1		52,774	10.7	4955.31
เชียงราย1.2	เมือง	1	บ้านดู่	13,538	115	117.72
เชียงราย1.2	เมือง	1	นางแล	9,872	116	85.10
เชียงราย1.2	เมือง	1	แม่ข้าวต้ม	12,910	122	105.82
เชียงราย1.2	เมือง	1	ริมกก	10,470	89	117.64
เชียงราย1.2	เมือง	1	เวียง	3,620	2,2645	1598.59
เชียงราย1.2	เมือง	1	รอบเวียง	11,576	10	1179.18
เชียงราย1.2	แม่จัน	1	แม่จัน	12,173	42	289.83
เชียงราย1.2	แม่จัน	1	ท่าข้าวเปลือก	8,395	87	96.49
เชียงราย1.2 รวม				158,727	959	165.56
เชียงราย1.3	เมือง	1	แม่ยาว	18,883	83	227.51
เชียงราย1.3	เมือง	1	ห้วยชมภู	13,619	135	100.88
เชียงราย1.3	เมือง	1	คอยช้าง	3,586	229	15.66
เชียงราย1.3	เมือง	1	แม่กรณ์	6,266	62	101.06
เชียงราย1.3	เมือง	1	สันทราย	8,120	53	153.21
เชียงราย1.3	เมือง	1	ป่าอ้อคอนชัย	9,751	70	139.30

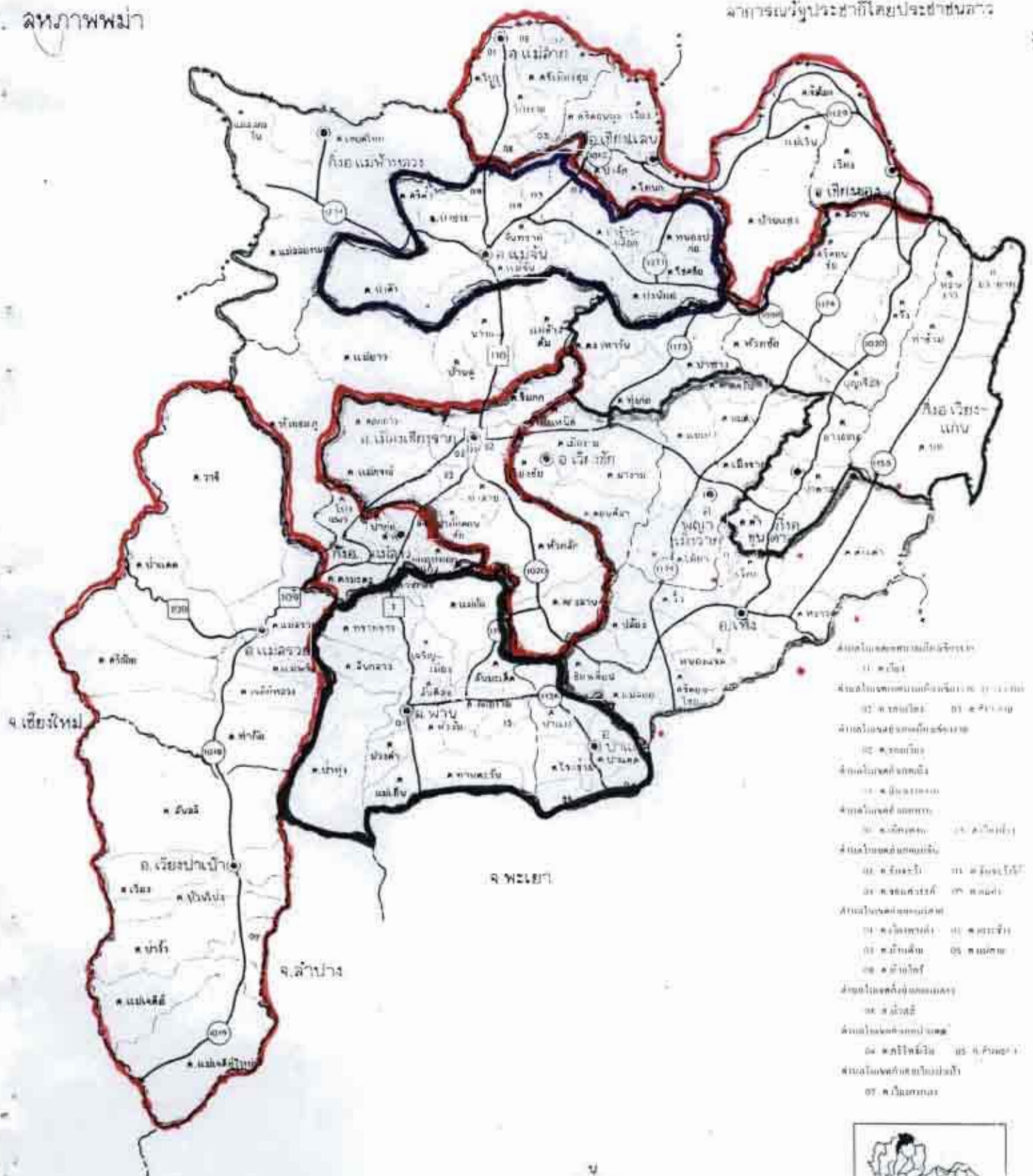
เชิงราย1.3	เมือง	1	ทำสาย	8,225	64	128.52
เชิงราย1.3	เมือง	1	ทำชุด	8,798	229	38.42
เชิงราย1.3	เมือง	1	ห้วยสัก	18,840	120	157.00
เชิงราย1.3	เมือง	1	คอยลาน	11,490	123	93.41
เชิงราย1.3	แม่ลาว	1	คองมะคะ	9,971	62	160.82
เชิงราย1.3	แม่ลาว	1	จอมหมอกแก้ว	6,506	54	120.48
เชิงราย1.3	แม่ลาว	1	บัวสลี	4,616	54	85.48
เชิงราย1.3	แม่ลาว	1	ป่าก่อดำ	6,934	108	64.20
เชิงราย1.3	แม่ลาว	1	โป่งแพร่	4,835	58	83.36
เชิงราย1.3 รวม				140,440	1,504	93.38

จากตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ เฉพาะในเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิมของจังหวัดเชียงรายซึ่งรวมอำเภอเมืองอยู่ด้วย พบว่าเราอาจแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ออกได้หลายวิธีด้วยกัน สุดแล้วแต่ว่าจะพิจารณาแบ่งแยกตำบลของอำเภอเมืองออกไปกี่จำนวนประชากรกับอำเภออื่นๆที่มีเขตแดนประชิดกับอำเภอเมือง ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอเมืองซึ่งมีประชากรมากถึง 222,338 คน ตั้งอยู่ตอนเกือบใต้สุดของเขต โดยที่อำเภอแม่ลาวซึ่งมีขนาดเล็กและมีประชากรเพียง 37,697 เข้ามาคั่นเป็นอำเภอที่อยู่ใต้สุดของเขต ในขณะที่อำเภอที่อยู่บนเขตเลือกตั้งเดิมเดียวกันและมีเขตแดนติดต่อกับอำเภอเมืองมีอำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอแม่จันทางเหนือ เพราะฉะนั้นวิธีแบ่งแบบแรกจึงพิจารณาตัดบางตำบลทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและทิศเหนือของอำเภอเมือง คือตำบลแม่ยาว ตำบลห้วยชมภู ตำบลบ้านดู่ ตำบลนางแล และตำบลแม่ข้าวต้ม ออกไปให้ไปรวมกับอำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอแม่ลาวทั้งอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง (1.2) เพราะอำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอแม่ลาวถูกคั่นออกจากกันด้วยตำบลดังกล่าวของอำเภอเมือง สำหรับอำเภอเมืองที่เหลือก็เป็นอีกเขตเลือกตั้งหนึ่ง (1.3) ส่วนอำเภอแม่จันและกิ่งอำเภอดอยหลวงซึ่งมีเขตแดนประชิดติดกันอยู่แล้วก็รวมกันเป็นเขตเลือกตั้งที่เหลือ (1.1) สำหรับวิธีอื่นๆ เช่นวิธีที่สอง สาม และสี่ มีหลักการคล้ายคลึงกัน เพราะอำเภอเมืองมีประชากรมากที่สุด สามารถเป็นเขตเลือกตั้งได้คนเดียวตนเองอยู่แล้ว เขตเลือกตั้งที่เหลือจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรจึงสุดแล้วแต่ว่าจะแบ่งตำบลทางทิศใดของอำเภอเมืองซึ่งมีเขตแดนประชิดกับอำเภออื่นๆบนเขตเลือกตั้งเดิมด้วยกันออกไปอย่างไร ยกเว้นการแบ่งตามวิธีที่สาม ซึ่งนอกจากจะนิคมบางตำบลของอำเภอเมืองออกไปแล้ว ยังมีการแบ่งอำเภอแม่จันออกเป็นสองส่วนอีกด้วย

อย่างไรก็ดี จนท้ายที่สุดแล้วพบว่าการแบ่งเขตเลือกตั้งแบบที่ 1 น่าจะเหมาะสมที่สุดเพราะทำให้จำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งใหม่ทั้งสามเขตในเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิม ใกล้เคียงกันและเข้าใกล้กับตัวเลข 152,041 มากที่สุด คือมากกว่าการจัดโดยรูปแบบอื่นๆทั้งหมด ดังจะเห็นได้ว่า ในขณะที่ความแตกต่างระหว่างจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งเดิมด้วยกัน ระหว่างเขตเลือกตั้งที่ใหญ่ที่สุดกับเขตเลือกตั้งที่เล็กที่สุด ตามการแบ่งตามวิธีที่หนึ่ง คือ $167,176 - 146,128 = 21,048$ คน การแบ่งตามวิธีที่สองจะได้ผลต่าง $171,864 - 146,128 = 25,736$ คน วิธีที่สามส่วนต่างคือ $166,056 - 142,212 = 23,844$ คน และวิธีที่สี่ได้ข้อแตกต่างถึง $167,663 - 140,440 = 27,213$ คน

นอกจากนี้แล้วถ้าพิจารณาเกณฑ์ความหนาแน่นเฉลี่ยของพื้นที่ ซึ่งตามหลักแล้วแต่ละเขตเลือกตั้งควรมีความหนาแน่นของประชากรที่ใกล้เคียงกันและใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดนั้น ก็จะพบว่า ความหนาแน่นของเขตเลือกตั้งที่ 1.1 1.2 และ 1.3 ของการจัดตามวิธีที่หนึ่ง มีค่าเป็น 81.3 107.95 และ 144.59 ในขณะที่ความหนาแน่นของเขตเลือกตั้งใหม่สามเขตของการจัดตามวิธีที่สอง มีค่าเป็น 81.3 96.67 และ 162.12 วิธีที่สามมีค่าเป็น 86.3 91.01 และ 163.16 และวิธีที่สี่มีค่าเป็น 86.20

- จังหวัดเชียงราย (13)
1. เชียงราย
2. ฝาง
3. ฝาง
4. ฝาง
5. ฝาง
6. ฝาง
7. ฝาง
8. ฝาง
9. ฝาง
10. ฝาง
11. ฝาง
12. ฝาง
13. ฝาง
14. ฝาง
15. ฝาง
16. ฝาง
17. ฝาง
18. ฝาง
19. ฝาง
20. ฝาง
21. ฝาง
22. ฝาง
23. ฝาง
24. ฝาง
25. ฝาง
26. ฝาง
27. ฝาง

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
เชียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	ปงน้อย	6,590	142	46.41
เชียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	โชคชัย	12,018	142	84.63
เชียงราย1.1	กิ่งอ.คอยหลวง	1	หนองปากอ	4,791	81	59.15
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่จัน	12,173	42	289.83
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้า	7,857	73	107.63
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่คำ	13,959	257.052	54.30
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าซาง	20,672	356.064	58.06
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	สันทราย	5,541	29.387	188.55
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ท่าข้าวเปลือก	8,395	87	96.49
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ป่าตึง	25,441	297.072	85.64
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	แม่ไร่	6,759	105.067	64.33
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	ศรีคำ	7,688	97.122	79.16
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จันจว้าใต้	9,575	55	174.09
เชียงราย1.1	แม่จัน	1	จอมสวรรค์	4,669	33.612	138.91
เชียงราย1.1 รวม				146,128	1,797	81.30
เชียงราย1.2	เมือง	1	แม่ยาว	18,883	83	227.51
เชียงราย1.2	เมือง	1	ห้วยชมภู	13,619	135	100.88
เชียงราย1.2	เมือง	1	บ้านดู่	13,538	115	117.72
เชียงราย1.2	เมือง	1	นางแล	9,872	116	85.10
เชียงราย1.2	เมือง	1	แม่ข้าวต้ม	12,910	122	105.82
เชียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	เทอดไทย	16,213	160.4	101.08
เชียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองใน	20,576	160.4	128.28
เชียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองนอก	11,799	160.4	73.56
เชียงราย1.2	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่ฟ้าหลวง	16,904	160.4	105.39
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	ดงมะดะ	9,971	62	160.82
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	จอมหมอกแก้ว	6,506	54	120.48
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	บัวสลี	4,616	54	85.48
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	ป่าก๋อยดำ	6,934	108	64.20
เชียงราย1.2	แม่ลาว	1	โป่งแพร่	4,835	58	83.36
เชียงราย1.2 รวม				167,176	1,549	107.95
เชียงราย1.3	ท.เมืองเชียงราย	1		52,774	10.7	4955.31
เชียงราย1.3	เมือง	1	ริมกก	10,470	89	117.64
เชียงราย1.3	เมือง	1	สันทราย	8,120	53	153.21

เชียงราย1.3	เมือง	1	แม่กรณ์	6,266	62	101.06
เชียงราย1.3	เมือง	1	ดอยอ่าง	3,586	229	15.66
เชียงราย1.3	เมือง	1	ป่าอ้อคอนชัย	9,751	70	139.30
เชียงราย1.3	เมือง	1	ท่าสาย	8,225	64	128.52
เชียงราย1.3	เมือง	1	ท่าสุด	8,798	229	38.42
เชียงราย1.3	เมือง	1	ห้วยสัก	18,840	120	157.00
เชียงราย1.3	เมือง	1	ดอยลาน	11,490	123	93.41
เชียงราย1.3	เมือง	1	เวียง	3,620	2,2645	1598.59
เชียงราย1.3	เมือง	1	รอนเวียง	11,576	10	1179.18
เชียงราย1.3 รวม				153,516	1,062	144.59
เชียงราย2.1	เชียงของ	2	เวียง	13,216	116	113.93
เชียงราย2.1	เชียงของ	2	ริมโขง	6,227	93	66.96
เชียงราย2.1	เชียงแสน	2	เวียง	12,940	51	253.73
เชียงราย2.1	เชียงแสน	2	ป่าสัก	9,259	64	144.67
เชียงราย2.1	เชียงแสน	2	บ้านแซว	11,166	210	53.17
เชียงราย2.1	เชียงแสน	2	ศรีดอนมูล	8,898	573	15.53
เชียงราย2.1	เชียงแสน	2	แม่เงิน	7,852	110	71.38
เชียงราย2.1	เชียงแสน	2	โพนก	4,742	48	98.79
เชียงราย2.1	แม่สาย	2	แม่สาย	19,740	54.6128	361.45
เชียงราย2.1	แม่สาย	2	ห้วยไคร้	7,996	26	307.54
เชียงราย2.1	แม่สาย	2	เกาะช้าง	10,268	54.2	189.45
เชียงราย2.1	แม่สาย	2	โป่งผา	7,087	27.1072	261.44
เชียงราย2.1	แม่สาย	2	ศรีเมืองชุม	5,486	27	203.19
เชียงราย2.1	แม่สาย	2	เวียงพางคำ	16,470	34	484.41
เชียงราย2.1	แม่สาย	2	บ้านด้าย	4,543	25.5	177.91
เชียงราย2.1	แม่สาย	2	โป่งงาม	10,434	36.5	285.52
เชียงราย2.1 รวม				156,324	1,550	100.85
เชียงราย2.2	ขุนตาล	2	ต้า	13,323	89.9	148.20
เชียงราย2.2	ขุนตาล	2	ป่าตาล	8,638	79.4	108.79
เชียงราย2.2	ขุนตาล	2	ยางฮอม	12,291	86.2	142.59
เชียงราย2.2	เชียงของ	2	สถาน	10,301	101	101.99
เชียงราย2.2	เชียงของ	2	ครั้ง	8,134	99	82.16
เชียงราย2.2	เชียงของ	2	บุญเรือง	8,151	77	105.86
เชียงราย2.2	เชียงของ	2	ห้วยซ้อ	13,505	257	52.55

เชียงราย2.2	เชียงของ	2	ศรีดอนชัย	9,471	93.851	100.92
เชียงราย2.2	เทิง	2	ดักเต่า	9,752	99.4	98.11
เชียงราย2.2	เวียงแก่น	2	ม่วงยาย	8,717	84	103.77
เชียงราย2.2	เวียงแก่น	2	ปอ	14,883	299	49.78
เชียงราย2.2	เวียงแก่น	2	หล้าขาว	3,669	76	48.28
เชียงราย2.2	เวียงแก่น	2	ท่าข้าม	5,850	67	87.31
เชียงราย2.2	เวียงเชียงรุ้ง	2	ทุ่งก่อ	10,451	40	261.28
เชียงราย2.2	เวียงเชียงรุ้ง	2	ดงมหาวัน	6,565	80.93	81.12
เชียงราย2.2	เวียงเชียงรุ้ง	2	ป่าซาง	9,939	72.65	136.81
เชียงราย2.2 รวม				153,640	1,702.3	90.25
เชียงราย2.3	เทิง	2	เวียง	17,788	89.7	198.31
เชียงราย2.3	เทิง	2	จ้าว	13,319	95.6	139.32
เชียงราย2.3	เทิง	2	ปล้อง	9,292	80.8	115.00
เชียงราย2.3	เทิง	2	แม่ลอย	7,318	79.6	91.93
เชียงราย2.3	เทิง	2	เชียงเคี่ยน	4,963	76.3	65.05
เชียงราย2.3	เทิง	2	หงาว	10,375	88.4	117.36
เชียงราย2.3	เทิง	2	สันทรายงาม	4,592	59.9	76.66
เชียงราย2.3	เทิง	2	ศรีดอนไชย	5,263	66.1	79.62
เชียงราย2.3	เทิง	2	หนองแรด	4,328	61.7	70.15
เชียงราย2.3	พญาเม็งราย	2	แม่เป่า	13,329	111	120.08
เชียงราย2.3	พญาเม็งราย	2	แม่คำ	5,240	152	34.47
เชียงราย2.3	พญาเม็งราย	2	ไม้ยา	11,416	131	87.15
เชียงราย2.3	พญาเม็งราย	2	เม็งราย	10,278	120	85.65
เชียงราย2.3	พญาเม็งราย	2	ดาดควัน	4,520	106.0	42.64
เชียงราย2.3	เวียงชัย	2	เวียงชัย	11,877	83.25	142.67
เชียงราย2.3	เวียงชัย	2	ผางาม	9,565	56	170.80
เชียงราย2.3	เวียงชัย	2	เวียงเหนือ	6,994	56	124.89
เชียงราย2.3	เวียงชัย	2	ดอนศิลา	10,368	47.74	217.18
เชียงราย2.3	เวียงชัย	2	เมืองชุม	7,948	48	165.58
เชียงราย2.3 รวม				168,773	1,609.09	104.89
เชียงราย3.1	ป่าแดด	3	ป่าแดด	6,992	66.6	104.98
เชียงราย3.1	ป่าแดด	3	ป่าเระ	8,424	53.10	158.64
เชียงราย3.1	ป่าแดด	3	สันมะค่า	4,969	43.4	114.49
เชียงราย3.1	ป่าแดด	3	โรงช้าง	4,985	44.8	111.27

เชียงราย3.1	ป่าแดด	3	ศรีโพธิ์เงิน	2,126	22.1	96.20
เชียงราย3.1	พาน	3	สันมะเค็ด	11,697	68.2	171.51
เชียงราย3.1	พาน	3	แม่ฮ้อย	10,466	68.2	153.46
เชียงราย3.1	พาน	3	ธารทอง	7,078	68.2	103.78
เชียงราย3.1	พาน	3	สันติสุข	6,172	68.2	90.50
เชียงราย3.1	พาน	3	คอยงาม	6,968	68.2	102.17
เชียงราย3.1	พาน	3	ห้วยงัม	7,538	68.2	110.53
เชียงราย3.1	พาน	3	เจริญเมือง	8,745	68.2	128.23
เชียงราย3.1	พาน	3	ป่าหุ้ง	10,592	68.2	155.31
เชียงราย3.1	พาน	3	ม่วงคำ	9,485	68.2	139.08
เชียงราย3.1	พาน	3	ทรายขาว	10,758	68.2	157.74
เชียงราย3.1	พาน	3	สันกลาง	8,879	68.2	130.19
เชียงราย3.1	พาน	3	แม่เย็น	6,175	68.2	90.54
เชียงราย3.1	พาน	3	เมืองพาน	23,580	68.2	345.75
เชียงราย3.1	พาน	3	ทวนตะวัน	6,914	68.2	101.38
เชียงราย3.1	พาน	3	เวียงห้า	3,634	68.2	53.28
เชียงราย3.1 รวม				166,177	1,253.0	132.62
เชียงราย3.2	แม่สรวย	3	แม่สรวย	11,702	135	86.68
เชียงราย3.2	แม่สรวย	3	ป่าแดด	9,378	187	50.15
เชียงราย3.2	แม่สรวย	3	แม่พริก	6,377	64	99.64
เชียงราย3.2	แม่สรวย	3	ศรีด้อย	5,234	159	32.92
เชียงราย3.2	แม่สรวย	3	ท่าก้อ	16,937	344	49.24
เชียงราย3.2	แม่สรวย	3	วาวี	19,614	327.565	59.88
เชียงราย3.2	แม่สรวย	3	เจดีย์หลวง	7,854	85	92.40
เชียงราย3.2	เวียงป่าเป้า	3	สันติ	9,287	243	38.22
เชียงราย3.2	เวียงป่าเป้า	3	เวียง	15,260	207	73.72
เชียงราย3.2	เวียงป่าเป้า	3	บ้านโป่ง	5,269	97	54.32
เชียงราย3.2	เวียงป่าเป้า	3	ป่าจั่ว	10,107	231	43.75
เชียงราย3.2	เวียงป่าเป้า	3	เวียงกาหลง	10,273	61	168.41
เชียงราย3.2	เวียงป่าเป้า	3	แม่เจดีย์	10,642	158	67.35
เชียงราย3.2	เวียงป่าเป้า	3	แม่เจดีย์ใหญ่	9,992	220	45.42
เชียงราย3.2 รวม				147,926	2,519	58.73

165.56 และ 93.38 อันประเด็นนี้จะเห็นได้ว่าตัวเลขความหนาแน่นของการจัดแบบอื่นๆทั้งหมดนอกจากวิธีที่หนึ่ง มีการกระจายตัวสูงมาก และเมื่อหาตัวเลขความหนาแน่นของวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งแบบต่างๆทั้งหมดมาเฉลี่ยจะได้ค่า 111.28 113.36 113.49 และ 115.04 ตามลำดับ ซึ่งก็จะเห็นได้อีกเช่นเดียวกันว่า เฉพาะการแบ่งเขตเลือกตั้งตามวิธีที่หนึ่งเท่านั้นที่ได้ค่าความหนาแน่นใกล้เคียงกับตัวเลขความหนาแน่นเฉลี่ยของทั้งจังหวัดซึ่งมีค่าเท่ากับ 107.17 มากที่สุด

สำหรับเกณฑ์เรื่องขอบเขตหรือขนาดของเขตเลือกตั้งที่ควรจะมีรูปร่างได้ส่วนและขอบเขตใกล้เคียงกันนั้น ในการนี้สภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์อาจหาให้หาได้ไม่มากนัก โดยเฉพาะเมื่อข้อพิจารณาดังกล่าวถูกบีบโดยความหนาแน่นของประชากรที่แตกต่างกันระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบทอยู่มาก แต่อย่างน้อยที่สุด การแบ่งตามวิธีที่หนึ่งก็ได้เขตเลือกตั้งทั้งหมด 3 เขตในเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิม ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก อันแง่ของขอบเขตพื้นที่

การแบ่งเขตเลือกตั้งโดยไม่คำนึงถึงเขตเลือกตั้งเดิม : ศึกษาเฉพาะกรณีการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิมของจังหวัดเชียงราย

วิธีการแบ่งเขตที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งที่อาศัยเขตเดิมเป็นหลัก กล่าวคือ วิธีการแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งเดิมให้เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีในเขตนั้น เช่น เขตเลือกตั้งเดิมมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 หรือ 3 คน ก็หารด้วยจำนวน 2 หรือ 3 คน ตามลำดับ อันเป็นวิธีการซอยย่อยเขตเดิมออกไปดังได้กล่าวไว้แล้ว แต่วิธีการแบ่งเขตแบบข้ามเขตเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งโดยปราศจากเงื่อนไขของเขตเลือกตั้งเดิม เพียงขอให้พื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งประกอบด้วยประชากรตามที่กฎหมายกำหนด หรือ 152,041 คนโดยประมาณเป็นเกณฑ์

อันที่นี้จะให้จังหวัดเชียงรายเป็นกรณีตัวอย่างโดยศึกษาเฉพาะเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งอาจรวมกับตำบลหรืออำเภออื่นๆในเขตเลือกตั้งเดิมอื่นๆ เพื่อให้ได้เขตเลือกตั้งใหม่ แต่เพื่อเปรียบเทียบกับการแบ่งเขตภายในเขตเดิม จึงต้องกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คนหรือ 3 เขตไว้ จะเห็นได้ว่าในการแบ่งเขตเลือกตั้งเฉพาะภายในเขตที่ 1 เดิมที่จังหวัดเชียงรายสามารถหาวิธีการแบ่งเขตได้อย่างน้อย 4 วิธี เพื่อให้ได้เขตเลือกตั้งใหม่ 3 เขต แต่ถ้าหากแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่แบบข้ามเขต โดยให้อำเภอหรือตำบลในเขตเดิมสามารถรวมกับอำเภอหรือตำบลในเขตเลือกตั้งอื่นได้ เพื่อให้ได้จำนวนเขตเลือกตั้งใหม่ที่เท่ากันคือ 3 เขต จะสามารถแบ่งเขตเลือกตั้งได้จำนวนวิธีที่หลากหลายมาก ตัวอย่างเช่น

การจัดแบบที่ 1 แบ่งออกได้เป็น 3 เขตเลือกตั้ง โดยเขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วยอำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอแม่สาย ซึ่งทั้งสองอำเภออยู่คนละเขตเลือกตั้ง (ดูรายละเอียดในตารางการแบ่งเขตเลือกตั้ง

แบบข้ามเขตเลือกตั้งเดิม) เขตเลือกตั้งที่ 2 มีอำเภอแม่จันกับอำเภอเชียงแสน และเขตเลือกตั้งสุดท้าย ประกอบด้วยกิ่งอำเภอดอยหลวง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง อำเภอเวียงชัย และบางส่วนของอำเภอเมือง

การจัดแบบที่ 2 เป็นการแบ่งข้ามเขตหันทองเดียวกับการจัดแบบที่ 1 แต่อาจพิจารณาในทิศทางอื่น หรือพื้นที่ที่ต่างกันไป การแบ่งเขตแบบที่ 2 ประกอบด้วยเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งมีอำเภอแม่สายกับอำเภอแม่ฟ้าหลวงเหมือนกับเขตเลือกตั้งที่ 1 ของการจัดแบบที่ 1 แต่เขตเลือกตั้งที่ 2 จะแตกต่างกันโดยการจัดแบบที่ 2 ประกอบด้วยอำเภอแม่จันกับกิ่งอำเภอดอยหลวง (การจัดแบบที่ 1 ในเขตเลือกตั้งที่ 2 จะประกอบด้วย อำเภอแม่จันกับอำเภอเชียงแสน) ส่วนเขตเลือกตั้งสุดท้าย รวมอำเภอเวียงเชียงรุ้งและอำเภอเมือง ส่วนใหญ่ไว้ด้วยกัน (ซึ่งต่างไปจากเขตเลือกตั้งที่ 3 ของการจัดแบบที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยกิ่งอำเภอดอยหลวง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง อำเภอเวียงชัย และบางส่วนของอำเภอเมือง)

สำหรับการจัดแบ่งเขตเลือกตั้งแบบอื่น ๆ ก็อาจอธิบายได้เหมือนกัน รวมไปถึงยังสามารถหาวิธีการจัดแบ่งเขตเลือกตั้งได้ทั้งสิ้นอย่างน้อยอีก 4 วิธี อันเป็นการเพิ่มขึ้นจากการจัดแบ่งเฉพาะภายในเขต ซึ่งมี 4 วิธี (กล่าวไว้ในหัวข้อที่ผ่านมา) ทำให้วิธีการจัดแบ่งรวมอย่างน้อยถึง 8 วิธี

เมื่อพิจารณาอย่างผิวเผินจะพบว่า ผลของการจัดแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยไม่เคารพเขตเลือกตั้งเดิม อาจได้คุณภาพของเขตเลือกตั้งตามเกณฑ์ที่กล่าวไว้ไม่แตกต่างไปจากวิธีการจัดแบ่งเฉพาะภายในเขต แต่ในทางปฏิบัติวิธีการจัดแบ่งเขตเลือกตั้งจะยุ่งยากมากขึ้นเป็นทวีคูณ โดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่แบ่งเขตเลือกตั้งโดยวิธีนี้จะต้องมีการพิสูจน์ว่าการเดินทางข้ามเขตมีความสะดวกสบายในการคมนาคมหรือไม่เพียงใด ในขณะที่ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือนักการเมืองจะไม่เข้าใจว่าทำไมต้องแบ่งแบบข้ามเขตซึ่งประชาชนและนักการเมืองไม่มีความคุ้นเคยมาแต่เดิม และยิ่งเสี่ยงต่อการก่อให้เกิดภาวะการฉ้อฉลของคะแนนเสียงของชุมชนอีกด้วย เพราะฉะนั้นการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ของจังหวัดเชียงรายจึงควรเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้เดิม ดังนี้ รายละเอียดต่อไปนี้

การจัดเขตเลือกตั้งแบบข้ามเขต						
การจัดแบบที่ 1						
เขตเลือกตั้งที่ 1						
จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
เชียงราย1	แม่ฟ้าหลวง	1	เทอดไทย	16,213.0	641.40	25.28
เชียงราย1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองใน	20,576.0	641.40	32.08
เชียงราย1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองนอก	11,799.0	641.40	18.40
เชียงราย1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่ฟ้าหลวง	16,904.0	641.40	26.35
เชียงราย1	แม่สาย	2	แม่สาย	19,740.0	54.61	361.45
เชียงราย1	แม่สาย	2	ห้วยไคร้	7,996.0	26.00	307.54
เชียงราย1	แม่สาย	2	เกาะช้าง	10,268.0	54.20	189.45
เชียงราย1	แม่สาย	2	โป่งผา	7,087.0	27.11	261.44
เชียงราย1	แม่สาย	2	ศรีเมืองชุม	5,486.0	27.00	203.19
เชียงราย1	แม่สาย	2	เวียงพางคำ	16,470.0	34.00	484.41
เชียงราย1	แม่สาย	2	บ้านด้าย	4,543.0	25.54	177.91
เชียงราย1	แม่สาย	2	โป่งงาม	10,434.0	36.54	285.52
เชียงราย1 รวม				147,516.0	2,850.61	51.75
เขตเลือกตั้งที่ 2						
เชียงราย2	แม่จัน	1	แม่จัน	12,173	42.00	289.83
เชียงราย2	แม่จัน	1	จันจว้า	7,857	73.00	107.63
เชียงราย2	แม่จัน	1	แม่คำ	13,959	257.05	54.30
เชียงราย2	แม่จัน	1	ป่าซาง	20,672	356.06	58.06
เชียงราย2	แม่จัน	1	สันทราย	5,541	29.39	188.55
เชียงราย2	แม่จัน	1	ท่าข้าวเปลือก	8,395	87.00	96.49
เชียงราย2	แม่จัน	1	ป่าตึง	25,441	297.07	85.64
เชียงราย2	แม่จัน	1	แม่ไร่	6,759	105.07	64.33
เชียงราย2	แม่จัน	1	ศรีคำ	7,688	97.12	79.16
เชียงราย2	แม่จัน	1	จันจว้าใต้	9,575	55.00	174.09
เชียงราย2	แม่จัน	1	จอมสวรรค์	4,669	33.61	138.91
เชียงราย2	เชียงแสน	2	เวียง	12,940	51.00	253.73
เชียงราย2	เชียงแสน	2	ป่าสัก	9,259	64.00	144.67
เชียงราย2	เชียงแสน	2	ศรีคอนมูล	8,898	573.00	15.53

เชียงราย2	เชียงแสน	2	โยนก	4,742	48.00	98.79
เชียงราย2 รวม				158,568.0	2168.376	73.13 ไม่รวมบ้านแซวกับแม่
เขตเลือกตั้งที่3						
เชียงราย3	กิ่งอ.ดอยหลวง	1	ปงน้อย	6,590	142.00	46.41
เชียงราย3	กิ่งอ.ดอยหลวง	1	โชคชัย	12,018	142.00	84.63
เชียงราย3	กิ่งอ.ดอยหลวง	1	หนองปากอ	4,791	81.00	59.15
เชียงราย3	เวียงชัย	2	เวียงชัย	11,877	83.25	142.67
เชียงราย3	เวียงชัย	2	ผางาม	9,565	56.00	170.80
เชียงราย3	เวียงชัย	2	เวียงเหนือ	6,994	56.00	124.89
เชียงราย3	เวียงชัย	2	ดอนศิลา	10,368	47.74	217.18
เชียงราย3	เวียงชัย	2	เมืองชุม	7,948	48.00	165.58
เชียงราย3	เวียงเชียงรุ้ง	2	ทุ่งก่อ	10,451	40.00	261.28
เชียงราย3	เวียงเชียงรุ้ง	2	ดงมหาวัน	6,565	80.93	81.12
เชียงราย3	เวียงเชียงรุ้ง	2	ป่าซาง	9,939	72.65	136.81
เชียงราย3	เมือง	1	ป่าอ้อคอนชัย	9,751	70.00	139.30
เชียงราย3	เมือง	1	ท่าสาย	8,225	64.00	128.52
เชียงราย3	เมือง	1	ห้วยสัก	18,840	120.00	157.00
เชียงราย3	เมือง	1	ดอยลาน	11,490	123.00	93.41
เชียงราย3 รวม				145,412.0	1,226.57	118.55
การจัดแบบที่ 2						
เขตเลือกตั้งที่1						
เชียงราย1	แม่สาย	2	แม่สาย	19,740.0	54.61	361.45
เชียงราย1	แม่สาย	2	ห้วยไคร้	7,996.0	26.00	307.54
เชียงราย1	แม่สาย	2	เกาะช้าง	10,268.0	54.20	189.45
เชียงราย1	แม่สาย	2	โป่งผา	7,087.0	27.11	261.44
เชียงราย1	แม่สาย	2	ศรีเมืองชุม	5,486.0	27.00	203.19
เชียงราย1	แม่สาย	2	เวียงพางคำ	16,470.0	34.00	484.41
เชียงราย1	แม่สาย	2	บ้านด้าย	4,543.0	25.54	177.91
เชียงราย1	แม่สาย	2	โป่งงาม	10,434.0	36.54	285.52
เชียงราย1	แม่ฟ้าหลวง	1	เทอดไทย	16,213.0	641.40	25.28
เชียงราย1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองใน	20,576.0	641.40	32.08
เชียงราย1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่สลองนอก	11,799.0	641.40	18.40

เชียงราย1	แม่ฟ้าหลวง	1	แม่ฟ้าหลวง	16,904.0	641.40	26.35
เชียงราย1 รวม				147,516.0	2850.612	51.75
เขตเลือกตั้งที่ 2						
เชียงราย2	แม่จัน	1	แม่จัน	12,173	42.00	289.83
เชียงราย2	แม่จัน	1	จันทว้า	7,857	73.00	107.63
เชียงราย2	แม่จัน	1	แม่คำ	13,959	257.05	54.30
เชียงราย2	แม่จัน	1	ป่าซาง	20,672	356.06	58.06
เชียงราย2	แม่จัน	1	สันทราย	5,541	29.39	188.55
เชียงราย2	แม่จัน	1	ท่าข้าวเปลือก	8,395	87.00	96.49
เชียงราย2	แม่จัน	1	ป่าตึง	25,441	297.07	85.64
เชียงราย2	แม่จัน	1	แม่ไร่	6,759	105.07	64.33
เชียงราย2	แม่จัน	1	ศรีคำ	7,688	97.12	79.16
เชียงราย2	แม่จัน	1	จันทว้าใต้	9,575	55.00	174.09
เชียงราย2	แม่จัน	1	จอมสวรรค์	4,669	33.61	138.91
เชียงราย2	กิ่งอ.ดอยหลวง	1	ปงน้อย	6,590	142.00	46.41
เชียงราย2	กิ่งอ.ดอยหลวง	1	โชคชัย	12,018	142.00	84.63
เชียงราย2	กิ่งอ.ดอยหลวง	1	หนองปากอ	4,791	81.00	59.15
เชียงราย2 รวม				146,128.0	1797.376	81.30
เขตเลือกตั้งที่ 3						
เชียงราย3	เวียงเชียงรุ้ง	2	ทุ่งก่อ	10,451	40.00	261.28
เชียงราย3	เวียงเชียงรุ้ง	2	ดงมหาวัน	6,565	80.93	81.12
เชียงราย3	เวียงเชียงรุ้ง	2	ป่าซาง	9,939	72.65	136.81
เชียงราย3	เมือง	1	บ้านดู่	13,538	115.00	117.72
เชียงราย3	เมือง	1	นางแล	9,872	116.00	85.10
เชียงราย3	เมือง	1	แม่ข้าวต้ม	12,910	122.00	105.82
เชียงราย3	เมือง	1	แม่ยาว	18,883	83.00	227.51
เชียงราย3	เมือง	1	แม่กรณ์	6,266	62.00	101.06
เชียงราย3	เมือง	1	ริมกก	10,470	89.00	117.64
เชียงราย3	เมือง	1	ดอยอ่าง	3,586	229.00	#DIV/0!
เชียงราย3	เมือง	1	ท่าสูด	8,798	229.00	#DIV/0!
เชียงราย3	เมือง	1	ห้วยชมพู	13,619	135.00	100.88
เชียงราย3	เมือง	1	เวียง	3,620	2.26	1598.59

เชียงราย3	เมือง	1	รอบเวียง	11,576	10.00	1.18
เชียงราย3 รวม				140,093.0	1385.8445	101.09
การจัดแบบที่ 3						
เขตเลือกตั้งที่ 1						
เชียงราย1	เมือง	1	บ้านคู่	13,538	115.00	117.72
เชียงราย1	เมือง	1	นางแล	9,872	116.00	85.10
เชียงราย1	เมือง	1	แม่ข้าวต้ม	12,910	122.00	105.82
เชียงราย1	เมือง	1	แม่ยาว	18,883	83.00	227.51
เชียงราย1	เมือง	1	สันทราย	8,120	53.00	153.21
เชียงราย1	เมือง	1	แม่กรณ์	6,266	62.00	101.06
เชียงราย1	เมือง	1	ริมกก	10,470	89.00	117.64
เชียงราย1	เมือง	1	ดอยอ่าง	3,586	229.00	#DIV/0!
เชียงราย1	เมือง	1	ท่าสูด	8,798	229.00	#DIV/0!
เชียงราย1	เมือง	1	ห้วยชมพู	13,619	135.00	100.88
เชียงราย1 รว.ท.เมืองเชียงราย				52,774	10.65	4955.31
				158,836.0	1,243.65	127.72
เขตเลือกตั้งที่ 2						
เชียงราย 2	เมือง	1	ป่าอ้อคอนชัย	9,751	70.00	139.30
เชียงราย 2	เมือง	1	ท่าสาย	8,225	64.00	128.52
เชียงราย 2	เมือง	1	ห้วยสัก	18,840	120.00	157.00
เชียงราย 2	เมือง	1	ดอยลาน	11,490	123.00	93.41
เชียงราย 2	เมือง	1	เวียง	3,620	2.26	1598.59
เชียงราย 2	เมือง	1	รอบเวียง	11,576	9,817.00	1.18
เชียงราย 2	เวียงเชียงรุ้ง	2	ทุ่งก่อ	10,451	40.00	261.28
เชียงราย 2	เวียงเชียงรุ้ง	2	ดงมรวาน	6,565	80.93	81.12
เชียงราย 2	เวียงเชียงรุ้ง	2	ป่าซาง	9,939	72.65	136.81
เชียงราย 2	เวียงชัย	2	เวียงชัย	11,877	83.25	142.67
เชียงราย 2	เวียงชัย	2	ผางาม	9,565	56.00	170.80
เชียงราย 2	เวียงชัย	2	เวียงเหนือ	6,994	56.00	124.89
เชียงราย 2	เวียงชัย	2	คอนศิลา	10,368	47.74	217.18
เชียงราย 2	เวียงชัย	2	เมืองชุม	7,948	48.00	165.58
เชียงราย 2 รวม				245,011.0	11,594.6	21.13

เขตเลือกตั้งที่3						
เขียงราย3	แม่ลาว	1	ดงมะคะ	9,971	62.00	160.82
เขียงราย3	แม่ลาว	1	จอมหมอกแก้ว	6,506	54.00	120.48
เขียงราย3	แม่ลาว	1	บัวสลี	4,616	54.00	85.48
เขียงราย3	แม่ลาว	1	ป่าก่อคำ	6,934	108.00	64.20
เขียงราย3	แม่ลาว	1	โป่งแพร่	4,835	58.00	83.36
เขียงราย3	พาน	3	สันมะเค็ด	11,697	68.20	171.51
เขียงราย3	พาน	3	แม่ฮื้อ	10,466	68.20	153.46
เขียงราย3	พาน	3	ธารทอง	7,078	68.20	103.78
เขียงราย3	พาน	3	สันติสุข	6,172	68.20	90.50
เขียงราย3	พาน	3	คอยงาม	6,968	68.20	102.17
เขียงราย3	พาน	3	ห้วยจัม	7,538	68.20	110.53
เขียงราย3	พาน	3	เจริญเมือง	8,745	68.20	128.23
เขียงราย3	พาน	3	ป่าหุ้ง	10,592	68.20	155.31
เขียงราย3	พาน	3	ม่วงคำ	9,485	68.20	139.08
เขียงราย3	พาน	3	ทรายขาว	10,758	68.20	157.74
เขียงราย3	พาน	3	สันกลาง	8,879	68.20	130.19
เขียงราย3	พาน	3	แม่เย็น	6,175	68.20	90.54
เขียงราย3	พาน	3	เมืองพาน	23,580	68.20	345.75
เขียงราย3	พาน	3	ทาดะวัน	6,914	68.20	101.38
เขียงราย3	พาน	3	เวียงห้าว	3,634	68.20	53.28
เขียงราย3 รวม				171,543.0	1359	126.23
การจัดแบบที่4						
เขตเลือกตั้งที่ 1						
เขียงราย1	เมือง	1	ป่าฮ้อคอนชัย	9,751	70.00	139.30
เขียงราย1	เมือง	1	ท่าสาย	8,225	64.00	128.52
เขียงราย1	เมือง	1	ห้วยสัก	18,840	120.00	157.00
เขียงราย1	เมือง	1	คอยลาน	11,490	123.00	93.41
เขียงราย1	เมือง	1	เวียง	3,620	2.26	1598.59
เขียงราย1	เมือง	1	รอบเวียง	11,576	10.00	1.18
เขียงราย1	เวียงเชียงรุ้ง	2	ทุ่งก่อ	10,451	40.00	261.28
เขียงราย1	เวียงเชียงรุ้ง	2	ดงมรวาน	6,565	80.93	81.12

เชียงราย1	เวียงเชียงรุ้ง	2	ป่าซาง	9,939	72.65	136.81
เชียงราย1	เวียงชัย	2	เวียงชัย	11,877	83.25	142.67
เชียงราย1	เวียงชัย	2	ผางาม	9,565	56.00	170.80
เชียงราย1	เวียงชัย	2	เวียงเหนือ	6,994	56.00	124.89
เชียงราย1	เวียงชัย	2	คอนศิลา	10,368	47.74	217.18
เชียงราย1	เวียงชัย	2	เมืองชุม	7,948	48.00	165.58
เชียงราย1 รวม				137,209.0	873.83	157.02
เขตเลือกตั้งที่ 2						
เชียงราย2	เมือง	1	บ้านดู่	13,538	115.00	117.72
เชียงราย2	เมือง	1	นางแล	9,872	116.00	85.10
เชียงราย2	เมือง	1	แม่ข้าวต้ม	12,910	122.00	105.82
เชียงราย2	เมือง	1	แม่ยาว	18,883	83.00	227.51
เชียงราย2	เมือง	1	สันทราย	8,120	53.00	153.21
เชียงราย2	เมือง	1	ริมกก	10,470	89.00	117.64
เชียงราย2	เมือง	1	ท่าสูด	8,798	229.00	38.42
เชียงราย2	เมือง	1	เวียง	3,620	2.26	1598.59
เชียงราย2	ท.เมืองเชียงราย	1		52,774	10.65	4955.31
เชียงราย2 รวม				138,985.0	819.91	169.51
เขตเลือกตั้งที่ 3						
เชียงราย3	เมือง	1	รอบเวียง	11,576	10.00	1,157.60
เชียงราย3	เมือง	1	แม่กรณ์	6,266	62.00	101.06
เชียงราย3	เมือง	1	ห้วยชมภู	13,619	135.00	100.88
เชียงราย3	เมือง	1	คอยอ่า	3,586	229.00	15.66
เชียงราย3	แม่สรวย	3	แม่สรวย	11,702	135.00	86.68
เชียงราย3	แม่สรวย	3	ป่าแดด	9,378	187.00	50.15
เชียงราย3	แม่สรวย	3	แม่พริก	6,377	64.00	99.64
เชียงราย3	แม่สรวย	3	ศรีถ้อย	5,234	159.00	32.92
เชียงราย3	แม่สรวย	3	ท่าก้อ	16,937	344.00	49.24
เชียงราย3	แม่สรวย	3	วาวี	19,614	327.57	59.88
เชียงราย3	แม่สรวย	3	เจดีย์หลวง	7,854	85.00	92.40
เชียงราย3	แม่ลาว	1	ดงมะตะ	9,971	62.00	160.82
เชียงราย3	แม่ลาว	1	จอมหมอกแก้ว	6,506	54.00	120.48

chiangraicross

เขียงราย3	แม่ลาว	1	บัวสลี	4,616	54.00	85.48
เขียงราย3	แม่ลาว	1	ป่าก่อดำ	6,934	108.00	64.20
เขียงราย3	แม่ลาว	1	โป่งแพร์	4,835	58.00	83.36
เขียงราย3 รวม				145,005.0	2,073.57	69.93

ตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดขนาดใหญ่ : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมาประกอบด้วย 26 อำเภอและ 2 กิ่งอำเภอ (289 ตำบล) มีประชากรทั้งสิ้น 2,510,839 คน มีพื้นที่ 20,493.96 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นเฉลี่ยทั้งจังหวัด 122.52 คน/ตารางกิโลเมตร เดิมแบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น 6 เขตและมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 16 คน (เขตเลือกตั้ง 1-4 เดิมมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ 3 คน ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 5 และ 6 เดิมมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละ 2 คน) ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป จังหวัดนครราชสีมาจะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นเป็นทั้งหมด 17 คน ถ้ายึดตามหลักในทางปฏิบัติอย่างง่ายว่า การแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่จะแบ่งชอยจากเขตเลือกตั้งเดิม ก็พบว่า ในการนี้ เมื่อมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้น 1 คน ก็จะต้องมีเขตเลือกตั้งอย่างน้อยหนึ่งเขตที่จะต้องถูกแบ่งชอยย่อยลงไป เพื่อให้เกิดเขตเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเขตโดยปกติแล้วเขตเลือกตั้ง เช่นว่าน่าจะเป็นเขตเลือกตั้งเดิมที่รวมอำเภอเมืองอยู่ด้วย เพราะจะมีประชากรสูงกว่าอำเภออื่นทั้งหมด ในการนี้ของจังหวัดนครราชสีมาพบว่า เขตเลือกตั้งที่ 1 เดิม ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอสูงเนินและอำเภอขามทะเลสอ มีประชากรรวมกันถึง 523,964 คน เฉพาะส่วนของเทศบาลเมืองนครราชสีมาซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองอย่างเดียวก็มีประชากรถึง 175,956 คนเข้าไปแล้ว เพราะฉะนั้น เฉพาะเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมาซึ่งเป็นเขตชุมชนหนาแน่น ก็เป็นเขตเลือกตั้งได้หนึ่งเขตอยู่แล้ว (ในตารางคือเขตเลือกตั้งที่ 1.1) คงเหลือเขตอำเภอเมือง (นอกเขตเทศบาล) อำเภอสูงเนิน และอำเภอขามทะเลสอที่มีประชากรรวมกันอีก 348,008 คน ซึ่งจะต้องแบ่งเป็นเขตเลือกตั้งให้ได้อีก 3 เขต

อย่างไรก็ตาม เฉพาะอำเภอเมือง (ไม่นับเขตเทศบาล) ก็มีจำนวนประชากรสูงถึง 245,783 คนแล้ว ซึ่งหมายความว่าบางส่วนของอำเภอเมือง (นอกเขตเทศบาล) ก็สามารถเป็นเขตเลือกตั้งได้ด้วยตัวเองเช่นกัน แต่จะเป็นส่วนไหน ตำบลไหนของอำเภอเมืองนั้น จะต้องพิจารณาจากลักษณะทางประชากรและภูมิศาสตร์ของอำเภอเมืองประกอบ ซึ่งก็จะพบว่าอำเภอเมือง (ไม่นับเขตเทศบาล) ซึ่งมีประชากรรวม 245,783 คนนั้น มีเขตแดนประชิดกับอำเภอในเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิมตั้งนี้คือ อำเภอขามทะเลสอ (ประชากรรวม 27,720 คน) ทางทิศตะวันตก และอำเภอสูงเนิน (ประชากรรวม 74,505 คน) ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ เมื่อนำเอาสภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์และจำนวนประชากรดังกล่าวมาพิจารณาประกอบกับหลักเกณฑ์ความเท่าเทียมกันของคะแนนเสียง คือการพยายามให้เขตเลือกตั้งที่เกิดใหม่มีจำนวนประชากรเข้าใกล้กับตัวเลขขนาดเลือกตั้งมาตรฐานของประเทศคือ 152,154.41 คน (และโดยที่ประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งที่เกิดใหม่ไม่แตกต่างกันมากนัก) ก็พบว่าสามารถกำหนดให้พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเมือง (นอกเขตเทศบาล) เป็นเขตเลือกตั้งได้อีก 1 เขต โดยมีประชากรในเขตเลือกตั้ง 13 ตำบลรวม 126,896 คน (ในตารางคือเขตเลือกตั้งที่ 1.2) ข้อพิจารณาที่สำคัญต่อไปอยู่ที่ว่าเขตเลือกตั้งที่เหลือที่จะต้องสร้างขึ้นใหม่

อีก 2 เขต จะนำเอาตำบลส่วนที่เหลือของอำเภอเมือง ซึ่งมีประชากรรวม 118,887 คน ไปรวมกับ อำเภอขามทะเลสอและอำเภอสูงเนินอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ตรงที่ว่า หากนำเอา ตำบลที่เหลือของอำเภอเมือง (ประชากรรวม 118,887 คน) ไปรวมกับอำเภอขามทะเลสอทั้งอำเภอก็จะได้ เขตเลือกตั้งที่มีขนาดประชากรใหญ่เกินไป (เมื่อเทียบกับเขตเลือกตั้งที่ 1.2 ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลด้วยกัน) เพราะจะได้ถึง $118,887 + 27,720 = 146,607$ คน ยิ่งถ้า นำเอาไปรวมกับอำเภอสูงเนินทั้งอำเภอ ขนาด ของประชากรในเขตเลือกตั้งใหม่ก็จะใหญ่มากขึ้นไปอีก คือเท่ากับ $118,887 + 74,505 = 193,392$ คน ในขณะที่ เดียวกันก็จะต้องไม่ลืมว่ายังจะต้องมีการสร้างเขตเลือกตั้งใหม่ให้เกิดขึ้นจากฐานประชากรที่เหลือของอำเภอ เมืองและอำเภออื่นๆในเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิมอีกด้วย ทางเลือกที่เป็นไปได้ก็คือการรวมเอาตำบลที่เหลือของ อำเภอเมือง (ประชากร 118,887 คน) เข้ากับบางตำบลของอำเภอสูงเนินเฉพาะที่มีความเป็นไปได้ในทาง ภูมิศาสตร์ จนได้ตัวเลขของประชากรในเขตเลือกตั้งใหม่ที่เหมาะสม ในกรณีนี้คือเขตเลือกตั้งที่ 1.3 (โปรดดูตาราง) ซึ่งมีประชากรรวม 137,375 คน เมื่อเป็นเช่นนี้เขตเลือกตั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้นจึงประกอบด้วย บางตำบลที่เหลือทางตะวันตกของอำเภอเมือง บางตำบลที่เหลือทางทิศเหนือของอำเภอสูงเนิน ตัวอำเภอ ขามทะเลสอทั้งอำเภอ บางตำบลจากอำเภอโนนไทยซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอขามทะเลสอ และหนึ่งตำบล จากอำเภอด่านขุนทดซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอขามทะเลสอ จะเห็นได้ว่าสำหรับ 4 ตำบล จากอำเภอโนนไทยและ 1 ตำบลจากอำเภอด่านขุนทดนั้น เป็นการแยกตำบลจากอำเภอที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง เดิมเข้ามารวมกันทำให้เกิดเขตเลือกตั้งใหม่ และผลกระทบที่อาจมีจากความรู้สึกรวมกันนั้นว่าจะเกิด ความไม่พอใจของคะแนนเสียงนั้น เป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ แต่หากพิจารณาว่าการเลือกจัดแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ ดังกล่าวจะมีผลกระทบเพียง 5 ตำบลจากสองอำเภอ ในขณะที่การแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่อื่นๆที่เหลือสามารถ จัดหาได้ในเขตเลือกตั้งเดิมแล้ว ก็นับว่าเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งที่คงจะมีผลกระทบน้อยที่สุด สำหรับการเพิ่ม เขตเลือกตั้งใหม่นอกจากนี้ เขตเลือกตั้งใหม่นี้ (โปรดดูเขตเลือกตั้งนครราชสีมา+นาราย) จะมีประชากร ประมาณ 128,001 คน ซึ่งใกล้เคียงกับเขตเลือกตั้งอื่นๆซึ่งอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิมและอยู่นอกเขตเทศบาล ด้วยกัน แรงของพื้นที่หรือขอบเขตของเขตเลือกตั้ง ตลอดจนความหนาแน่นของประชากรก็ใกล้เคียงกัน การแบ่งเขตเลือกตั้งตามวิธีการข้างต้นนี้ จึงน่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่เป็นไปได้.

การแบ่งเขตเลือกตั้งของนครราชสีมา						
จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
นครราชสีมา 1.1	เมืองนครราชสีมา	1	เทศบาลนครนครราชสีมา	175,956.00	37.4	4704.705882
รวมนครราชสีมา 1.1				175,956.00	37.4	4704.705882
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	โคกสูง	8,521.00	30.56	278.828534
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	จอหอ	20,850.00	26.97	773.0812013
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	ตลาด	4,262.00	13.53	315.0036955
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	บ้านเกาะ	8,715.00	13.41	649.8881432
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	บ้านโพธิ์	7,671.00	68.26	112.3791386
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	พะเนา	4,573.00	18.5	247.1891892
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	โพธิ์กลาง	20,188.00	55.23	365.5259823
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	มะเริง	5,590.00	9.89	565.2173913
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	หนองกระทุ่ม	5,207.00	14.71	353.9768865
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	หนองไผ่น้ำ	5,588.00	43.14	129.5317571
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	หนองบัวศาลา	10,206.00	36.61	278.7762906
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	หนองระเวียง	9,598.00	54.77	175.2419208
นครราชสีมา 1.2	เมืองนครราชสีมา	1	หัวทะเล	15,927.00	18.43	864.1888226
รวมนครราชสีมา 1.2				126,896.00	404.01	314.0912354
นครราชสีมา 1.3	เมืองนครราชสีมา	1	หนองไผ่ล้อม	30,703.00	15.76	1948.159898
นครราชสีมา 1.3	เมืองนครราชสีมา	1	ไชยมงคล	4,182.00	79.09	52.87646984
นครราชสีมา 1.3	เมืองนครราชสีมา	1	หนองจบก	7,022.00	22.54	311.5350488
นครราชสีมา 1.3	เมืองนครราชสีมา	1	โคกกระวด	17,719.00	64.17	276.1259155
นครราชสีมา 1.3	เมืองนครราชสีมา	1	บ้านใหม่	14,832.00	19.55	758.6700767
นครราชสีมา 1.3	เมืองนครราชสีมา	1	ปรุใหญ่	7,190.00	16.63	432.3511726
นครราชสีมา 1.3	เมืองนครราชสีมา	1	สุรนารี	9,950.00	40	248.75
นครราชสีมา 1.3	สูงเนิน	1	นากลาง	5,785.00	13.46	429.7919762
นครราชสีมา 1.3	สูงเนิน	1	มะเกลือเก่า	11,296.00	180.7	62.51245158
นครราชสีมา 1.3	สูงเนิน	1	มะเกลือใหม่	6,968.00	107.1	65.06069094
นครราชสีมา 1.3	สูงเนิน	1	สูงเนิน	16,161.00	72.4	223.218232
นครราชสีมา 1.3	สูงเนิน	1	หนองตะไก้	5,567.00	121	46.00826446
รวมนครราชสีมา 1.3				137,375.00	752.4	182.582403

นครราชสีมา2.1	จักราช	2	คลองเมือง	7,842.00	74	105.972973
นครราชสีมา2.1	จักราช	2	จักราช	11,426.00	81	141.0617284
นครราชสีมา2.1	จักราช	2	ทองหลาง	7,208.00	50	144.16
นครราชสีมา2.1	จักราช	2	ศรีละกอ	9,256.00	86	107.627907
นครราชสีมา2.1	จักราช	2	สีสุก	8,209.00	87	94.35632184
นครราชสีมา2.1	จักราช	2	หนองขาม	8,482.00	85	99.78823529
นครราชสีมา2.1	จักราช	2	หนองพลวง	6,841.00	37	184.8918919
นครราชสีมา2.1	จักราช	2	หินโคน	5,998.00	49	122.4081633
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	กงรถ	4,065.00	81	50.18518519
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	จัว	8,261.00	84	98.3452381
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	ตะโก	4,202.00	57	73.71929825
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	ทับสวาย	3,997.00	55	72.67272727
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	เมืองลับหลา	8,092.00	77	105.0909091
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	หูลงตะเคียน	8,372.00	30	279.0666667
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	หูลงประดู่	9,765.00	38	256.9736842
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	ห้วยแคน	3,865.00	43	89.88372093
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	ห้วยแถลง	17,369.00	27.02	642.8201332
นครราชสีมา2.1	ห้วยแถลง	2	หินดาด	8,934.00	28	319.0714286
รวมนครราชสีมา2.1				142,184.00	1069.02	319.0714286
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	กระโทก	8,177.00	18.04	453.27051
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	โชคชัย	12,313.00	31.22	394.3946188
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	ด่านเกวียน	7,011.00	70	100.1571429
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	ท่าจะหลุง	4,441.00	69	64.36231884
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	ท่าเยี่ยม	9,299.00	47	197.8510638
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	ท่าอ่าง	6,111.00	40.25	151.826087
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	ทุ่งอรุณ	7,316.00	12.98	563.6363636
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	พลับพลา	7,938.00	25	317.52
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	ละลมใหม่พัฒนา	5,763.00	21	274.4285714
นครราชสีมา2.2	โชคชัย	2	ลาดขาว	3,913.00	60	65.21666667
นครราชสีมา2.2	หนองบุญมาก	2	ไทยเจริญ	2,901.00	54	53.72222222
นครราชสีมา2.2	หนองบุญมาก	2	บ้านใหม่	4,486.00		#DIV/0!
นครราชสีมา2.2	หนองบุญมาก	2	ลุงเขว้า	4,005.00	65	61.61538462

Korat

นครราชสีมา2.2	หนองบุญนา	2	สารภี	8,683.00	118	73.58474576
นครราชสีมา2.2	หนองบุญนา	2	หนองตะไค้	8,528.00	107	79.70093458
นครราชสีมา2.2	หนองบุญนา	2	หนองบุญนา	9,763.00	54.21	180.0959233
นครราชสีมา2.2	หนองบุญนา	2	หนองไม้ไผ่	3,612.00	80	45.15
นครราชสีมา2.2	หนองบุญนา	2	หนองหัวแรด	7,788.00	94.07	82.78941214
นครราชสีมา2.2	หนองบุญนา	2	แหลมทอง	5,170.00	53	97.54716981
นครราชสีมา2.2	เฉลิมพระเกียรติ	2	ช้างทอง	4,480.00	39.5	113.4177215
นครราชสีมา2.2	เฉลิมพระเกียรติ	2	ท่าช้าง	7,325.00	121	60.53719008
นครราชสีมา2.2	เฉลิมพระเกียรติ	2	พระพุทธ	5,529.00	22	251.3181818
นครราชสีมา2.2	เฉลิมพระเกียรติ	2	หนองภูเหล็ก	8,911.00	82	108.6707317
นครราชสีมา2.2	เฉลิมพระเกียรติ	2	หนองยาง	6,248.00	22	284
รวมนครราชสีมา2.2				159,711.00	1306.27	122.2649223
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	ครบุรี	8,732.00	51	171.2156863
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	ครบุรีใต้	6,979.00	85.55	81.57802455
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	โคกกระชาย	11,208.00	357	31.39495798
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	จระเข้หิน	9,043.00	415	21.79036145
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	เจ็ดยัง	7,495.00	62	120.8870968
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	แซะ	14,786.00	40	369.65
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	ตะแบกบาน	4,535.00	63	71.98412698
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	บ้านใหม่	8,905.00	67	132.9104478
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	มาบตะโกเอน	4,523.00	72	62.81944444
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	ลำเพียก	6,500.00	229	28.38427948
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	สระด่านพระยา	4,699.00	81	58.01234568
นครราชสีมา2.3	ครบุรี	2	อรพิมพ์	5,360.00	47	114.0425532
นครราชสีมา2.3	เสิงสาง	2	กุดโบลัด	12,810.00	84.82	151.0257015
นครราชสีมา2.3	เสิงสาง	2	โนนสมบูรณ์	10,497.00	176	59.64204545
นครราชสีมา2.3	เสิงสาง	2	บ้านราษฎร์	6,873.00	70	98.18571429
นครราชสีมา2.3	เสิงสาง	2	สระตะเคียน	10,100.00	290	34.82758621
นครราชสีมา2.3	เสิงสาง	2	สุขโพนาลัย	9,973.00	130	76.71538462
นครราชสีมา2.3	เสิงสาง	2	เสิงสาง	12,512.00	174	71.90804598
รวมนครราชสีมา2.3				155,530.00	2494.37	62.35241764
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	กระทุ่มราย	6,801.00	42.2	161.1611374

Korat

นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	โคกกกลาง	5,658.00	73	77.50684932
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	ดอนมื่น	4,952.00	39	126.974359
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	ตลาดโพธิ์	5,806.00	30	193.5333333
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	ทุ่งสว่าง	4,374.00	149	29.3557047
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	นางรำ	5,607.00	49	114.4285714
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	โนนพืด	6,093.00	67	90.94029851
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	ประทาย	10,147.00	40	253.675
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	เมืองโพน	4,174.00	36	115.9444444
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	วังไม้แดง	6,136.00	33	185.9393939
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	หนองค่าย	4,824.00	47	102.6382979
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	หนองพลวง	5,163.00	39	132.3846154
นครราชสีมา3.1	ประทาย	3	หันห้วยทราย	5,524.00	37	149.2972973
นครราชสีมา3.1	กิ่ง อ.เมืองยาง	3	กระเบื้องนอก	7,239.00	52	139.2115385
นครราชสีมา3.1	กิ่ง อ.เมืองยาง	3	โนนอุดม	5,149.00	78	66.01282051
นครราชสีมา3.1	กิ่ง อ.เมืองยาง	3	เมืองยาง	8,107.00	51	158.9607843
นครราชสีมา3.1	กิ่ง อ.เมืองยาง	3	สะพานปลาควัว	7,532.00	48	156.9166667
นครราชสีมา3.1	กิ่ง อ.ลำทะเมนชัย	3	ขุย	6,686.00	21	318.3809524
นครราชสีมา3.1	กิ่ง อ.ลำทะเมนชัย	3	ช่องแมว	11,726.00	94.5	124.0846561
นครราชสีมา3.1	กิ่ง อ.ลำทะเมนชัย	3	บ้านยาง	6,898.00	45	153.2888889
นครราชสีมา3.1	กิ่ง อ.ลำทะเมนชัย	3	โพล	6,092.00	110.6	55.08137432
รวมนครราชสีมา3.1				134,688.00	1181.3	114.0167612
นครราชสีมา3.2	พิมาย	3	กระซอน	8,513.00	54.3	156.7771639
นครราชสีมา3.2	พิมาย	3	ดงใหญ่	11,606.00	61.63	188.3173779
นครราชสีมา3.2	พิมาย	3	ท่าหลวง	5,938.00	84.43	70.33045126
นครราชสีมา3.2	พิมาย	3	โบสถ์	20,154.00	70.31	286.6448585
นครราชสีมา3.2	พิมาย	3	รังกาใหญ่	14,643.00	51.56	283.9992242
นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	ชุมพวง	11,867.00	29.4	403.6394558
นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	ตลาดโพธิ์	12,642.00	74	170.8378378
นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	ท่าลาด	11,823.00	128	92.3671875
นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	โนนตูม	7,299.00	50	145.98
นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	โนนยอ	6,159.00	54	114.0555556
นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	โนนรัง	9,149.00	82	111.5731707
นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	ประสุข	12,043.00	54.23	222.0726535

Korat

นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	สาหร่าย	3,821.00	7.5	509.4666667
นครราชสีมา3.2	ชุมพวง	3	หนองหลัก	4,800.00	30	160
รวมนครราชสีมา3.2				140,457.00	831.36	168.94847
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	เทศบาลตำบลหนองสูง	10,114.00		
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	ขามเฒ่า	6,448.00	29	222.3448276
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	จันอัด	4,747.00	35.82	132.5237298
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	ดอนชมพู	7,655.00	42.2	181.3981043
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	ดอนหวาย	3,248.00	32.58	99.69306323
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	ด่านคล้า	8,529.00	29	294.1034483
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	โคกนาค	7,233.00	69.63	103.8776389
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	ธำมธารา	10,641.00	79.12	134.491911
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	บึง	6,595.00	46.58	141.584371
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	พลสงคราม	9,407.00	45.19	208.1655233
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	มะค่า	10,981.00	100.22	109.5689483
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	เมืองปราสาท	7,911.00	66.46	119.0340054
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	ลำคอนสวรรค์	7,096.00	44.31	160.1444369
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	ลำมูล	3,430.00	46.59	73.6209487
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	หลุมข้าว	10,303.00	20.86	493.9117929
นครราชสีมา3.3	โนนสูง	3	ใหม่	13,835.00	30.15	458.8723051
นครราชสีมา3.3	พิมาย	3	ท่าหลวง	5,938.00	84.43	70.33045126
นครราชสีมา3.3	พิมาย	3	โบสถ์	20,154.00	70.31	286.6448585
นครราชสีมา3.3	พิมาย	3	รังนกใหญ่	14,643.00	51.56	283.9992242
รวมนครราชสีมา3.3				168,908.00	924.01	182.7988875
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	เทศบาลตำบลโนนใหญ่	16,309.00		
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	กุศจอก	5,495.00	38.65	142.1733506
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	ขุนทอง	8,138.00	51.1	159.2563601
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	ดอนตะหนัก	4,573.00	28.63	159.7275585
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	ด่านช้าง	7,352.00	35.8	205.3631285
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	โนนทองหลาง	9,106.00	45.35	200.7938258
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	บัวใหญ่	7,627.00	46.4	164.375
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	เสมาใหญ่	5,527.00	59.77	92.47113937
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	หนองแจ้งใหญ่	6,833.00	28.1	243.1672598

Korat

นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	หนองบัวสะอาด	6,772.00	35.25	192.1134752
นครราชสีมา4.1	บัวใหญ่	4	ห้วยยาง	7,863.00	33.13	237.3377603
นครราชสีมา4.1	แก้งสนามนาง	4	แก้งสนามนาง	9,301.00	67	138.8208955
นครราชสีมา4.1	แก้งสนามนาง	4	โนนสำราญ	8,183.00	48.25	169.5958549
นครราชสีมา4.1	แก้งสนามนาง	4	บึงพะไล	10,530.00	69.63	151.227919
นครราชสีมา4.1	แก้งสนามนาง	4	บึงสำโรง	5,800.00	31.49	184.1854557
นครราชสีมา4.1	แก้งสนามนาง	4	สีสุก	4,944.00	39.06	126.5745008
นครราชสีมา4.1	กิ่ง อ.บัวลาย	4	โนนจาน	7,187.00	79.4	90.5163728
นครราชสีมา4.1	กิ่ง อ.บัวลาย	4	บัวลาย	7,784.00	34.82	223.5496841
นครราชสีมา4.1	กิ่ง อ.บัวลาย	4	เมืองพะไล	4,131.00	29.89	138.2067581
นครราชสีมา4.1	กิ่ง อ.บัวลาย	4	หนองหัว	5,509.00	22.09	249.3888637
นครราชสีมา4.1				148,964.00	823.81	180.8232481
นครราชสีมา4.2	โนนแดง	4	ดอนยาวใหญ่	3,411.00	55	62.01818182
นครราชสีมา4.2	โนนแดง	4	โนนแดง	8,898.00	38	234.1578947
นครราชสีมา4.2	โนนแดง	4	โนนตาเถร	3,988.00	47	84.85106383
นครราชสีมา4.2	โนนแดง	4	วังหิน	4,323.00	50	86.46
นครราชสีมา4.2	โนนแดง	4	ลำพะเนียง	4,918.00	23	213.826087
นครราชสีมา4.2	สีดา	4	สีดา	3,891.00	27	144.1111111
นครราชสีมา4.2	สีดา	4	โพหนอง	5,068.00	35.8	141.5642458
นครราชสีมา4.2	สีดา	4	สามเมือง	4,893.00	23.1	211.8181818
นครราชสีมา4.2	สีดา	4	โนนประดู่	4,442.00	50.6	87.78656126
นครราชสีมา4.2	สีดา	4	หนองดาดใหญ่	5,728.00	35.16	162.9124005
นครราชสีมา4.2	คง	4	ขามสมบูรณ์	3,945.00	41.06	96.07890891
นครราชสีมา4.2	คง	4	คูขาด	10,614.00	77.94	136.1816782
นครราชสีมา4.2	คง	4	ดอนใหญ่	5,082.00	43.98	115.5525239
นครราชสีมา4.2	คง	4	ตาจั่น	8,231.00	75.81	108.5740667
นครราชสีมา4.2	คง	4	เทพาลัย	9,510.00	71.66	132.7100195
นครราชสีมา4.2	คง	4	โนนเต็ง	6,799.00	44.02	154.4525216
นครราชสีมา4.2	คง	4	บ้านปรางค์	9,517.00	106.44	89.41187523
นครราชสีมา4.2	คง	4	เมืองคง	11,045.00	65.41	168.8579728
นครราชสีมา4.2	คง	4	หนองบัว	7,386.00	72.06	102.4979184
นครราชสีมา4.2	คง	4	หนองมะนาว	8,167.00	64.36	126.8955873
นครราชสีมา4.2	บ้านเหลื่อม	4	โคกกระเบื้อง	8,328.00	125	66.624

Korat

นครราชสีมา4.2	บ้านเหลื่อม	4	ช่อระกา	3,943.00	33.75	116.8296296
นครราชสีมา4.2	บ้านเหลื่อม	4	บ้านเหลื่อม	6,909.00	20.31	340.1772526
นครราชสีมา4.2	บ้านเหลื่อม	4	วังโพธิ์	2,672.00	26.69	100.1124016
รวมนครราชสีมา4.2				151,708.00	1253.15	121.0613255
นครราชสีมา4.3	กิ่ง อ.พระทองคำ	4	ทัพช้าง	12,087.00	110.5	109.3846154
นครราชสีมา4.3	กิ่ง อ.พระทองคำ	4	พังเทียม	10,525.00	79.32	132.6903681
นครราชสีมา4.3	กิ่ง อ.พระทองคำ	4	นาบกราด	4,706.00	86	54.72093023
นครราชสีมา4.3	กิ่ง อ.พระทองคำ	4	สระพระ	8,486.00	68.81	123.3250981
นครราชสีมา4.3	กิ่ง อ.พระทองคำ	4	หนองหอย	7,695.00	65.19	118.0395766
นครราชสีมา4.3	ขามสะแกแสง	4	ขามสะแกแสง	12,132.00	45	269.6
นครราชสีมา4.3	ขามสะแกแสง	4	ชีวิ๊ก	5,238.00	46	113.8695652
นครราชสีมา4.3	ขามสะแกแสง	4	โนนเมือง	3,804.00	39	97.53846154
นครราชสีมา4.3	ขามสะแกแสง	4	พะงาด	4,866.00	43	113.1627907
นครราชสีมา4.3	ขามสะแกแสง	4	เมืองเกษตร	3,820.00	89.32	42.76757725
นครราชสีมา4.3	ขามสะแกแสง	4	เมืองนาท	5,763.00	35.45	162.5669958
นครราชสีมา4.3	ขามสะแกแสง	4	หนองหัวฟาน	6,795.00	37	183.6486486
นครราชสีมา4.3	โนนไทย	4	ด่านจาก	9,125.00	69.65	131.0122039
นครราชสีมา4.3	โนนไทย	4	ถนนโพธิ์	4,247.00	84.44	50.29606821
นครราชสีมา4.3	โนนไทย	4	โนนไทย	14,192.00	46.51	305.1386799
นครราชสีมา4.3	โนนไทย	4	บัลลังก์	9,640.00	23.51	410.0382816
นครราชสีมา4.3	โนนไทย	4	มะค่า	4,147.00	36.5	113.6164384
นครราชสีมา4.3	โนนไทย	4	สายออ	8,297.00	38.39	216.1239906
รวมนครราชสีมา4.3				135,565.00	1043.59	129.9025479
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	กุดพิมาน	9,300.00	107.12	86.81852128
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	ด่านขุนทด	4,514.00	151.26	29.84265503
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	ด่านนอก	4,298.00	70.73	60.76629436
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	ตะเคียน	11,122.00	90.36	123.085436
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	โนนเมืองพัฒนา	4,369.00	63.31	69.00963513
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	บ้านเก่า	7,584.00	151.4	50.09247028
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	บ้านแปรง	6,478.00	46.68	138.7746358
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	พันชนะ	5,911.00	42.46	139.2133773
นครราชสีมา5.1	ด่านขุนทด	5	สระจรเข้	5,643.00	83.8	67.33890215

Korat

นครราชสีมา5.1	ด้านขุนทด	5	หนองกรด	9,668.00	28.07	344.4246527
นครราชสีมา5.1	ด้านขุนทด	5	หนองไทร	4,756.00	65.18	72.96716784
นครราชสีมา5.1	ด้านขุนทด	5	หนองบัวตะเกียด	9,049.00	47.72	189.6269908
นครราชสีมา5.1	ด้านขุนทด	5	หนองบัวละคร	3,542.00	79.86	44.35261708
นครราชสีมา5.1	ด้านขุนทด	5	ห้วยบง	8,950.00	72.92	122.7372463
นครราชสีมา5.1	ด้านขุนทด	5	หินลาด	12,631.00	88.29	143.0626345
นครราชสีมา5.1	กิ่ง อ.เทพารักษ์	5	บึงบรี	3,415.00	69.59	49.07314269
นครราชสีมา5.1	กิ่ง อ.เทพารักษ์	5	วังยางทอง	4,379.00	119	36.79831933
นครราชสีมา5.1	กิ่ง อ.เทพารักษ์	5	สำนักตะคร้อ	6,694.00	154.85	43.22893122
นครราชสีมา5.1	กิ่ง อ.เทพารักษ์	5	หนองแขวง	8,311.00	132.68	62.63943322
รวมนครราชสีมา5.1				130,614.00	1665.28	78.4336568
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	กฤษณา	6,111.00	133.46	45.78900045
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	กุดน้อย	7,020.00	108	65
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	คลองไม้	8,763.00	143	61.27972028
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	ดอนเมือง	6,665.00	61	109.2622951
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	บ้านหัน	4,649.00	116.32	39.9673315
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	มิตรภาพ	12,350.00	123	100.4065041
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	ลาดบัวขาว	19,223.00	40	480.575
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	วังโรงใหญ่	7,106.00	97	73.25773196
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	สีคิ้ว	19,435.00	55.37	351.0023478
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	หนองน้ำใส	11,491.00	102	112.6568627
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	หนองบัวน้อย	5,997.00	78	76.88461538
นครราชสีมา5.2	สีคิ้ว	5	หนองหญ้าขาว	8,875.00	135	65.74074074
นครราชสีมา5.2	ปากช่อง	6	จันทัก	14,448.00	188.75	76.54569536
นครราชสีมา5.2	ปากช่อง	6	วังไทร	10,414.00	131	79.49618321
รวมนครราชสีมา5.2				142,547.00	1511.9	94.28335207
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	เกษมทรัพย์	3,702.00	106	34.9245283
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	โคกไทย	4,438.00	103.58	42.84610929
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	จิ้ว	6,383.00	160	39.89375
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	ดอน	4,467.00	60	74.45
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	ตะขบ	14,513.00	150	96.75333333
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	ตะคุ	12,274.00	65	188.8307692

Korat

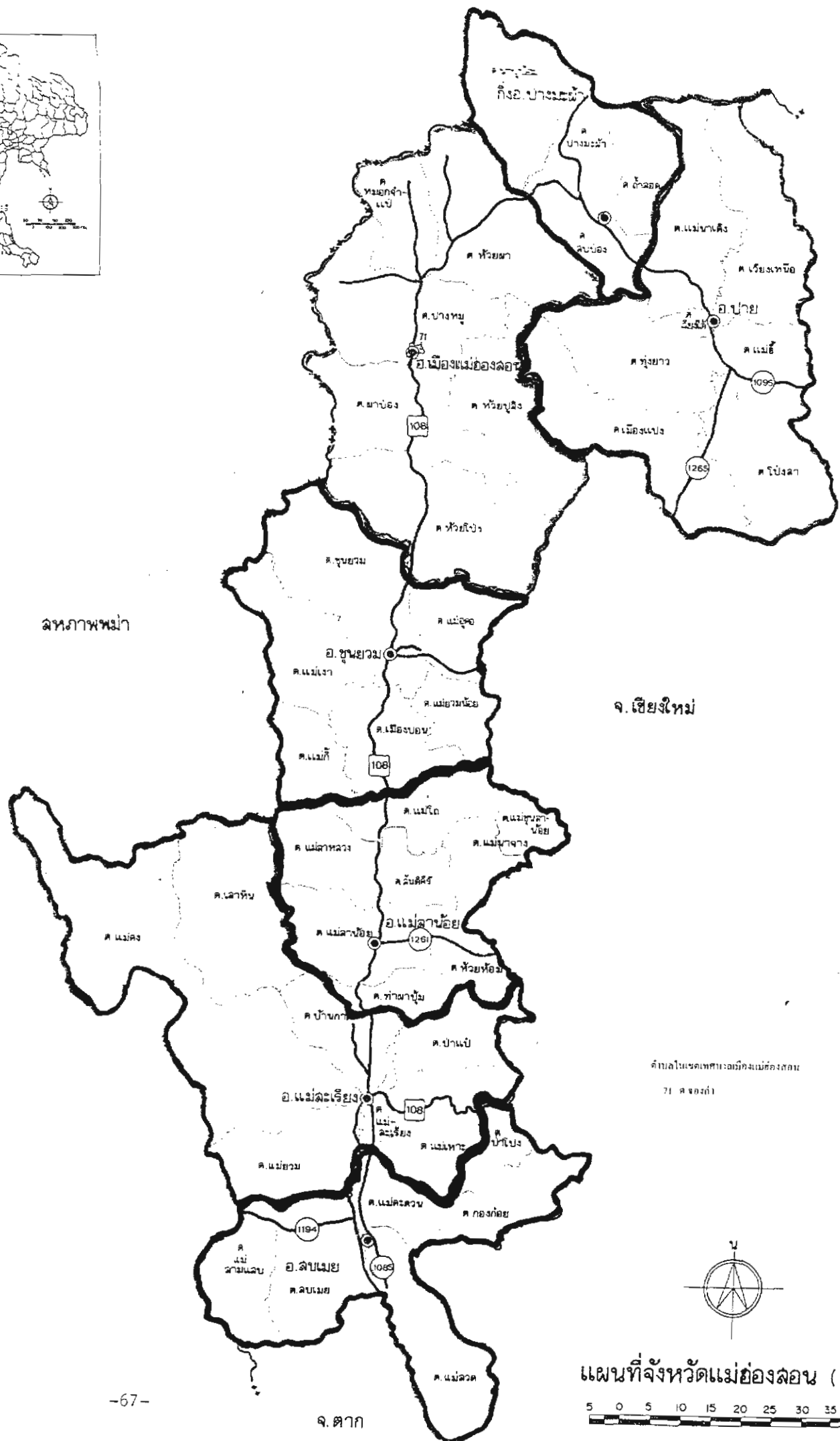
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	ตุม	5,679.00	60	94.65
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	ธงชัยเหนือ	7,492.00	15	499.4666667
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	นกออก	6,040.00	12	503.3333333
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	บ่อปลาทอง	4,023.00	348	11.56034483
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	ภูหลวง	5,306.00	18.94	280.1478353
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	เมืองปัก	19,042.00	50	380.84
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	ลำนางแก้ว	4,950.00	96	51.5625
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	สระเกราษ	9,271.00	47	197.2553191
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	ลำโรง	3,648.00	45	81.06666667
นครราชสีมา6.1	ปักธงชัย	6	สุกเกษม	4,843.00	27	179.3703704
นครราชสีมา6.1	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว	6	ไทยสามัคคี	6,270.00	170.9	36.68812171
นครราชสีมา6.1	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว	6	ระเริง	5,631.00	292	19.28424658
นครราชสีมา6.1	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว	6	วังน้ำเขียว	8,890.00	147	60.47619048
นครราชสีมา6.1	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว	6	วังหมี	8,519.00	257	33.14785992
นครราชสีมา6.1	กิ่ง อ.วังน้ำเขียว	6	อุดมทรัพย์	10,581.00	299.3	35.35248914
รวมนครราชสีมา6.1				155,962.00	2529.72	61.65188242
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	เทศบาลตำบลปากช่อง	40,908.00		
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	กลางดง	11,491.00	322	35.6863354
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	ชนงพระ	9,196.00	93	98.88172043
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	คลองม่วง	9,286.00	103	90.15533981
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	ปากช่อง	15,011.00	93	161.4086022
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	โป่งตาลอง	5,040.00	179	28.15642458
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	พญาเย็น	6,293.00	378.5	16.62615588
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	วังกะทะ	8,954.00	76	117.8157895
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	หนองน้ำแดง	7,738.00	147	52.63945578
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	หนองสาหร่าย	22,484.00	85.56	262.7863488
นครราชสีมา6.2	ปากช่อง	6	หมูสี	10,932.00	78	140.1538462
รวมนครราชสีมา6.2				147,333.00	1555.06	94.74425424
นครราชสีมา+	ขามทะเลสอ	5	ขามทะเลสอ	4,789.00	44.4	107.8603604
นครราชสีมา+	ขามทะเลสอ	5	บึงอี้อ	5,012.00	29.7	168.7542088
นครราชสีมา+	ขามทะเลสอ	5	โป่งแดง	5,059.00	55	91.98181818
นครราชสีมา+	ขามทะเลสอ	5	พันดุง	5,469.00	30.26	180.7336418

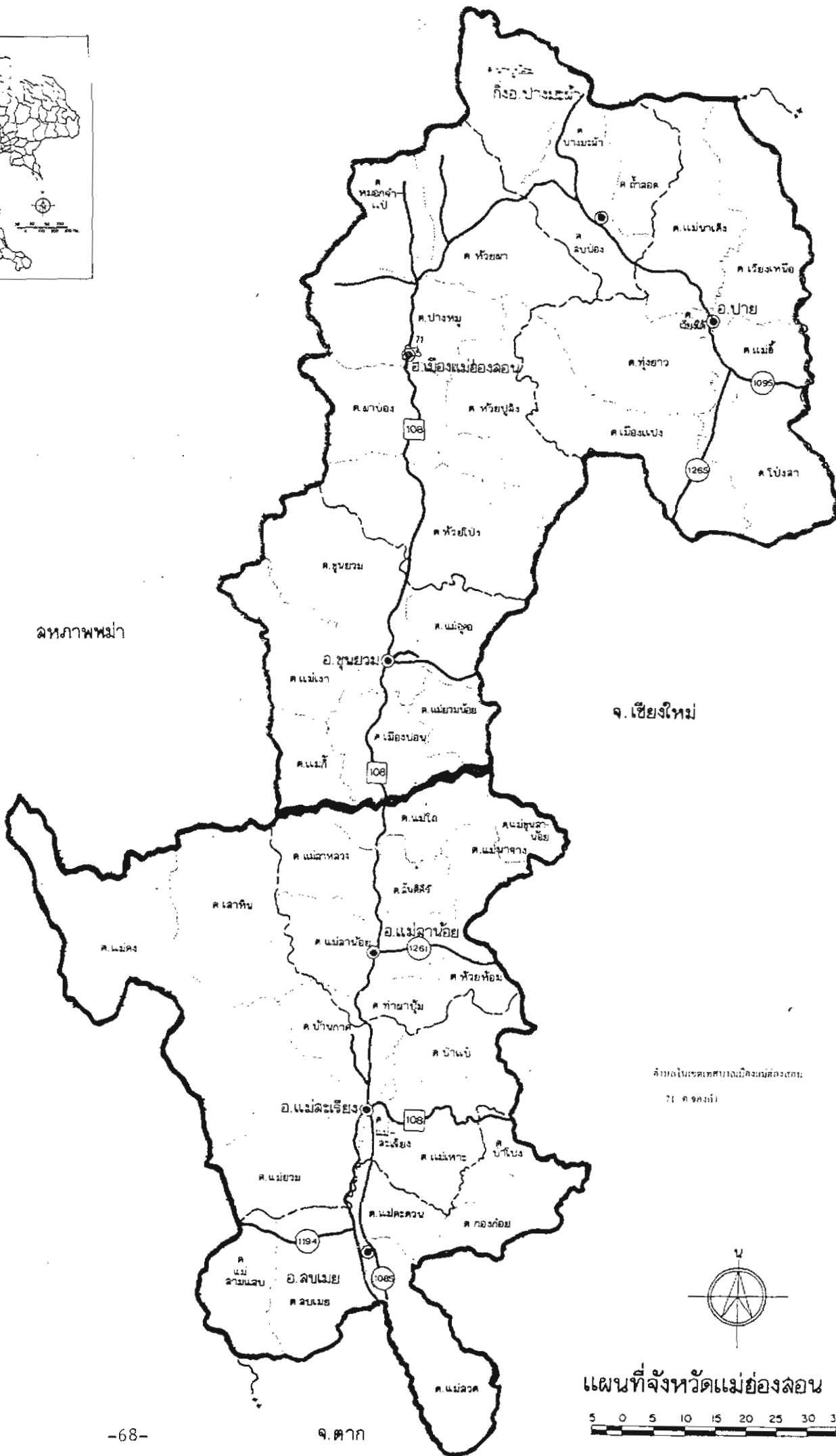
Korat

นครราชสีมา+	ขามทะเลสอ	5	หนองสรวง	7,391.00	31	238.4193548
นครราชสีมา+	ด่านขุนทด	5	ด่านโน	15,860.00	160.96	98.53379722
นครราชสีมา+	โนนไทย	4	กำบัง	9,948.00	53.01	187.6627051
นครราชสีมา+	โนนไทย	4	ค้างพลู	5,862.00	48.39	121.1407316
นครราชสีมา+	โนนไทย	4	บ้านวัง	5,113.00	54.61	93.62754074
นครราชสีมา+	โนนไทย	4	ลำโรง	7,481.00	78.73	95.0209577
นครราชสีมา+	เมืองนครราชสีมา	1	พลกรัง	4,006.00	18.65	214.7989276
นครราชสีมา+	เมืองนครราชสีมา	1	สีมม	6,028.00	18.61	323.9118753
นครราชสีมา+	เมืองนครราชสีมา	1	พุดซา	9,157.00	39.36	232.6473577
นครราชสีมา+	เมืองนครราชสีมา	1	หมื่นไวย	8,098.00	9.76	829.7131148
นครราชสีมา+	สูงเนิน	1	กุดจิก	4,860.00	11.2	433.9285714
นครราชสีมา+	สูงเนิน	1	ไค้งยาง	2,847.00	4.4	647.0454545
นครราชสีมา-	สูงเนิน	1	โคราช	2,767.00	7.2	384.3055556
นครราชสีมา-	สูงเนิน	1	โนนคำ	4,607.00	90.8	50.73788546
นครราชสีมา+	สูงเนิน	1	บึงขี้เหล็ก	4,516.00	33.4	135.2095808
นครราชสีมา+	สูงเนิน	1	เสมา	9,131.00	80.4	113.5696517
รวมนครราชสีมา+				128,001.00	899.84	142.248622

ตัวอย่างการแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตราด สิงห์บุรี มุกดาหาร เชียงใหม่ นครสวรรค์ และ ลพบุรี

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
แม่ฮ่องสอน1.1	กิ่ง อ.ปางมะผ้า	1	ถ้ำลอด	2923	250.00	11.692
แม่ฮ่องสอน1.1	กิ่ง อ.ปางมะผ้า	1	นาปู่ป้อม	3310	250.00	13.24
แม่ฮ่องสอน1.1	กิ่ง อ.ปางมะผ้า	1	บางมะผ้า	3166	250.00	12.664
แม่ฮ่องสอน1.1	กิ่ง อ.ปางมะผ้า	1	สบป่อง	5533	287.00	19.27874564
แม่ฮ่องสอน1.1	ปาย	1	ทุ่งยาว	4125	265	15.56603774
แม่ฮ่องสอน1.1	ปาย	1	นาติง	5712	265	21.55471698
แม่ฮ่องสอน1.1	ปาย	1	โป่งสา	2762	265	10.42264151
แม่ฮ่องสอน1.1	ปาย	1	เมืองแปง	2907	265	10.96981132
แม่ฮ่องสอน1.1	ปาย	1	แม่ธิ	2557	265	9.649056604
แม่ฮ่องสอน1.1	ปาย	1	เวียงใต้	5414	317.00	17.07886435
แม่ฮ่องสอน1.1	ปาย	1	เวียงเหนือ	3563	376.00	9.47606383
แม่ฮ่องสอน1.1	เมืองแม่ฮ่องสอน	1	ท.เมืองแม่ฮ่องสอน	7356	300	24.52
แม่ฮ่องสอน1.1	เมืองแม่ฮ่องสอน	1	ปางหมู	10062	300	33.54
แม่ฮ่องสอน1.1	เมืองแม่ฮ่องสอน	1	ผาป่อง	7632	324	23.55555556
แม่ฮ่องสอน1.1	เมืองแม่ฮ่องสอน	1	หมอกจำแป่	5723	485.00	11.8
แม่ฮ่องสอน1.1	เมืองแม่ฮ่องสอน	1	ห้วยปูลิง	3475	515.00	6.747572816
แม่ฮ่องสอน1.1	เมืองแม่ฮ่องสอน	1	ห้วยโป่ง	6017	615.00	9.783739837
แม่ฮ่องสอน1.1	เมืองแม่ฮ่องสอน	1	ห้วยผา	4775	236.00	20.23305085
แม่ฮ่องสอน1.1	ขุนยวม	1	ขุนยวม	6937	408.00	17.00245098
แม่ฮ่องสอน1.1	ขุนยวม	1	เมืองบอน	4522	408.00	11.08333333
แม่ฮ่องสอน1.1	ขุนยวม	1	แมก	1310	408.00	3.210784314
แม่ฮ่องสอน1.1	ขุนยวม	1	แม่เงา	3262	408.00	7.995098039
แม่ฮ่องสอน1.1	ขุนยวม	1	แม่ยวมน้อย	2447	408.00	5.99754902
แม่ฮ่องสอน1.1	ขุนยวม	1	แม่อุคอ	2923	257.00	11.37354086
รวมแม่ฮ่องสอน1.1				108413	8127	13.3398548
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่อาย	1	ขุนแม่อาย	2228	120.00	18.56666667
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่อาย	1	ท่าผาน้ำ	4251	120.00	35.425
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่อาย	1	แม่โต	3325	120.00	27.70833333
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่อาย	1	แม่นาอาจ	2722	120.00	22.68333333
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่อาย	1	แม่ลาหลวง	4918	135.00	36.42962963
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่อาย	1	สันติคีรี	2457	290.00	8.472413793
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่อาย	1	ห้วยห้อม	4258	365.00	11.66575342

แม่ฮ่องสอน1.2	แม่ละเรียง	1	บ้านกาศ	11573	260.1	44.49442522
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่ละเรียง	1	ป่าแบ่	6143	260.1	23.61783929
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่ละเรียง	1	แม่คง	3774	52	72.57692308
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่ละเรียง	1	แม่ขวน	8644	213.00	40.58215962
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่ละเรียง	1	แม่สะเรียง	10465	910.40	11.49494728
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่ละเรียง	1	แม่ทะ	7464	284.80	26.20786517
แม่ฮ่องสอน1.2	แม่ละเรียง	1	เสาหิน	2053	280.00	7.332142857
แม่ฮ่องสอน1.2	สบเมย	1	กองก่อย	5425	232.00	23.38362069
แม่ฮ่องสอน1.2	สบเมย	1	ป่าโป่ง	4082	162.00	25.19753086
แม่ฮ่องสอน1.2	สบเมย	1	แม่ตะตวน	6937	253.00	27.41897233
แม่ฮ่องสอน1.2	สบเมย	1	แม่สวด	6873	198.00	34.71212121
แม่ฮ่องสอน1.2	สบเมย	1	แม่สามแสน	7785	256.00	30.41015625
แม่ฮ่องสอน1.2	สบเมย	1	สบเมย	6906	76.00	90.86842105
รวมแม่ฮ่องสอน1.2				112283	4707.40	23.85244509

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาภาคใต้
กรมการขนส่งทางบก
กรมการขนส่งทางบก

จ. จันทบุรี

อ่าวไทย

จังหวัด

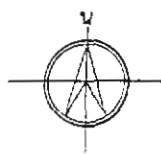
ตำบลในเขตเทศบาลเมืองตราด
 71 ต.บางพระ
 ตำบลในเขตเทศบาลเมืองตราด (บางตำบล)
 07 ต.วังกระแจะ

จ.จันทบุรี

อ่าวไทย

กัมพูชา

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
ตราด1.1	เมืองตราด	1	เทศบาลเมือง	14,486	2.52	5748.4127
ตราด1.1	เมืองตราด	1	ข้าวสาร	2734	65	42.0615385
ตราด1.1	เมืองตราด	1	ตะกวาง	2439	54	45.1666667
ตราด1.1	เมืองตราด	1	ท่ากุ่ม	3786	240	15.775
ตราด1.1	เมืองตราด	1	ท่าพริก	4287	54	79.3888889
ตราด1.1	เมืองตราด	1	เนินทราย	6573	54	121.722222
ตราด1.1	เมืองตราด	1	บางพระ	804	2	402
ตราด1.1	เมืองตราด	1	วังกระแจะ	18611	70.5	263.985816
ตราด1.1	เมืองตราด	1	หนองคันธง	4594	27.5	167.054545
ตราด1.1	เมืองตราด	1	หนองเสม็ด	5734	26	220.538462
ตราด1.1	เมืองตราด	1	หนองโสน	4905	65	75.4615385
ตราด1.1	เมืองตราด	1	ห้วงน้ำขาว	3239	42	77.1190476
ตราด1.1	เมืองตราด	1	ห้วยแร้ง	6172	187	33.0053476
ตราด1.1	เมืองตราด	1	แหลมกลัด	7205	76.07	94.7153937
ตราด1.1	เมืองตราด	1	ข้าวใหญ่	4911	24	204.625
ตราด1.1	คลองใหญ่	1	คลองใหญ่	15101	13	1161.61538
ตราด1.1	คลองใหญ่	1	ไม้รูด	4363	27.2	160.404412
ตราด1.1	คลองใหญ่	1	หาดเล็ก	4025	10	402.5
รวมตราด 1.1				113,969	1039.79	109.607709
ตราด1.2	เขาสมิง	1	เขาสมิง	7030	47.29	148.657221
ตราด1.2	เขาสมิง	1	ท่าโสม	3812	92.8	41.0775862
ตราด1.2	เขาสมิง	1	ทุ่งนนทรีย์	3513	32.9	106.778116
ตราด1.2	เขาสมิง	1	เทพนิมิต	3250	42	77.3809524
ตราด1.2	เขาสมิง	1	ประณีต	5786	109.72	52.7342326
ตราด1.2	เขาสมิง	1	วังตะเคียน	4145	66.4	62.4246988
ตราด1.2	เขาสมิง	1	สะตอ	4494	65	69.1384615
ตราด1.2	เขาสมิง	1	แสนตุง	8972	96.63	92.8490117
ตราด1.2	บ่อไร่	1	ช้างพูน	2667	67	39.8059701
ตราด1.2	บ่อไร่	1	ด่านชุมพล	4232	233	18.1630901
ตราด1.2	บ่อไร่	1	นนทรีย์	3720	116	32.0689655
ตราด1.2	บ่อไร่	1	บ่อพลอย	19466	134.99	144.203274
ตราด1.2	บ่อไร่	1	หนองบอน	10446	116	90.0517241

ตราด1.2	แหลมงอบ	1	คลองใหญ่	4440	65	68.3076923
ตราด1.2	แหลมงอบ	1	น้ำเคียว	3631	28.34	128.122795
ตราด1.2	แหลมงอบ	1	บางปิด	4394	47.95	91.637122
ตราด1.2	แหลมงอบ	1	แหลมงอบ	5748	78.5	73.2229299
ตราด1.2	กิ่ง อ.เกาะกูด	1	เกาะหมาก	377	30.54	12.3444663
ตราด1.2	กิ่ง อ.เกาะกูด	1	เกาะกูด	1495	131.46	11.3722805
ตราด1.2	กิ่ง อ.เกาะช้าง	1	เกาะช้าง	2057	41.01	50.1584979
ตราด1.2	กิ่ง อ.เกาะช้าง	1	เกาะช้างใต้	2356	35.46	66.4410603
รวมตราด 1.2				106031	1677.99	63.189292

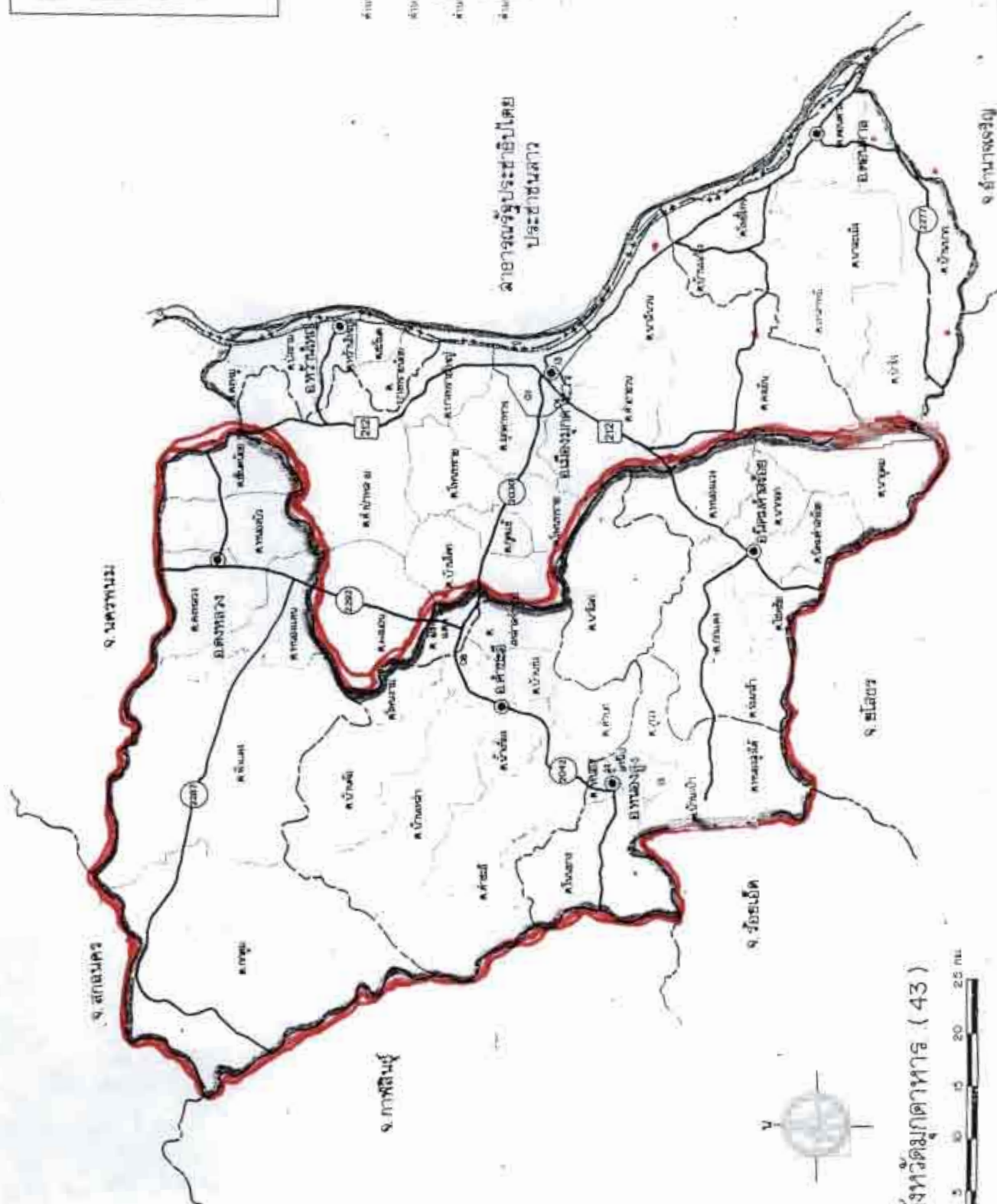
จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	เทศบาลเมือง	21,564	7.31	2,761.076
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	จักรสีห์	6084	11.81	524.031
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	สันโพธิ์	5810	14.04	413.8177
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	นางาละนิช	6120	17.57	348.321
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	บางพุทรา	444	11.50	38.6087
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	บางมัญ	3333	17.31	192.5477
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	โสกจาน	3601	11.93	301.8441
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	นางพญ	3687	17.31	212.9983
สิงห์บุรี	เมืองสิงห์บุรี	1	วัดไร่	5207	17.57	296.3574
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	จันทรา	5494	34.86	157.151
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	ชีน้ำร้าย	4897	27.40	178.7226
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	ทองเอน	8376	31.96	262.0776
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	พันนา	6495	37.38	173.756
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	พนาสาร	5748	24.20	237.5207
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	น้ำคอก	4106	37.80	109.2021
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	มะขาม	6361	66.00	97.86154
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	โพธิ์ชัย	2539	47.13	53.87227
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	ดงขี้เหล็ก	4822	14.70	328.0272
สิงห์บุรี	อินทร์บุรี	1	อินทร์บุรี	12857	30.00	428.5667
รวมสิงห์บุรี				117,545	476.98	246.4359

สิงห์บุรี	บางระจัน	1	เวียงลัด	5093	20.16	252.629
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	บ้านจระ	3310	14.28	231.7927
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	พิภพ	4697	26.19	179.3433
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	โพธิ์นาโค	5336	22.84	233.6252
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	แม่ลา	1591	37.62	42.29133
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	ไม้คุด	7224	29.49	244.9644
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	สระน้ำ	4169	22.29	187.0345
สิงห์บุรี	บางระจัน	1	สิงห์	5714	15.19	376.1685
สิงห์บุรี	ค่ายบางระจัน	1	ค่ายบางระจัน	2472	18.72	132.0513
สิงห์บุรี	ค่ายบางระจัน	1	พนาสาร	4714	16.53	285.1785
สิงห์บุรี	ค่ายบางระจัน	1	บางระจัน	7243	14.72	492.0516
สิงห์บุรี	ค่ายบางระจัน	1	โพธิ์นาโค	4533	11.20	404.7321

สิ่งทอผ้า 1.2	คานาบางระจัน	1	โพธิ์ใหม่	7041	11.31	622,5464
สิ่งทอผ้า 1.2	คานาบางระจัน	1	หนองกระทุ่ม	2692	17.88	153,303
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	บางน้ำเชี่ยว	4910	13.85	354,5126
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	บ้านเป้ง	2494	19.00	131,2632
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	บ้านหมี่	5994	8.00	999
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	พรหมบุรี	3188	13.85	230,1805
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	พรหมบุรี	4185	12.00	348.75
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	วังช้าง	3713	10.80	343,7963
สิ่งทอผ้า 1.2	พรหมบุรี	1	วังน้ำ	1431	7.00	204,4286
สิ่งทอผ้า 1.2	ท่าช้าง	1	ดอนสนธิ	6846	6.05	1131.57
สิ่งทอผ้า 1.2	ท่าช้าง	1	พิบูลทอง	3403	6.93	491,0534
สิ่งทอผ้า 1.2	ท่าช้าง	1	โพธิ์ระสิทธิ์	3470	12.00	289,1667
สิ่งทอผ้า 1.2	ท่าช้าง	1	โพธิ์ขาว	2045	8.00	255.625
รวมสิ่งทอผ้า 1.2				107508	393.58	273,1541

Medicine • 10

แผนผังจังหวัดมุกดาหาร (43)

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	คอนสาร	6,891	39.224	175.68
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	โพธิ์ไทร	4,602	38.219	120.41
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	ป่าไร่	7,892	124.443	63.42
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	เหล่าหมี	6,129	77.443	79.14
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	บ้านบาก	5,081	87.501	58.07
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	นาสะเมิง	6,729	103.593	64.96
มุกดาหาร1.1	คอนสาร	1	บ้านแก้ง	2,701	40.230	67.14
มุกดาหาร1.1	ท.เมืองมุกดาหาร	1		34,691	35.550	975.84
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	มุกดาหาร	4,864	72.359	67.22
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	บ้านโคก	7,805	108.574	71.89
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	บางทรายใหม่	7,907	48.276	163.79
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	โพธิ์ทราย	7,702	80.460	95.72
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	นาสีนวน	6,427	67.385	95.38
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	คำป่าหลาย	11,247	182.04	61.78
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	คำอวดวน	10,787	158.908	67.88
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	คงเย็น	9,258	178.177	51.96
มุกดาหาร1.1	เมือง	1	กุดแซ่	3,569	34.17	104.45
มุกดาหาร1.1	ห้วยใหญ่	1	ห้วยใหญ่	4,886	19.185	254.68
มุกดาหาร1.1	ห้วยใหญ่	1	บึงขาม	4,950	22.295	222.02
มุกดาหาร1.1	ห้วยใหญ่	1	บางทรายน้อย	4,763	20.162	236.24
มุกดาหาร1.1	ห้วยใหญ่	1	ชะโนด	2,283	11.099	205.69
มุกดาหาร1.1	ห้วยใหญ่	1	คงหมู	1,418	11.742	120.76
มุกดาหาร1.1 รวม				162,582	1,561.035	104.15
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	บ้านขง	3,920	39.018	100.47
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	คำชะอี	6,929	144.829	47.84
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	หนองเอี่ยน	5,399	65.374	82.59
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	บ้านค้อ	6,824	61.351	111.23
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	บ้านเหล่า	5,801	88.707	65.40
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	โพธิ์งาม	5,302	132.760	39.94
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	เหล่าสร้างถ่อ	4,059	47.270	85.87
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	คำบก	2,620	39.224	66.80
มุกดาหาร1.2	คำชะอี	1	น้ำเที่ยง	5,733	27.161	211.07
มุกดาหาร1.2	คงหลวง	1	คงหลวง	7,220	102.587	70.38

มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	หนองบัว	4,160	50.288	82.72
มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	กกตูม	7,464	490.808	15.21
มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	หนองแคน	4,422	82.472	53.62
มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	ชะโนดน้อย	4,943	54.311	91.01
มุกดาหาร1.2	ดงหลวง	1	พังแดง	4,861	295.692	16.44
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	นิคมคำสร้อย	9,164	78.449	116.81
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	นาออก	5,253	28.161	186.53
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	หนองแวง	7,468	66.38	112.50
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	กกแดง	5,013	37.213	134.71
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	นาอุดม	7,954	99.57	79.88
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	โชคชัย	4,213	36.207	116.36
มุกดาหาร1.2	นิคมคำสร้อย	1	ร่มเกล้า	3,026	31.178	97.06
มุกดาหาร1.2	เมือง	1	ผึ่งแดด	5,427	30.172	179.87
มุกดาหาร1.2	เมือง	1	นาโสก	9,238	161.929	57.05
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	หนองสูง	1,800	21.27	84.63
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	โนนยาง	5,629	144.829	38.87
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	สูง	2,647	58.219	69.26
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	บ้านเป่า	3,909	53.305	73.33
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	หนองสูงใต้	3,951	126.725	31.18
มุกดาหาร1.2	หนองสูง	1	หนองสูงเหนือ	3,218	26	123.77
มุกดาหาร1.2 รวม				157,567	2,701	58.33

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
เชียงใหม่ 1	นครเชียงใหม่	1		169,431	120.4	1407.23
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ศรีภูมิ	1,137	2.5	454.80
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ช้างเผือก	10,047	31.756	316.38
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	สุเทพ	15,767	38.765	406.73
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	แม่เหิระ	12,780	20.405	626.32
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ป่าแดด	12,735	10.253	1242.08
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	หนองหอย	7,050	4.78	1474.90
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ท่าศาลา	4,619	6.274	736.21
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	หนองป่าครั่ง	6,349	4.21	1508.08
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	ฟ้าฮ่าม	5,437	2.758	1971.36
เชียงใหม่ 2	เมือง	1	สันผีเสื้อ	7,220	11.528	626.30
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ช้างม่ี่ง	10,176	4.374	2326.47
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	สารภี	7,206	8.734	825.05
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ชมพู	6,848	13.472	508.31
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ไชยสถาน	4,472	4.893	913.96
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ข้าวเม่น	5,607	9.187	610.32
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	หนองแฝก	5,356	7.885	679.26
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	หนองผึ้ง	11,175	11.358	983.89
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ท่ากว้าง	3,949	5.399	546.21
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	คอนแก้ว	3,976	6.202	641.08
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ท่าเวียงตาล	8,854	10.278	861.45
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	สันทราย	5,787	10.189	567.97
เชียงใหม่ 2	สารภี	1	ป่าบง	3,558	5.486	648.56
เชียงใหม่ 2 รวม				159,105	230.686	689.70
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	ฮอนเหนือ	3,660	82.068	44.60
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	ฮอนกลาง	5,284	23.589	224.00
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	บ้านสหกรณ์	2,823	47.131	59.87
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	ห้วยแก้ว	2,897	79.971	36.15
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	แม่ทา	4,883	96.792	50.45
เชียงใหม่ 3	กิ่งอ.แม่ฮอน	1	ทาเหนือ	2,294	112.693	20.36
เชียงใหม่ 3	ดอยสะเก็ด	1	เชิงดอย	10,817	44.812	241.39
เชียงใหม่ 3	ดอยสะเก็ด	1	สันปูเลย	8,409	34.953	240.58
เชียงใหม่ 3	ดอยสะเก็ด	1	ป่าบึง	3,374	32.264	104.37

เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	สง่าบ้าน	2,311	23.302	99.18
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	ป่าตาน	1,999	20.613	96.98
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	ตลาดขวัญ	2,174	19.717	110.26
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	สำราญราษฎร์	3,423	24.198	141.46
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	แม่คือ	4,308	25.094	171.67
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	ตลาดใหญ่	4,010	21.510	186.42
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	แม่คือเงิน	3,989	22.406	178.03
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	แม่โป่ง	5,648	57.359	98.47
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	ป่าเมือง	3,701	96.037	38.54
เชียงใหม่ 1.3	คอยสะเก็ด	1	เทพสถิต	2,043	128.020	15.96
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	สันกำแพง	14,194	13.623	1041.91
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	ทรายมูล	4,405	5.557	192.69
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	ร้องวัวแดง	5,897	11.758	501.53
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	บวกค้าง	7,867	28.213	278.84
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	แซ่ช้าง	7,449	17.028	437.46
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	ฮอนใต้	5,416	41.531	130.41
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	แม่ปุดา	6,045	13.820	437.41
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	หัวทราย	6,426	43.189	148.79
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	คันเปา	10,331	15.236	678.07
เชียงใหม่ 1.3	สันกำแพง	1	สันกลาง	5,629	7.878	714.52
เชียงใหม่ 1.3 รวม				151,700	1,190.382	127.44
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	สะเมิงใต้	5,349	196.884	27.17
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	สะเมิงเหนือ	5,349	172.972	30.92
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	แม่สาบ	5,349	185.520	28.83
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	บ่อแก้ว	5,349	166.699	32.09
เชียงใหม่ 2.1	สะเมิง	2	ฮ้างเมิน	5,349	176.557	30.30
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	ซูหว้า	5,349	18.955	282.19
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	สันกลาง	5,349	23.312	229.45
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	ท่าวังพร้าว	5,349	11.687	457.69
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	มะขามหลวง	5,349	14.130	378.56
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	แม่ก๊า	5,349	16.293	328.30
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	แม่แม	5,349	16.652	321.22
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	บ้านกลาง	5,349	10.952	488.40
เชียงใหม่ 2.1	สันป่าตอง	2	ทุ่งสะโลก	5,349	16.526	323.67

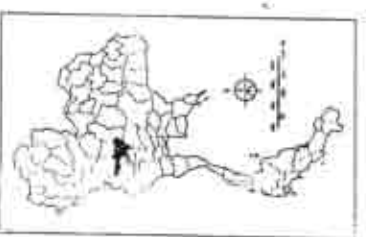
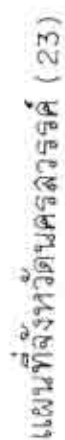
เชียงใหม่2.1	สันป่าตอง	2	ทุ่งค้อม	5,349	42,440	126.04
เชียงใหม่2.1	สันป่าตอง	2	น้ำบ่อหลวง	5,349	26,241	203.84
เชียงใหม่2.1	สันป่าตอง	2	มะขุนหวาน	5,349	11.00	486.27
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หางดง	5,349	4,795	1115.54
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หนองแก้ว	5,349	8,962	596.85
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หารแก้ว	5,349	12,995	411.62
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หนองตอง	5,349	14,836	560.54
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	ขุนดง	5,349	7,767	688.68
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	สบแม่จ่า	5,349	4,033	1326.31
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	บ้านแหวน	5,349	12,773	418.77
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	สันคึกหวาน	5,349	11,651	459.10
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	หนองควาย	5,349	13,666	391.41
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	บ้านปง	5,349	105,311	30.79
เชียงใหม่2.1	หางดง	2	น้ำแพร่	5,349	80,347	66.37
เชียงใหม่2.1 รวม				144,423	1,383,956	104.36
เชียงใหม่2.2	กิ่งอ.ดอยหล่อ	2	ดอยหล่อ	13,052	86,489	150.91
เชียงใหม่2.2	กิ่งอ.ดอยหล่อ	2	สองแคว	5,911	60,069	98.40
เชียงใหม่2.2	กิ่งอ.ดอยหล่อ	2	ยางคราม	5,483	65,341	83.91
เชียงใหม่2.2	กิ่งอ.ดอยหล่อ	2	สันติสุข	4,014	48,233	83.22
เชียงใหม่2.2	จอมทอง	2	บ้านหลวง	15,867	187,289	84.72
เชียงใหม่2.2	จอมทอง	2	ช่างเปา	11,257	82,467	136.50
เชียงใหม่2.2	จอมทอง	2	สบเคี้ยว	13,245	92,935	142.52
เชียงใหม่2.2	จอมทอง	2	ดอยแก้ว	5,222	122,884	42.50
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	ช่างเคียง	11,001	198,354	55.46
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	ท่าเสา	4,865	214,724	22.66
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	บ้านห้วย	5,919	295,004	20.06
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	แม่ศึก	10,044	678,457	14.80
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	แม่จาง	8,876	670,469	13.24
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	บ้านจันทร์	3,852	188,301	20.46
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	ปางหินฝน	6,292	376,382	16.72
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	กองแขก	5,694	280,272	20.32
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	แม่แดด	2,892	193,404	14.95
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	แจ่มหลวง	3,096	256,884	12.05
เชียงใหม่2.2	แม่แจ่ม	2	บ้านกาด	6,004	41,283	145.44

เชียงใหม่2.2	แม่วาง	2	ทุ่งปี	4,927	15,680	314.22
เชียงใหม่2.2	แม่วาง	2	ทุ่งวางทอง	2,824	10,723	263.36
เชียงใหม่2.2	แม่วาง	2	แม่วีน	10,039	487,101	20.61
เชียงใหม่2.2	แม่วาง	2	คอนเปา	7,145	46,431	153.88
เชียงใหม่2.2 รวม				167,521	4,699,176	35.65
เชียงใหม่2.3	จอมทอง	2	บ้านแปะ	11,735	139,785	83.95
เชียงใหม่2.3	จอมทอง	2	แม่สอย	8,124	86,937	93.45
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	คอยเต่า	7,067	110,236	64.11
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	ท่าเคื่อ	3,530	175,661	20.10
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	มีดกา	3,374	247,359	13.64
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	บ้านแอ่น	2,816	17,925	157.10
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	บงคัน	4,475	41,227	108.55
เชียงใหม่2.3	คอยเต่า	2	โป่งทุ่ง	6,084	211,510	28.76
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	อเมก้อย	14,907	228,956	65.11
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	ยางเปียง	6,687	485,753	13.77
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	แม่ตื่น	6,348	368,350	17.23
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	ม่อนจอง	5,809	233,025	24.93
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	สบใจ	6,301	421,232	14.96
เชียงใหม่2.3	อเมก้อย	2	นาเกียน	5,949	356,515	16.69
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	หางคง	10,690	203,140	52.62
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	ฮอด	3,219	84,602	38.05
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	บ้านตาล	5,020	287,779	17.44
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	บ่อหลวง	11,276	344,330	32.75
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	บ่อสสี	7,491	262,380	28.55
เชียงใหม่2.3	ฮอด	2	นาคอเรือ	4,369	258,150	16.92
เชียงใหม่2.3 รวม				135,271	4,564,852	29.63
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	สันมหาพน	7,259	20,613	352.16
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	แม่แตง	4,408	21,510	204.93
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	จีเหล็ก	8,482	47,500	178.57
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	ซ่อเก	5,262	48,396	108.73
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	แม่หอพระ	5,877	132,642	44.31
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	สบเปิง	7,699	112,029	68.72
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	บ้านเป้า	3,903	135,331	28.84
เชียงใหม่3.1	แม่แตง	3	สันป่าขาง	3,980	113,821	34.97

เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	ป่าแป๋	7,247	180.142	40.23
เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	เมืองเก่า	1,590	66.321	23.97
เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	บ้านช้าง	3,178	76.180	41.72
เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	กีดช้าง	4,926	179.246	27.48
เชียงใหม่3.1	แม่เตง	3	อินทขิล	13,116	229.053	57.26
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	ริมใต้	11,222	28.912	388.14
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	ริมเหนือ	3,183	25.310	125.76
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	สันป่า	9,041	36.745	246.05
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	ชีเหล็ก	7,347	46.743	157.17
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	สะวาง	4,361	46.604	93.58
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	ห้วยทราย	3,792	55.208	68.69
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	แม่แรม	6,788	40.682	166.86
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	โป่งแยง	7,605	34.491	139.56
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	แม่สา	6,449	31.368	205.59
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	คอนแก้ว	12,218	34.953	349.56
เชียงใหม่3.1	แม่ริม	3	เหมืองแก้ว	4,951	37.194	133.11
เชียงใหม่3.1 รวม				153,884	1,800.996	85.44
เชียงใหม่3.2	ดอยสะเก็ด	1	ตวงเหนือ	6,673	120.991	55.15
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	เวียง	4,448	68.215	65.21
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	ทุ่งหลวง	2,009	62.848	31.97
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	ป่าตุ่ม	5,477	111.133	49.28
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	ป่าไผ่	5,495	120.633	45.55
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	สันทราย	6,833	123.924	55.14
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	บ้านโป่ง	4,355	103.171	42.21
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	น้ำแพร่	3,683	99.776	36.91
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	เขื่อนผาก	5,142	94.297	54.53
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	แม่แวน	5,571	117.498	47.41
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	แม่ปิง	6,856	128.064	53.54
เชียงใหม่3.2	พร้าว	3	โหล่งยอค	5,193	118.627	43.78
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันทรายหลวง	7,218	17.767	406.26
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันทรายน้อย	9,640	20.045	480.92
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันพระเนตร	5,655	20.749	272.54
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันนาเม็ง	6,684	17.962	372.12
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	สันป่าเป้า	3,072	17.570	174.84

เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	หนองแห้ง	4,804	21.653	221.86
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	หนองจ้อม	9,140	25.113	363.95
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	หนองหาร	13,061	30.947	422.04
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	แม่แฝก	9,969	32.625	305.56
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	แม่แฝกใหม่	7,378	33.338	221.31
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	เมืองลิ้น	2,492	16.673	149.46
เชียงใหม่3.2	สันทราย	3	ป่าไผ่	10,902	30.550	356.86
เชียงใหม่3.2 รวม				145,077	1,433.178	101.23
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	เวียง	22,564	90.519	249.27
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	ม่อนปิ่น	13,593	170.092	79.92
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	แม่งอน	14,121	82.439	171.29
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	แม่สุ่น	13,475	133.612	100.85
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	สันทราย	12,257	85.142	143.96
เชียงใหม่4.1	ฝาง	4	โป่งน้ำร้อน	5,208	152.551	34.14
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	แม่สาว	10,860	130.850	83.00
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	สันตันหม้อ	6,731	23.576	285.50
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	แม่่นาวาง	14,656	184.623	79.38
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	ท่าตอน	17,341	177.453	97.72
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	บ้านหลวง	7,536	116.510	64.68
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	มะลิกา	4,598	44.009	104.48
เชียงใหม่4.1	แม่อาย	4	แม่อาย	11,212	53.680	208.87
เชียงใหม่4.1 รวม				154,152	1,445.056	106.68
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	เชียงดาว	15,929	268.869	59.24
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	เมืองนะ	20,198	358.492	36.34
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	เมืองงาย	6,755	295.756	22.84
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	แม่นะ	6,779	241.982	28.01
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	เมืองคอง	10,083	313.680	32.14
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	ปิงโค้ง	3,959	224.057	17.67
เชียงใหม่4.2	เชียงดาว	4	ทุ่งข้าวพวง	10,338	179.246	57.67
เชียงใหม่4.2	ไชยปราการ	4	ปงคำ	8,344	44.811	186.20
เชียงใหม่4.2	ไชยปราการ	4	ศรีดงเย็น	15,027	318.162	47.23
เชียงใหม่4.2	ไชยปราการ	4	แม่ทะลบ	7,486	67.217	111.37
เชียงใหม่4.2	ไชยปราการ	4	หนองบัว	14,659	80.661	181.74
เชียงใหม่4.2	ฝาง	4	แม่ตะ	11,551	134.361	85.97

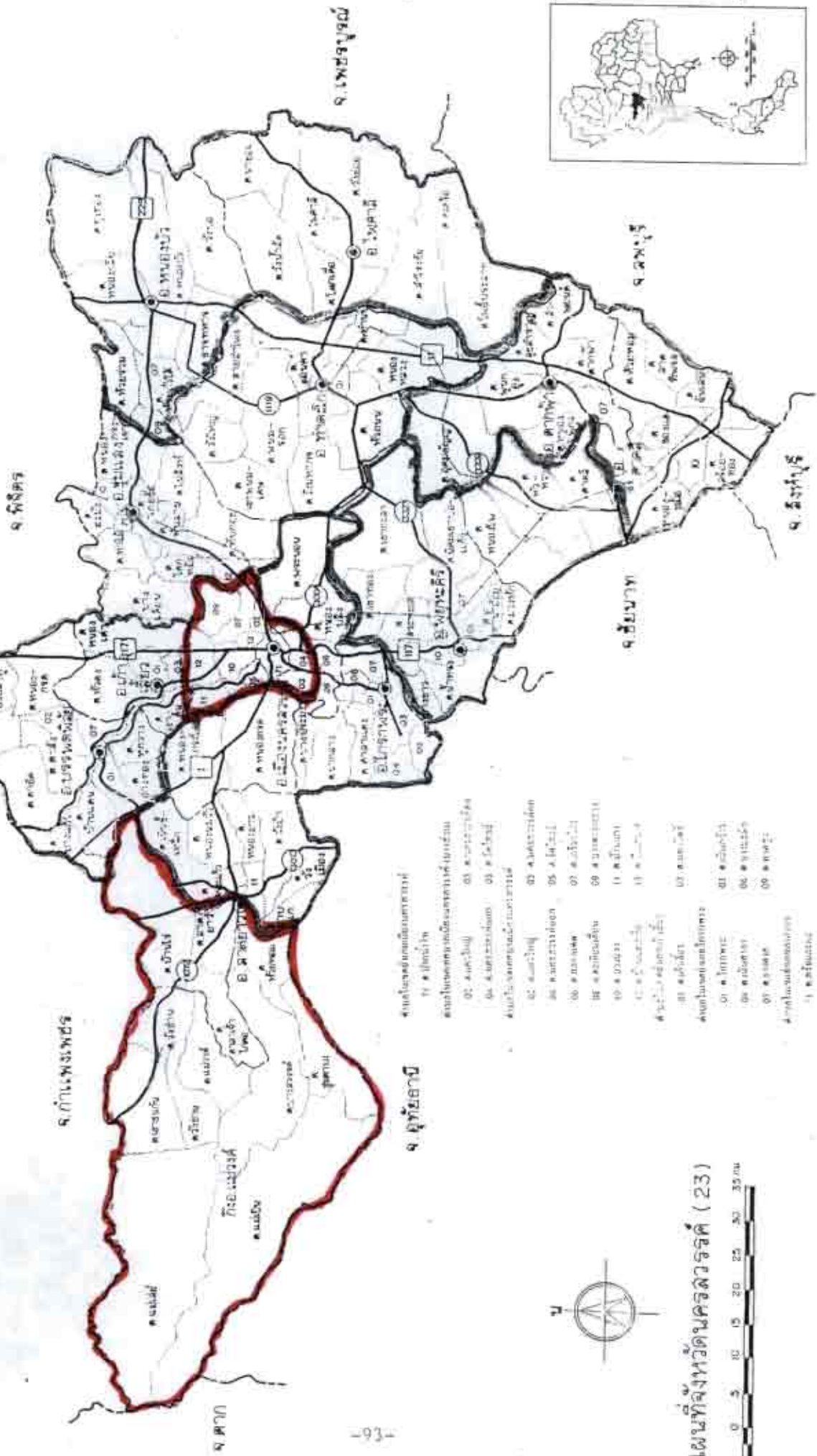
เชียงใหม่4.2	ฝาง	4	แม่ข่า	9,963	39,448	252.56
เชียงใหม่4.2	เวียงแหง	4	เมืองแหง	7,634	403,303	18.93
เชียงใหม่4.2	เวียงแหง	4	ปืยงหลวง	11,725	134,700	87.05
เชียงใหม่4.2	เวียงแหง	4	แสนไห	2,367	134,169	17.64
เชียงใหม่4.2 รวม				162,797	3,238,914	50.26

ส่วนในเขตเทศบาล
01. คลองเตย
ส่วนในเขตอำเภอต่าง ๆ
10. คลองเตย

ส่วนในเขตเทศบาล
01. คลองเตย
ส่วนในเขตอำเภอต่าง ๆ
01. คลองเตย
ส่วนในเขตอำเภอต่าง ๆ
01. คลองเตย

ส่วนในเขตเทศบาล
01. คลองเตย
ส่วนในเขตอำเภอต่าง ๆ
01. คลองเตย
ส่วนในเขตอำเภอต่าง ๆ
01. คลองเตย

แผนที่จังหวัดนครสวรรค์ (23)

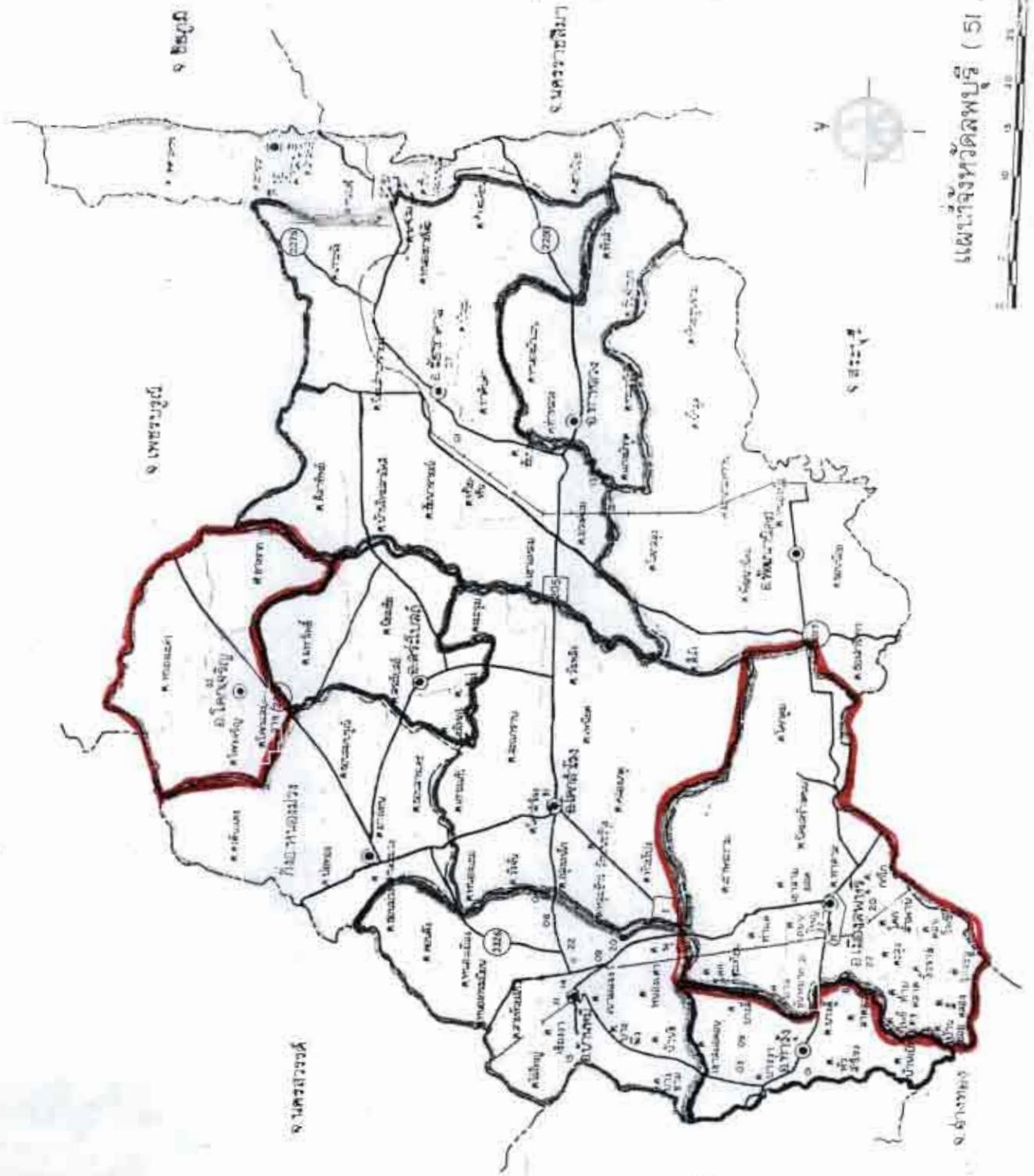
0 5 10 15 20 25 30 35 km

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
นครสวรรค์1.1	กิ่งอ.ชุมตาบง	1	บางสวรรค์	6,760	184.64	36.61
นครสวรรค์1.1	กิ่งอ.ชุมตาบง	1	ชุมตาบง	10,671	194.40	54.89
นครสวรรค์1.1	กิ่งอ.แม่เปิน	1	ห้วยน้ำหอม	576	41.048	14.03
นครสวรรค์1.1	กิ่งอ.แม่เปิน	1	แม่เปิน	17,706	260.20	68.05
นครสวรรค์1.1	แม่วงค์	1	แม่วงค์	6,622	102.318	64.72
นครสวรรค์1.1	แม่วงค์	1	วังจันทน์	13,263	97.748	135.69
นครสวรรค์1.1	แม่วงค์	1	เขาชนกัน	14,438	297.490	48.53
นครสวรรค์1.1	แม่วงค์	1	แม่เลย์	17,828	269.252	66.21
นครสวรรค์1.1	ลาดยาว	1	บ้านไร่	12,489	138.230	90.35
นครสวรรค์1.1	ลาดยาว	1	ศาลเจ้าไก่ต่อ	13,570	29	467.93
นครสวรรค์1.1	ลาดยาว	1	ลาดยาว	22,230	83.571	266.00
นครสวรรค์1.1	ลาดยาว	1	ห้วยหอม	7,027	825.56	8.51
นครสวรรค์1.1 รวม				143,180	2,523.457	56.74
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	หาดสูง	2,064	14.810	139.37
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	ศาลาแดง	2,795	34.557	80.88
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	นาถสง	2,902	54.305	53.44
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	เนินกริ้ว	2,918	35.545	82.09
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	เนินศาลา	3,136	32.583	96.25
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	ยางดา	3,995	27.646	144.51
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	บางมะฝ่อ	4,420	16.785	263.33
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	บางประมุง	5,221	56.279	92.77
นครสวรรค์1.2	โกรกพระ	1	โกรกพระ	9,088	24.684	368.17
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	กลางแดด	3,103	21.722	142.85
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	ตะเคียนเลื่อน	5,878	20.734	283.50
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	หนองกระโดน	13,816	122.432	129.18
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	หนองกรด	18,353	133.293	137.69
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	พระนอน	8,574	109.597	78.23
นครสวรรค์1.2	เมือง	1	หนองปลิง	11,982	56.279	212.90
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	นาบแก	2,782	38.507	72.25
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	สร้อยละคร	2,851	28.635	99.56
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	สระแก้ว	7,747	28	276.68
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	วังเมือง	3,139	30.608	102.55
นครสวรรค์1.2	ลาดยาว	1	หนองขาว	4,957	44.431	111.57

นครสวรรค์1.2	สาขายาว	1	หนองนมวัว	3,503	57,267	96.09
นครสวรรค์1.2	สาขายาว	1	เนินขี้เหล็ก	6,465	78,988	81.85
นครสวรรค์1.2	สาขายาว	1	วังม้า	7,010	92,811	75.53
นครสวรรค์1.2 รวม				140,699	1,160,498	121.24
นครสวรรค์1.3	ท.นครนครสวรรค์	1	เร็นตะเลียบเลื่อน,ภ	89,337	27.9	3205.49
นครสวรรค์1.3	ท.นครนครสวรรค์	1	ปากน้ำโพ	49,709	8,738	5688.83
นครสวรรค์1.3 รวม				139,046	36,608	3798.24
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	มหาโพธิ์	5,060	22,709	222.82
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	เก้าเหลียว	6,224	17,772	350.21
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	หนองเต่า	6,632	103,673	63.97
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	เขาดิน	6,831	62,204	109.82
นครสวรรค์2.1	เก้าเหลียว	2	หัวดง	11,063	50,355	219.70
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ท่าจั่ว	13,485	56,279	239.61
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	บางตาหงาย	6,851	48,726	140.60
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	หูกวาง	4,579	91,034	50.30
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ช้างทอง	4,130	49,368	83.66
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	บ้านแดน	7,555	60,229	125.44
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	3	บางแก้ว	6,221	54,502	114.14
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ตาซัด	8,755	36,097	101.69
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ตาตั้ง	7,307	74,644	97.89
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	ด่านช้าง	6,717	100,710	66.70
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	หนองกรด	11,619	127,369	91.22
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	หนองคาญ	6,363	57,267	111.11
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	บึงปลาทุ	4,005	53,317	75.12
นครสวรรค์2.1	บรรพตพิสัย	2	เจริญผล	7,690	50,355	152.72
นครสวรรค์2.1 รวม				131,087	1,166,610	112.37
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	ทับกฤช	9,925	128,216	77.41
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	พิบูล	3,697	45,418	81.40
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	เกษไชย	8,405	49,446	169.98
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	3	ท่าไม้	8,439	57,365	147.11
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	บางเคียน	5,561	104,862	53.03
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	หนองกระเจ้า	6,539	121,445	53.84
นครสวรรค์2.3	ชุมแสง	2	พินสาง	4,481	38,507	116.37
นครสวรรค์2.2	ชุมแสง	2	โคกหมึก	4,436	38,507	115.20

นครสวรรค์2.2	ขุนแสง	2	ไม้สังข์	3,591	57.267	62.71
นครสวรรค์2.2	ขุนแสง	2	มะมิง	4,347	36.038	120.62
นครสวรรค์2.2	ขุนแสง	2	หีบกฤษใต้	4,750	37.265	127.47
นครสวรรค์2.2	ท.เมืองขุนแสง	2		11,364	2.4	4735.00
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	ท่าตะโก	11,347	46.189	243.50
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	พนมรอก	6,756	50.592	133.54
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	หัวถนน	8,525	35.920	237.33
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	สายลำโพง	9,260	63.665	145.45
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	วังมหากร	6,978	78.199	89.23
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	คองคา	12,350	86.631	142.56
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	ท่าถนน	4,131	57.247	72.16
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	วังใหญ่	2,629	60.900	43.17
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	พนมเศษ	5,584	73.301	76.18
นครสวรรค์2.2	ท่าตะโก	2	หนองหลวง	6,491	54.581	118.92
นครสวรรค์2.2 รวม				149,486	607.225	246.18
นครสวรรค์3.1	ตากลิ	3	ตากลิ	34,282	178.711	191.83
นครสวรรค์3.1	ตากลิ	3	หัวหวาย	9,753	145.141	67.20
นครสวรรค์3.1	ตากลิ	3	หนองโพ	10,753	118.483	90.76
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	พยุหะ	13,186	27.646	476.96
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	เนินมะกอก	5,913	79.275	74.59
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	นิคมเขาบ่อแก้ว	6,986	118.878	38.77
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	บ่วงหัก	2,560	19.747	129.64
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	ยางขาว	3,936	35.545	110.73
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	ย่านมัทรี	4,959	25.345	195.66
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	เขาทอง	7,853	83.165	94.43
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	ท่าน้ำอ้อย	3,100	20.606	150.44
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	น้ำทรง	7,012	62.559	112.09
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	เขาทะลา	9,101	214.286	42.47
นครสวรรค์3.1	พยุหะคีรี	1	สระทะเล	3,256	53.742	60.59
นครสวรรค์3.1 รวม				122,650	1,183.129	103.67
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ตากฟ้า	10,496	57.598	182.23
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ลำพยนต์	4,900	98.736	49.63
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	สุขสำราญ	7,763	58.254	153.26
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	หนองพิบูล	3,444	70.102	49.13

นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ทุนกัญ	3,781	62.203	60.78
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	อุดมศึกษา	10,731	179.699	59.72
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	เขาพายขง	3,980	44.1	90.25
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	หนองหม้อ	4,005	53.317	75.12
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ช่องแค	9,119	52.352	174.19
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	จีนเสน	8,488	64.178	132.26
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ห้วยหอม	4,886	79.976	61.09
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ศรีวิทยทอง	4,904	76.026	64.50
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	ถาดทิพรส	3,354	64.178	83.42
นครสวรรค์3.2	ตากฟ้า	3	พรหมนิมิต	6,367	21.7	293.41
นครสวรรค์3.2	พ.เค.บ.ล.ตากฟ้า	3		35,860	16.0	2241.25
นครสวรรค์3.2 รวม				124,078	998.4	124.27
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	โคกเคี้ยว	6,880	78.457	87.69
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	สำโรงชัย	10,899	154.027	70.76
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	วังน้ำลึก	9,171	212.697	43.12
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	ตะกร้อ	12,090	81.951	147.53
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	โพธิ์ประสาท	6,472	149.091	43.41
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	วังข่อย	6,844	148.103	46.21
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	นาขอม	5,621	420.041	13.38
นครสวรรค์3.3	ไพศาลี	3	ไพศาลี	15,389	133.090	115.63
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	หนองบัว	15,095	162.914	92.66
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	หนองกล้วย	14,608	161.927	90.21
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ซำทหาร	8,112	81.951	98.99
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ห้วยร่วม	4,818	69.115	69.71
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ห้วยถั่วใต้	2,233	30.608	72.95
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ห้วยถั่วเหนือ	3,621	39.494	91.68
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ห้วยใหญ่	2,965	28.633	103.55
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	ทุ่งทอง	9,818	144.153	68.11
นครสวรรค์3.3	หนองบัว	3	วังบ่อ	10,439	100.710	103.65
นครสวรรค์3.3 รวม				145,075	2,196.962	66.03

แผนที่จังหวัดพังงา (51)

ส่วนในและนอกเขตเทศบาล

71 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองพังงา (เขตเมือง)

02 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองตะกั่วป่า

20 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองทับปด

22 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

07 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

01 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

03 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

11 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

04 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

08 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

14 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

28 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

01 ค.ต.น.

ส่วนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน

08 ค.ต.น.

จังหวัดพังงา

ส่วนในเขตเทศบาลเมือง

04 ค.ต.น.

08 ค.ต.น.

14 ค.ต.น.

28 ค.ต.น.

01 ค.ต.น.

08 ค.ต.น.

01 ค.ต.น.

08 ค.ต.น.

01 ค.ต.น.

08 ค.ต.น.

01 ค.ต.น.

08 ค.ต.น.

What's the best way to do this?

12

ศุภกิจนันทน์, สมชาย. 171102361

02. Refactoring

204 *Journal of Management*

References

to a 100% full

Steven Yarrow and Susan Yarrow

1000

1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 26

in London.

© 2001 Blackwell Science Ltd

100

100

Journal of Management Education

10

10

Keywords: child sexual abuse; disclosure; self-blame

1. 1990年12月1日以前

10

Reference: 11

© 2000 Blackwell Science Ltd

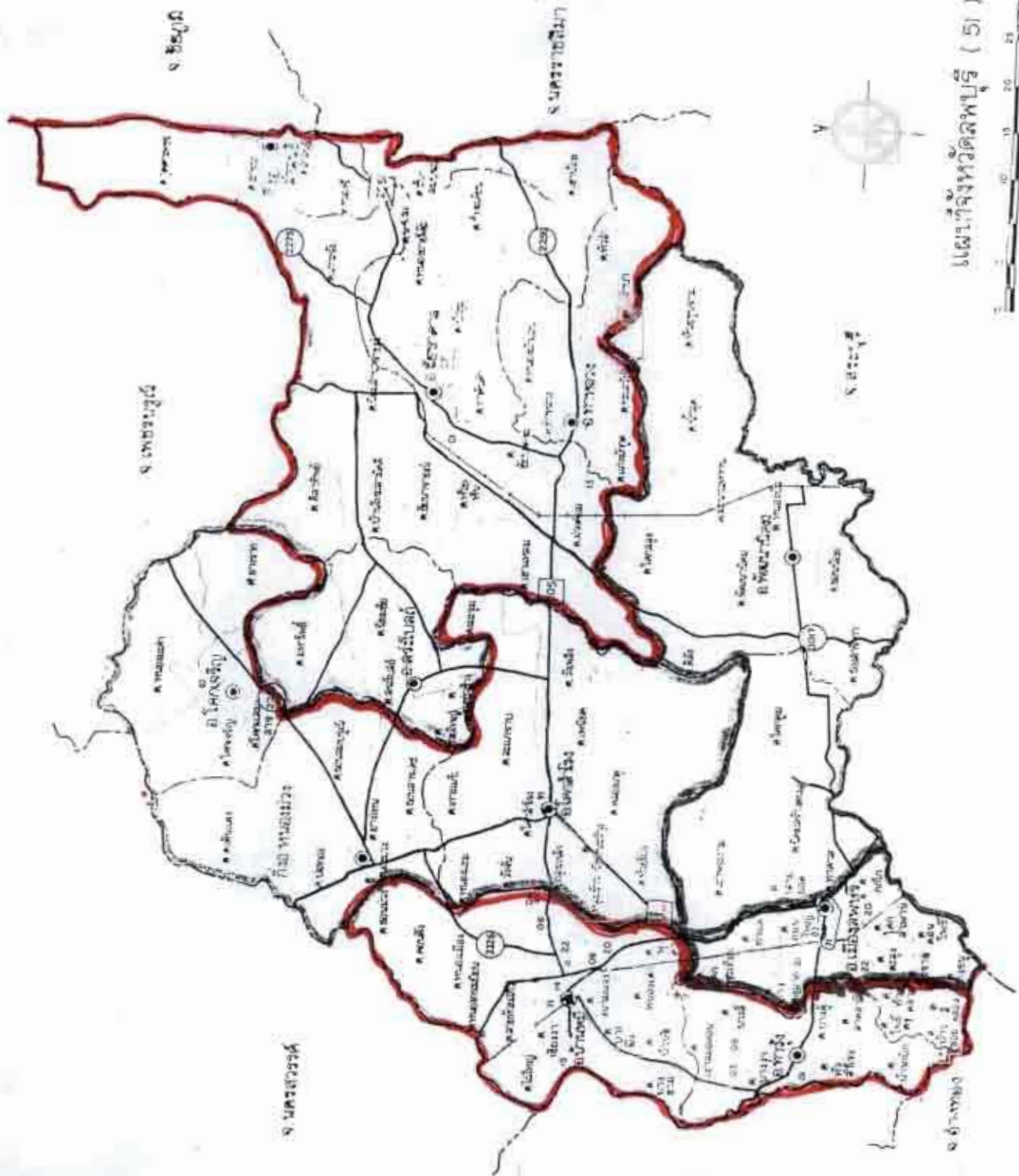
11/28/01 11:28 AM

of nature.

102. a. $\frac{1}{2}$ correct

Figure 10-10-1

© 2004 Blackwell Publishing Ltd
Journal of Internal Medicine 255: 103–110

แผนผังจังหวัดลพบุรี (51)

จังหวัด	อำเภอ	เขตเลือกตั้ง	ตำบล	ประชากร	พื้นที่	ความหนาแน่น
ลพบุรี1.1	ท.เมืองบ้านหมี่	1		5,210	0.640	8140.63
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	ท่าม่วง	6,993	13.092	534.14
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	บางคู	5,075	23.143	219.29
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	โศดลาดแก้ว	4,691	8.097	579.35
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	บางลี่	5,343	41.195	129.70
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	บางงา	4,848	25.081	193.29
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	โคกสลุค	1,907	8.025	237.63
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	เขาสมอคอน	7,073	39.094	180.92
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	หัวตำโรง	7,016	26.034	269.49
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	ลาดสาลี	1,397	19.045	73.35
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	บ้านเบิก	5,241	30.012	174.63
ลพบุรี1.1	ท่าม่วง	1	มุขลินี	2,530	10.011	252.72
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	ไฟใหญ่	2,807	22.061	127.24
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บ้านทราย	3,639	20.055	181.45
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บ้านกล้วย	2,852	18.274	156.07
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	คงพลับ	1,738	19.207	90.49
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บ้านชี	5,847	32.841	178.04
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	พุดา	2,616	21.591	121.16
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หินปัก	3,775	27.163	138.98
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บางพึ้ง	5,416	30.556	177.25
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หนองทรายขาว	3,355	30.206	111.07
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บางกะพี้	2,116	23.155	91.38
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หนองเต่า	4,929	30.119	163.65
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	โพนทอง	4,187	18.454	226.89
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บางขาม	3,066	21.016	145.89
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	คอนดิ่ง	3,927	36.688	107.04
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	ซอนม่วง	3,174	46.848	67.75
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หนองกระเบียน	3,496	29.451	118.71
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	สายห้วยแก้ว	3,161	25.897	122.06
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	มหาสอน	3,463	32.748	105.75
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	บ้านหมี่	4,330	0.650	6661.54
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	เชียงงา	3,453	16.825	205.23
ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	หนองเมือง	4,550	59.063	77.04

ลพบุรี1.1	บ้านหมี่	1	สนามแจง	6,474	22.829	283.59
ลพบุรี1.1	เมือง	1	บ้านข่อย	3,329	15.994	208.14
ลพบุรี1.1	เมือง	1	ท้ายตลาด	3,039	14.995	202.67
ลพบุรี1.1	เมือง	1	โพธิ์ตรุ	2,689	17.993	149.45
ลพบุรี1.1	เมือง	1	สี่คลอง	1,174	15.994	73.40
ลพบุรี1.1 รวม				149,926	894.142	167.68
ลพบุรี1.2	ท.เมืองลพบุรี	1		30,153	6.850	4401.90
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ทะเลชุบศร	21,950	11.996	1829.78
ลพบุรี1.2	เมือง	1	กกโก	5,696	13.995	407.00
ลพบุรี1.2	เมือง	1	โค่งธนู	5,164	9.997	516.55
ลพบุรี1.2	เมือง	1	โคกกะเทียม	5,014	28.990	172.96
ลพบุรี1.2	เมือง	1	โคกลำพาน	3,496	16.995	205.71
ลพบุรี1.2	เมือง	1	จี่วราย	5,839	14.995	389.40
ลพบุรี1.2	เมือง	1	คอนโพธิ์	3,538	14.995	235.95
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ตะลุง	5,509	10.996	501.00
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ท่าแค	14,622	14.995	975.13
ลพบุรี1.2	เมือง	1	บางชันหมาก	9,565	32.990	289.94
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ป่าตาล	12,107	14.995	807.40
ลพบุรี1.2	เมือง	1	พรหมมาศตร์	7,353	6.998	1050.73
ลพบุรี1.2	เมือง	1	โพธิ์เก้าต้น	10,663	23.992	444.44
ลพบุรี1.2	เมือง	1	ถนนใหญ่	8,435	8.996	937.64
ลพบุรี1.2 รวม				149,104	232.775	640.55
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	น้ำสุค	3,931	47.066	83.52
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	พัฒนานิคม	11,062	72.546	152.48
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	ช่องสาริกา	6,284	50.665	124.03
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	มะนาวหวาน	4,276	43.191	99.00
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	ดี่ลิ่ง	6,360	32.674	194.65
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	โคกสูง	10,807	134.575	80.30
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	ซอนน้อย	2,483	21.595	114.98
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	หนองบัว	5,530	39.317	140.65
ลพบุรี1.3	พัฒนานิคม	1	ห้วยขุนราม	6,591	75.371	87.45
ลพบุรี1.3	เมือง	1	เขาพระงาม	32,992	92.971	354.86
ลพบุรี1.3	เมือง	1	เขาสามยอด	26,648	42.986	619.92
ลพบุรี1.3	เมือง	1	โคกตูม	14,294	81.974	174.37

ลพบุรี1.3	เมือง	1	ท่าศาลา	7,777	8.996	864.50
ลพบุรี1.3	เมือง	1	นิคมสร้างตนเอง	10,347	42.986	240.71
ลพบุรี1.3 รวม				149,382	786.913	189.83
ลพบุรี2.1	ท. โคกสำโรง	2		8,236	1.500	5490.67
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	โคกเจริญ	7,369	50.595	145.65
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	ยางราก	7,305	69	105.87
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	หนองมะค่า	3,080	98.045	31.41
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	วังทอง	2,361	30.5	77.41
ลพบุรี2.1	โคกเจริญ	2	โคกแสมสาร	3,270	69	47.39
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	โคกสำโรง	13,503	41.043	329.00
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	เกาะแก้ว	3,838	65	59.05
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	ถลุงเหล็ก	3,903	36.548	106.79
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	หลุมข้าว	3,771	48	78.56
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	ห้วยโป่ง	10,296	106.085	97.05
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	คลองเกตุ	5,938	85.005	69.85
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	สระแกรบ	6,528	63.045	103.55
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	เพนียด	7,529	184	40.92
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	วังเพลิง	7,309	95.045	76.90
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	คดมะรุบ	5,273	74.043	71.22
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	วังขนขว้าง	3,389	29.005	116.84
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	วังจั่น	3,238	30.547	106.00
ลพบุรี2.1	โคกสำโรง	2	หนองแขม	4,967	65.56	75.76
ลพบุรี2.1	สระโบสถ์	2	มหาโพธิ์	4,501	103.31	43.57
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	หนองม่วง	9,170	51	179.80
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	บ่อทอง	6,605	105.405	62.66
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	คดดินแดง	4,250	85.053	49.97
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	ซอนสมบูรณ์	4,767	135.045	35.30
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	ยางโตน	4,476	69	64.87
ลพบุรี2.1	หนองม่วง	2	ซอนสารเดช	5,043	59.53	84.71
ลพบุรี2.1 รวม				149,915	1,849.91	81.04
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ลำนารายณ์	16,034	20	801.70
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ชัยนารายณ์	5,707	40	142.68
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ศิลาทิพย์	5,564	230	24.19
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ห้วยหิน	3,165	90	35.17
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ม่วงค่อม	4,443	43	103.33

ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	บัวชุม	7,845	130	60.35
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ท่าดินดำ	4,026	25	161.04
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	มะกอกหวาน	2,809	10	280.90
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ชัยคะเคียน	4,557	150	30.38
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	นาโสม	2,771	52	53.29
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	หนองยายโธ๊ะ	3,939	80	49.24
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	เกาะรัง	6,153	48	128.19
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ท่ามะนาว	2,923	24	121.79
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	นิคมลำธารายนต์	3,940	48	82.08
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	ชัยบาดาล	8,279	60	137.98
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	บ้านใหม่สามัคคี	2,650	84	31.55
ลพบุรี2.2	ชัยบาดาล	2	เขาแหลม	2,176	119.000	18.29
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	ท่าหลวง	8,225	112.174	73.32
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	แก่งผักกูด	3,400	111.439	30.51
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	ชัยจำปา	3,855	63.822	60.40
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	หนองผักแว่น	4,115	116.044	35.46
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	ทะเลวังวัด	1,273	54.154	23.51
ลพบุรี2.2	ท่าหลวง	2	หัวลำ	4,815	81.232	59.27
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	ลำสนธิ	3,114	44	70.77
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	ชัยสมบูรณ์	3,317	43	77.14
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	หนองรี	7,557	46	164.28
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	กุดตาเพชร	5,532	225	24.59
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	เขารวก	2,095	27	77.59
ลพบุรี2.2	ลำสนธิ	2	เขาน้อย	2,891	61	47.39
ลพบุรี2.2	สระโบสถ์	2	สระโบสถ์	7,750	62.31	124.38
ลพบุรี2.2	สระโบสถ์	2	ทุ่งท่าช้าง	1,978	31.98	61.85
ลพบุรี2.2	สระโบสถ์	2	ห้วยใหญ่	1,476	39.53	37.34
ลพบุรี2.2	สระโบสถ์	2	นิคมชัย	7,204	67.52	106.69
ลพบุรี2.2 รวม				155,578	2,439	106.69

เชิงอรรถ

1. W.J.M. Mackenzie *Free Elections : An Elementary Textbook* (London : George Allen & Unwin Ltd., 1964) p.108
2. ธงชัย วินิจจะกุล *การเมืองเรื่องการกำหนดเขตเลือกตั้ง : การจัดการเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร เขต 12 และ 13 ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2531* (กทม. มุขนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา พ.ศ.2531) หน้า 2
3. Andrew Reeve & Alan Ware *Electoral Systems : A Comparative and Theoretical Introduction* (London, Routledge, 1992) p. 49 และ John Curtice "The British Electoral Systems : Fixture without Foundation" in Dennis Kavanagh *Electoral Politics* (Oxford, Clarendon Press, 1992) p. 201
4. Reeve & Ware, *op.cit.*, p. 127
5. Andrew McLaren Carstairs. *A Short History of Electoral Systems in Western Europe* (London : George Allen & Unwin, 1980) p. 198
6. Dieter Nohlen. *Elections and Electoral Systems* (New Delhi; Macmillan India Limited, 2 nd edition, 1996) pp. 52-53
7. โปรดดูรายละเอียดได้ใน ธงชัย วินิจจะกุล *อ้างแล้ว*
8. โปรดดูตัวอย่างจากบทความ "สนั่นแมนเดอริง (Sanan-mandering)" การเมืองเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง ของ ประภาส ปิ่นตบแต่ง ใน *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์* ปีที่ 42 ฉบับที่ 3 (18-24 มิถุนายน 2538) หน้า 18-19
9. Bernard Grofman, Lisa Handley, Richard G. Niemi *Minority Representation and the Quest for Voting Equality* (London, Cambridge University Press, 1994) p.25
10. ชัยฤกษ์ ดิษฐอำนาจ "การพิจารณาการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีแยกแขวงคลองเตย เขตคลองเตยไปรวมกับเขตเลือกตั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร" ใน *โดยสารท้องถิ่น* ตุลาคม พ.ศ.2538 หน้า 46-47
11. นอกจากประเด็นปัญหาเรื่องการเจือจางคะแนนเสียงแล้ว การสร้างเขตเลือกตั้งใหม่ (ขนาดย่อย) จากเขตเลือกตั้งเดิม น่าจะทำให้มีสว่นกระทบกระเทือนทางการเมืองต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง คือ นักการเมืองหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเดิมน้อยที่สุดอีกด้วย เพราะถึงอย่างไรเสียเขตเลือกตั้ง

แห่งที่เกิดขึ้นก็ยังคงอยู่บนกรอบของเขตเลือกตั้งเดิมอยู่นั่นเอง สำหรับองค์การที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นใหม่อย่าง คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาตินี้ การปลอดจากคำวิพากษ์วิจารณ์โดยนักการเมืองเดิมๆในเรื่องนี้ น่าจะถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นไม่น้อย

12. ปรอดดู ข้อ 2 ของ "คำแนะนำการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง" ในภาคผนวกที่ 2

13. จำนวนร้อยละของชาวมุสลิมใน 5 จังหวัดทางใต้ มีดังต่อไปนี้คือ

นราธิวาส	ประชากรมุสลิมร้อยละ	78.48
ปัตตานี	ประชากรมุสลิมร้อยละ	77.53
สตูล	ประชากรมุสลิมร้อยละ	65.99
ยะลา	ประชากรมุสลิมร้อยละ	62.79
สงขลา	ประชากรมุสลิมร้อยละ	19.98

[ตัวเลขเมื่อปี พ.ศ. 2532 ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ อ้างโดย ดร.อิหมรอน มะลูลีม วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กทม. สำนักพิมพ์อิสลามิคอะคาเดมี, 2538) หน้า 31]

14. ปรอดดูตัวอย่างได้จากตารางต่อไปนี้ ซึ่งนำมาจาก Robert Blackburn *The Electoral System in Britain* (New York, St.Martin Press, 1995) p. 114-115.

Parliamentary constituencies with the largest and smallest electorates at the 1992 General Election

	<i>Constituency</i>	<i>Electors</i>	<i>Constituency</i>	<i>Electors</i>
	Largest number of Parliamentary electors		Smallest number of Parliamentary electors	
United Kingdom	Isle of Wight	101 492	Western Isles	23 015
	Huntingdon	94 077	Caithness and Sutherland	31 173
	East Hampshire	93 393	Orkney and Shetland	31 837
	Eastleigh	92 851	Meirionnydd Nant Conwy	32 779
	The Wrekin	92 037	Glasgow, Provan	36 986
	East Berkshire	91 504	Tweeddale, Ettrick and Lauderdale	39 907
	Swindon	91 002	Glasgow, Garscadden	41 675
	Devizes	90 882	Montgomery	41 842
	Cirencester and Tewkesbury	89 320	Kensington	42 327
	Peterborough	88 702	Chelsea	42 549
	Westbury	88 417	Surbiton	42 845
	Ryedale	88 120	Roxburgh and Berwickshire	44 001
	Wokingham	87 815	Glasgow, Cathcart	45 149
	Dudley West	87 633	Edinburgh East	46 157
	North Colchester	87 556	Glasgow, Govan	46 199
	South Colchester and Maldon	87 456	Glasgow, Springburn	46 216
	North Wiltshire	86 922	Glasgow, Pollok	46 655
	South Suffolk	86 034	Newham North West	46 855
	Bridlington	85 930	Paisley North	46 867
	South West Cambridgeshire	85 645	Caernarfon	46 977
England	Isle of Wight	101 492	Kensington	42 327
	Huntingdon	94 077	Chelsea	42 549
	East Hampshire	93 393	Surbiton	42 845
	Eastleigh	92 851	Newham North West	46 855
	The Wrekin	92 037	Hammersmith	47 468
	East Berkshire	91 504	Greenwich	48 225
	Swindon	91 002	Hendon South	48 816
	Devizes	90 882	Coventry South East	49 249
	Cirencester and Tewkesbury	89 320	Knowsley North	49 373
Wales	Peterborough	88 702	Walthamstow	49 603
	Pembroke	74 077	Meirionnydd Nant Conwy	32 779
	Carmarthen	69 711	Montgomery	41 842
	Clwyd North West	68 145	Caernarfon	46 977
Scotland	Vale of Glamorgan	67 558	Cynon Valley	50 264
	Delyn	67 386	Islwyn	51 502
	Gordon	81 097	Western Isles	23 015
	Inverness, Nairn and Lochaber	70 164	Caithness and Sutherland	31 173
Northern Ireland	East Lothian	67 588	Orkney and Shetland	31 837
	Kincardine and Deeside	67 216	Glasgow, Provan	36 986
	Ayr	66 284	Tweeddale, Ettrick and Lauderdale	39 907
	South Down	77 371	Belfast South	52 556
	East Londonderry	77 371	Belfast East	53 375
	Foyle	75 970	Belfast West	55 280
	Lagan Valley	73 688	Belfast North	55 587
	Fermanagh and South Tyrone	71 472	East Antrim	63 739

Table 4.1¹

15. ดู Mackenzie, *op.cit.*, p. 113 และ Blackburn, *Ibid.*
16. Reeve & Ware, *op.cit.*, p. 123
17. Grofman et.al. *op.cit.*, p. 110
18. ข้อ 2.1 ของข้อ 3 ใน "ข้อกำหนดคณะกรรมการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง" เน้นโดยผู้วิจัย โปรดดูรายละเอียดข้อกำหนดทั้งหมดได้ในภาคผนวกที่ 3
19. *Ibid.*, p. 109
20. โปรดดูภาคผนวกที่ 3 เน้นโดยผู้วิจัย
21. สูตรทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ประโยชน์ทางปฏิบัติไม่ได้ แต่ดูน่าประทับใจ อาจเขียนได้ดังต่อไปนี้คือ

$$C = \sum c_{ij}$$

C : จำนวนผู้แทนราษฎรที่มีได้ในจังหวัดนั้น

c_{ij} : เขตเลือกตั้งต่างๆในจังหวัดนั้น

i เป็นเขตเลือกตั้งเดิม หรือแบ่งเขตเรียงเบอร์

j เป็นเขตย่อยที่แบ่งให้เป็นเขตเลือกตั้งใหม่หรือแบ่งเขตเบอร์เดียวโดย $1 \leq j \leq 3$

กรณีที่ทั้งจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งเดียวและมีผู้แทนราษฎรได้เพียงรายเดียว

$$C = c_{11}$$

กรณีที่จังหวัดมีผู้แทนราษฎรได้สองคน

$$C = c_{11} + c_{12}$$

กรณีที่จังหวัดมีผู้แทนราษฎรได้สามคน

$$C = c_{11} + c_{12} + c_{13}$$

ในกรณีที่จังหวัดมีเขตเลือกตั้งเดิมมากกว่าหนึ่งเขตเช่น การมีผู้แทนราษฎรห้าคน หรือมากกว่านั้น

$$C = c_{11} + c_{12} + c_{13} + c_{21} + c_{22} + \dots$$

แต่ละ c_{ij} ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- $\text{pop } c_{11} = \text{pop } c_{12} = \text{pop } c_{13} = \text{pop } C/ij \cong 152,041$ (60816227/400)
 $\text{pop } c_{ij}$: ประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ
- $\text{size } c_{11} = \text{size } c_{12} = \text{size } c_{13} = \dots = \text{size } C/ij$
 $\text{size } C/ij$: ขนาดของพื้นที่ (ตร.กม.) ของแต่ละเขตเลือกตั้ง
- $\text{density } c_{11} = \text{density } c_{12} = \text{density } c_{13} = \dots = \text{density } C/ij$
 $\text{density } C/ij$: ความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง
- $c_{ij} \subset C_i$
- $c_{ij} = A_n + T_m$

เมื่อ A เป็น อำเภอ และ T คือ ตำบล

$c_{11} = A_1$ เมื่อทั้งอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง

$c_{11} = A_1 + A_2 + A_3 + \dots$ เมื่อ m เป็นศูนย์

$c_{11} = T_1 + T_2 + T_3 + \dots$ เมื่อ n เป็นศูนย์

$c_{11} = A_1 + A_2 + \dots T_1 + T_2 + \dots$ เมื่อ m และ n เป็นศูนย์

- location $A_1 \leftrightarrow \text{location } A_2 \leftrightarrow \dots \leftrightarrow \text{location } T_1 \leftrightarrow \text{location } T_2 \leftrightarrow \dots$

22. โปรดดูข้อ (6) ของ Rules for Redistribution of Seats ที่เขียนไว้อย่างชัดเจนว่า คณะกรรมการกำหนดเขตเลือกตั้งของอังกฤษ (Boundary Commission) ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎข้อ (4) และ (5) ที่ว่าด้วยเกณฑ์เรื่องหน่วยการปกครอง เกณฑ์เรื่องจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้ง ถ้าสภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์ ซึ่งรวมถึงขนาด รูปร่าง และการติดต่อสื่อสารกับผู้เลือกตั้งไม่อำนวย (รายละเอียดโปรดดู Rules for Redistribution of Seats ในภาคผนวกที่ 1)
23. โปรดดูรายละเอียดของ "คำแนะนำการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง" ของคณะกรรมการเลือกตั้งได้ในภาคผนวกที่ 2

Appendix : Rules for Redistribution of Seats

[from the Parliamentary Constituencies Act 1986]

The Rules

1. (1) The number of constituencies in Great Britain shall not be substantially greater or less than 613.
- (2) The number of constituencies in Scotland shall not be less than 71.
- (3) The number of constituencies in Wales shall not be less than 35.
- (4) The number of constituencies in Northern Ireland shall not be greater than 18 or less than 16, and shall be 17 unless it appears to the Boundary Commission for Northern Ireland that Northern Ireland should for the time being be divided into 16 or (as the case may be) into 18 constituencies.

2. Every constituency shall return a single member.

3. There shall continue to be a constituency which shall include the whole of the City of London and the name of which shall refer to the City of London.

4. (1) So far as is practicable having regard to rules 1-3

- (a) in England and Wales,
 - (i) no county or any part of a county shall be included in a constituency which includes the whole or part of any other county or the whole of part of a London borough,
 - (ii) no London borough or any part of a London borough shall be included in a constituency which includes the whole or part of any other London borough,
- (b) in Scotland, regard shall be had to the boundaries of local authority areas,
- (c) in Northern Ireland, no ward shall be included partly in one constituency and partly in another.

(2) In sub-paragraph (1)(b) above 'area' and 'local authority' have the same meanings as in the Local government (Scotland) Act 1973.

5. The electorate of any constituency shall be as near the electoral quota as is practicable having regard to rules 1 to 4; and a Boundary Commission may depart from the strict application of rule 4 if it appears to them that a departure is desirable to avoid an excessive disparity between the electorate

of any constituency and the electoral quota, or between the electorate of any constituency and that of neighbouring constituencies in the part of the United Kingdom with which they are concerned.

6. A Boundary Commission may depart from the strict application of rules 4 and 5 if special geographical considerations, including in particular the size, shape and accessibility of a constituency, appear to them to render a departure desirable.

General and Supplemental

7. It shall not be the duty of a Boundary Commission to aim at giving full effect in all circumstances to the above rules, but they shall take account, so far as they reasonably can -

- (a) of the inconveniences attendant on alterations of constituencies other than alterations made for the purposes of rule 4, and
- (b) of any local ties which would be broken by such.

8. In the application of rule 5 to each part of the United Kingdom for which there is a Boundary Commission -

- (a) the expression 'electoral quota' means a number obtained by dividing the electorate for that part of the United Kingdom by the number of constituencies in it existing on the enumeration date,
- (b) the expression 'electorate' means -

- (i) in relation to a constituency, the number of persons whose names appear on the register of parliamentary electors in force on the enumeration date under the Representation of the People Acts for the constituency,

- (ii) in relation to the part of the United Kingdom, the aggregate electorate as defined in sub-paragraph (i) above of all the constituencies in that part,

- (c) the expression 'enumeration date' means, in relation to any report of a Boundary Commission under this Act, the date on which the notice with respect to that report is published in accordance with section 5(1) of this Act.

Note. Section 5(1) of the Act reads: 'Where a Boundary Commission intend to consider making a report under this Act they shall, by notice in writing, inform the Secretary of State accordingly, and a copy of the notice shall be published (a) in a case where it was given by the Boundary Commission for England or the Boundary Commission for Wales, in the *London Gazette*, (b) in a case where it was given by the Boundary Commission for Scotland, in the *Edinburgh Gazette*, and (c) in a case where it was given by the Boundary Commission for Northern Ireland, in the *Belfast Gazette*.'

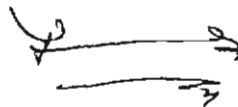
ข้อ 5 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประชุม โดยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนตามข้อ 4 มาประกอบการพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดอีกครั้งหนึ่งให้เสร็จสิ้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันสิ้นสุดการรับฟังความคิดเห็นตามข้อ 4 แล้วให้เสนอผลการพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดอย่างน้อยสามรูปแบบต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งในวันถัดไปซึ่งแต่ละรูปแบบประกอบด้วย

- (1) รายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอหรือตำบล หรือเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต
- (2) จำนวนราษฎรของแต่ละเขตเลือกตั้งแต่ละเขต และผลต่างของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัดนั้น
- (3) เหตุผลประกอบการเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้ง
- (4) แผนที่แสดงรายละเอียดของชุมชน ตำบล หรืออำเภอที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขต

ข้อ 6 ในวาระเริ่มแรกไม่ให้นำระยะเวลาตามข้อ 3(2) มาใช้บังคับ โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดตามข้อ 3(2) ภายในสิบสี่วันนับแต่วันแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ข้อ 7 ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2541

(นายธีรศักดิ์ กรณสูตร)
ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ภาคผนวกที่ 2

คำแนะนำการแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

1. หลักเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้ง การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ถือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีได้ในจังหวัดนั้น ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด สำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2541 เช่น จังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนก็มีหนึ่งเขตเลือกตั้ง ถ้ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคนก็มีสองเขตเลือกตั้ง ถ้ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิบคนก็มีสิบเขตเลือกตั้ง เป็นต้น

สำหรับจังหวัดใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้เพียงคนเดียว ก็ให้ทั้งจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งไม่มีการแบ่งเขตเลือกตั้งโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนราษฎร แต่สำหรับจังหวัดใดที่มีผู้แทนราษฎรตั้งแต่สองคนขึ้นไปต้องแบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งตามจำนวนผู้แทนราษฎรที่จะมีในจังหวัดนั้น

การแบ่งเขตเลือกตั้งดังกล่าว ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงวันที่ 18 มิถุนายน 2541 ดังนี้

1.1 พื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องติดต่อกัน

1.2 แต่ละเขตเลือกตั้งต้องมีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ไม่ควรมากหรือน้อยกว่าสามพันคนจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัดนั้น

1.3 อำเภอหรือตำบลมีจำนวนราษฎรพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

1.4 ในกรณีไม่เป็นไปตามข้อ 1.3 ให้รวมอำเภอต่างๆ เป็นเขตเลือกตั้ง โดยมีข้อคำนึงดังนี้

- (1) การเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน
- (2) อำเภอที่มีราษฎรมากที่สุดเป็นหลัก
- (3) พื้นที่ติดต่อกัน
- (4) ความสะดวกในการคมนาคม

1.5 แต่ถ้ากระทำตาม 1.4 แล้วจะทำให้มีจำนวนราษฎรมากหรือน้อยเกินตามข้อ 1.2 ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเพื่อให้ได้จำนวนราษฎรพอเพียงสำหรับการเป็นเขตเลือกตั้ง แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้

1.6 แต่ถ้ากระทำความ 1.4 และ 1.5 แล้ว ยังทำให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนไม่ใกล้เคียงกันตามข้อ 1.2 ทั้งยังไม่มีสภาพเป็นชุมชนเดียวกัน ให้ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพชุมชน โดยคำนึงถึงการที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำหรือเป็นชุมชนใกล้เคียงกันในลักษณะที่เป็นชุมชนเดียวกัน และสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก

2. ระยะเวลาการปฏิบัติงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดให้คณะกรรมการเลือกตั้งภายใน 31 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับการแต่งตั้ง โดยแบ่งระยะเวลาการปฏิบัติงานดังนี้

2.1 ภายในสิบสี่วันแรก คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดประชุมพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดอย่างน้อยสามรูปแบบให้มีแผนที่แสดงรายละเอียดรวมทั้งจำนวนราษฎรของตำบลหรืออำเภอที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 14 วัน นับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้ง (ตามปกติ ครั้งต่อไปเป็นภายใน 14 วัน นับจากวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรายจังหวัด) แล้วปิดประกาศรูปแบบการแบ่งเขตเลือกตั้ง พร้อมแผนที่และรายละเอียดให้ประชาชนในจังหวัดทราบทันที

2.2 ระยะเวลาดังแต่วันที่สิบห้าถึงยี่สิบสี่ เป็นระยะเวลาที่ประชาชนในจังหวัดเสนอความเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งเป็นระยะเวลาสิบวันนับจากวันประกาศ

ในช่วงเวลาสิบวันนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจจัดให้มีการประชุมประชาชนในจังหวัด เพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้งได้

2.3 ระยะเวลาดังแต่วันที่ยี่สิบห้าถึงวันที่สามสิบเอ็ด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประชุมสรุปความเห็นของประชาชนตามข้อ 2.2 พร้อมทั้งเสนอผลการแบ่งเขตเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ช้ากว่าวันที่สามสิบเอ็ดนับจากวันที่ได้รับการแต่งตั้ง

3. การเสนอผลการพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ต้องเสนอผลการพิจารณาข้อเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งอย่างน้อย 3 รูปแบบ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างช้าในวันถัดไป ซึ่งข้อเสนอมจะต้องประกอบด้วย

- (1) รายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอหรือตำบลหรือเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต
- (2) จำนวนราษฎรของแต่ละเขตเลือกตั้ง และผลต่างของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัด
- (3) เหตุผลประกอบ
- (4) แผนที่

4. การจัดส่งผลการพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมายให้กรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือบุคคลใด เป็นผู้นำผลการพิจารณาข้อเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งมาส่งด้วยตนเองที่สำนักงานกิจการบริหารงานเลือกตั้ง ชั้น 4 อาคารธนาคารทหารไทย ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร โทร. 644-5106 โดยมีใบรับส่งตามระเบียบทางราชการ

5. วิธีปฏิบัติ ในการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้นมีวิธีปฏิบัติ ดังนี้

ข้อ 1 กรณีจังหวัดมี ส.ส. ได้ 2 คน หรือ 3 คน

(1) การหาค่าเฉลี่ยของจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ในแต่ละจังหวัด

การหาค่าเฉลี่ยตามนี้ไปตามมาตรา 103 ของรัฐธรรมนูญแห่งกระทรวงมหาดไทย ที่กำหนดให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งมีจำนวนเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยจัดให้มีแต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนราษฎรแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

ดังนั้น การหาค่าเฉลี่ยตามข้อนี้ จึงต่างจากค่าเฉลี่ยของจำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขั้นตอนของการหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละจังหวัดจะพึงมี ตัวอย่างเช่น จังหวัด ก. มีจำนวนราษฎร 344,000 คน มี ส.ส. ได้ 2 คน ค่าเฉลี่ย จะเท่ากับ 344,000 หารด้วย 2 เท่ากับ 172,000 คน หรือ จังหวัด ข. มีจำนวนราษฎร 1,726,000 คน มี ส.ส. ได้ 11 คน ค่าเฉลี่ย จะเท่ากับ 1,726,000 หารด้วย 11 เท่ากับ 156,909 คน จะสังเกตเห็นว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด ก. ไม่เท่ากับค่าเฉลี่ยของจังหวัด ข.

(2) ความแตกต่างของจำนวนราษฎรในแต่ละเขต

เพื่อให้มีความแตกต่างในด้านชุมชนหรือความเป็นชุมชนเดียวกัน และความเป็นธรรมชาติของจำนวนราษฎรที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องดูแลให้ความรับผิดชอบในเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าความแตกต่างของจำนวนราษฎรได้เพียง $\pm 3,000$ คน จากค่าเฉลี่ยตามข้อ 1 เช่น เขตเลือกตั้งในจังหวัด ก. ตามข้อ 1 จะมีราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งอยู่ระหว่าง 169,000 คน ถึง 175,000 คน สำหรับจังหวัด ข. จะมีราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งอยู่ระหว่าง 153,909 คน ถึง 159,909 คน

(3) ให้ถือเขตเลือกตั้งเดิมเป็นเกณฑ์

การถือเขตเลือกตั้งเดิมเป็นเกณฑ์ในความหมายนี้ หมายถึง ในการเลือกตั้ง ปี 2539 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน 2539) ข. มี ส.ส. ได้ 11 คน มีเขตเลือกตั้ง 4 เขตเลือกตั้ง คือ เขตเลือกตั้งที่ 1 ถึงเขตเลือกตั้งที่ 4 มี ส.ส. เขตเลือกตั้งละ 3 คน ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 4 มี ส.ส. ได้ 2 คน ในกรณีนี้ การแบ่งเขตเลือกตั้งตามกฎหมายใหม่ให้แบ่งเขตเลือกตั้งที่ 1 เดิมออกเป็น 3 เขตเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และให้ดำเนินการในทำนองที่เดียวกันในเขตเลือกตั้งที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับ

(4) ให้ถืออำเภอที่มีราษฎรมากที่สุดเป็นหลัก

หมายความว่าในการแบ่งเขตเลือกตั้งไม่ว่ากรณีใด เช่น แบ่งภายในเขตเลือกตั้งเดิมหรือแบ่งใหม่ทั้งจังหวัดให้ถือเอาอำเภอที่มีราษฎรจำนวนมากที่สุดตามลำดับเป็นหลัก เช่น ในเขตจังหวัด หรือเขตเลือกตั้งเดิมตาม (3) มี 3 เขต อำเภอที่มีราษฎรเป็นลำดับจากที่หนึ่ง สองและสาม เป็นหลักในแต่ละเขตเลือกตั้งแล้ว นำอำเภอหรือตำบลอื่นมารวม เว้นแต่

(4.1) ถ้าอำเภอใดอำเภอหนึ่งหรือตำบลใดตำบลหนึ่งมีจำนวนเพียงพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ โดยจำนวนราษฎรอยู่ระหว่างเกณฑ์เฉลี่ยในข้อ 2 ให้พื้นที่ของอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง เช่น อำเภอ ก. ในจังหวัด ก. มีราษฎรจำนวน 170,000 คน ซึ่งอยู่ช่วงเฉลี่ยตามข้อ 2 (ระหว่าง 169,000 คน ถึง 175,000 คน) ก็ให้ถือเอาเขตปกครองของอำเภอ ก. เป็นเขตเลือกตั้ง

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(1) เพื่อจะได้ไม่เกิดความแตกต่างกันในระหว่างเขตเลือกตั้ง ในเรื่องความสะดวกของการเดินทางติดต่อกันภายในแต่ละเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ควรมีขนาดพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร) ใกล้เคียงกัน (เขตเลือกตั้งในเมืองย่อมมีความหนาแน่นของประชากรสูง พื้นที่จึงมีขนาดเล็กกว่าเขตเลือกตั้งในชนบท จึงเน้นความใกล้เคียงกันของพื้นที่เฉพาะกับพื้นที่ชนบท)

(2) พื้นที่ของเขตเลือกตั้งควรมีความกว้างและความยาวใกล้เคียงกัน (คือมีรูปร่างใกล้เคียงกับวงกลมหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัสมากกว่าจะใกล้เคียงกับวงรีหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า) และไม่มีลักษณะคดเคี้ยวไปมา

(3) มีถนนหรือการคมนาคมที่สะดวกระหว่างจุดต่างๆ ภายในเขตเลือกตั้งเดียวกัน

ข้อ 2 กรณีจังหวัดที่มี ส.ส. ได้ไม่น้อยกว่า 4 คน และไม่มีการเพิ่มจำนวน ส.ส. ของจังหวัด

ประเด็นที่พึงพิจารณามีอยู่ว่า ถ้าคงแนวเขตเลือกตั้งเดิมไว้ (ซึ่งมีหลายเขต) ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่อาจแตกต่างกันได้มาก เช่น จังหวัดหนึ่งมี ส.ส. 5 คน เขตเลือกตั้งเดิมที่ 1 มี ส.ส. 3 คน มีราษฎร 480,000 คน ถ้าแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยไม่เปลี่ยนแนวเขตเดิม จะได้ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่ 160,000 คน เขตเลือกตั้งเดิมที่ 2 มี ส.ส. 2 คน มีราษฎร 280,000 คน ถ้าแบ่งเขตใหม่จะได้ค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่ 140,000 คน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของราษฎรทั้งจังหวัดต่อเขตเลือกตั้ง คือ $(480,000 + 280,000) / 5 = 152,000$ คน ซึ่งทำให้เขตเลือกตั้งใหม่ควรมีราษฎรระหว่าง 149,000 คน ถึง 155,000 คน เมื่อเป็นเช่นนี้ จะไม่สามารถคงแนวเขตเลือกตั้งเดิมไว้ได้

ข้อเสนอแนะก็คือ ควรเริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวเขตเลือกตั้งเดิมโดยโยกย้ายตำบล (หรืออำเภอ) ให้น้อยครั้งที่สุดระหว่างเขตเลือกตั้งเดิมที่ 1 ประมาณ 24,000 คน เพื่อไปเพิ่มให้เขตเลือกตั้งเดิมที่ 2 ผลก็คือทั้งสองเขตเลือกตั้งเดิมที่เปลี่ยนแปลงแล้ว จะมีค่าเฉลี่ยของราษฎรต่อเขตเลือกตั้งใหม่เท่าๆ กันประมาณ 152,000 คน ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของราษฎรทั้งจังหวัดต่อเขตเลือกตั้ง

เมื่อได้เปลี่ยนแปลงแนวเขตเลือกตั้งเดิมแล้ว ก็ให้ถือว่าเขตเลือกตั้งเดิมที่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นเสมือนเขตจังหวัดที่มี ส.ส. ได้ 2 คน หรือ 3 คน ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นในข้อ 1

ข้อ 3 กรณีจังหวัดที่มี ส.ส. ได้ไม่น้อยกว่า 4 คน และมีการเพิ่มจำนวน ส.ส.

มีสองกรณี คือ กรณีจังหวัดปทุมธานี มี ส.ส. เพิ่มจาก 3 คน เป็น 4 คน ควรดำเนินการตามข้อ 1 โดยอนุโลม กรณีจังหวัดนครราชสีมา จะต้องเปลี่ยนแปลงแนวเขตเดิม แต่ควรเปลี่ยนแปลงให้น้อยที่สุด

ข้อ 4 กรณีประชากรหนาแน่น

หมายถึงกรณีของกรุงเทพมหานครหรือเทศบาลที่มีประชากรหนาแน่น อาจมีความจำเป็นต้องแบ่งตำบลหรือแขวงของกรุงเทพมหานคร และต้องคำนึงถึงลักษณะที่เป็นชุมชนเดียวกันในการแบ่งเขตเลือกตั้งด้วย

กำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานการแบ่งเขตเลือกตั้ง
ภายในกำหนดเก้าสิบวัน

- 10 มิถุนายน 2541 - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย
- 16 มิถุนายน 2541 - ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พ.ศ. 2541 มีผลใช้บังคับ
- 19 มิถุนายน 2541 - ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง มีผลใช้บังคับ
- 21-24 กรกฎาคม 2541 - คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทุกจังหวัด
- 21-24 กรกฎาคม 2541 - จัดประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
- 20-23 สิงหาคม 2541 - คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เสนอรูปแบบการแบ่งเขต 3 รูปแบบ มายังคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 27 สิงหาคม 2541 - คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีเวลาดำเนินงานตามข้อกำหนดฯ รวม 31 วัน นับแต่วันแต่งตั้ง
- 7 กันยายน 2541 - วันสุดท้ายของกำหนดระยะเวลาเก้าสิบวัน
-

ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง

อาศัยอำนาจตามมาตรา 10 (4) ประกอบมาตรา 13 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 และมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้งดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติในการแบ่งเขตเลือกตั้ง”

ข้อ 2 ในข้อกำหนดนี้

“เขตเลือกตั้ง” หมายความว่า ท้องที่ที่กำหนดเป็นเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ข้อ 3 เมื่อมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นรายจังหวัดตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะมี ดังนี้

(1) จังหวัดใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้หนึ่งคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

(2) จังหวัดใดที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งคน ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้นประชุมพิจารณาเสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดให้แล้วเสร็จภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นรายจังหวัด โดยถือเกณฑ์ดังนี้

(2.1) ให้แบ่งเขตเลือกตั้งเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีในแต่ละจังหวัด และแต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ในการแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้ง ต้องกำหนดพื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งให้ติดต่อกันและมีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกันทั้งนี้ไม่ควรมากกว่าหรือน้อยกว่าสามพันคนจากจำนวนเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในจังหวัดนั้น

(2.2) กรณีที่อำเภอหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

(2.3) กรณีที่ไม่อาจกำหนดอำเภอหรือตำบลเป็นเขตเลือกตั้งได้ตาม (2.2) ให้รวมอำเภอต่าง ๆ เป็นเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึง

- ก) การเคยอยู่ ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน
- ข) ให้ถืออำเภอที่มีจำนวนราษฎรมากที่สุดเป็นหลัก
- ค) พื้นที่ที่ติดต่อใกล้ชิดกัน และ
- ง) ความสะดวกในการคมนาคมระหว่างกัน

(2.4) การรวมอำเภอตามหลักเกณฑ์ ใน (2.3) จะทำให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งไม่ใกล้เคียงกันตาม (2.1) ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลจากอำเภอหนึ่งไปยังอีกอำเภอหนึ่งเพื่อให้ได้จำนวนราษฎรตามเกณฑ์ใน (2.1) แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้

(2.5) กรณีการแยกหรือรวมพื้นที่ตำบลจากอำเภอหนึ่ง ไปยังอำเภอหนึ่งตาม (2.4) แล้วทำให้ราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งไม่ใกล้เคียงกันตาม (2.1) หรือไม่มีสภาพเป็นชุมชนเดียวกัน ให้แยกหรือรวมพื้นที่บางส่วนของตำบลได้ และให้ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพของชุมชนที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำหรือเป็นชุมชนใกล้เคียงกันและสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก

ในการแบ่งเขตเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เสนอรูปแบบการแบ่งเขตอย่างน้อยสามรูปแบบและให้มีแผนที่แสดงรายละเอียดรวมทั้งจำนวนราษฎรของตำบลหรืออำเภอที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขต

ข้อ 4 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ได้ดำเนินการตามข้อ 3 เสร็จแล้ว ในวันถัดไปให้นำผลการพิจารณาเสนอความเห็นการแบ่งเขตเลือกตั้งของจังหวัดทุกรูปแบบ พร้อมแผนที่แสดงรายละเอียดตามข้อ 3 แจงให้ประชาชนในจังหวัดทราบโดยปิดประกาศ ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในจังหวัดเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแบ่งเขตเลือกตั้งมายังคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ภายในเวลาสิบวันนับจากวันประกาศ

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดอาจจัดให้มีการประชุมประชาชนในจังหวัด เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะภายในเวลาดังกล่าวด้วยก็ได้

บทคัดย่อ

การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 จะมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือจะเป็นการเลือกตั้งที่เขตเลือกตั้งจะเล็กลง เป็นแบบเขตเดียวเบอร์เดียว 400 เขตทั่วประเทศ และแต่ละเขตจะมีประชากรประมาณ 150,000 คน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อฐานเสียงดั้งเดิมของนักการเมืองอย่างแน่แท้ ซึ่งรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างกว้างๆ ว่าอำเภอใดหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ ก็ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้งได้เลข ถ้าหาไม่ได้ ให้รวมหลายอำเภอเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ติดต่อกันใกล้เคียงกัน การคมนาคมสะดวกและการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อน ถ้าการรวมกันดังกล่าวจะทำให้ประชากรมากหรือน้อยเกินไป ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลของอำเภอได้ แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะบางส่วนของตำบลไม่ได้ คือยังมีการเคารพหน่วยทางการปกครองของตำบลใน แต่ละจังหวัดอยู่ และนอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นชุมชนเดียวกันของเขตเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้น ด้วยว่าจะต้องมีความเป็นชุมชนเดียวกันและมีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวคือหลักการเรื่องความเสมอภาคกันของคะแนนเสียง (Vote equality) ซึ่งใช้ป้องกันการเขียนเขตเลือกตั้งอย่างไม่เป็นธรรม (Gerrymandering) แต่การเขียนเขตเลือกตั้งที่คำนึงถึงเฉพาะแต่หลักการเรื่องความเสมอภาคกันของคะแนนเสียงอาจนำไปสู่ปัญหาเรื่องการเจือจางของคะแนน (Vote dilution) ได้ โดยเฉพาะกรณีที่มีการแยกตำบลออกจากบางอำเภอไปรวมเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ร่วมกับอำเภออื่นๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีของชุมชนเมือง/ชุมชนชนบท หรือระหว่างชุมชนไทยพุทธกับชุมชนไทยอิสลามในบางจังหวัดภาคใต้ เพราะฉะนั้นทางออกจึงควรอยู่ที่การให้ความสำคัญกับเกณฑ์เรื่องการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อน โดยใช่วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ภายในกรอบของเขตเลือกตั้งเดิมตามจำนวน ส.ส. ไป เพราะข้อกำหนดตามกฎหมายเดิมของเขตเลือกตั้งแบบเก่าจะเป็นหลักประกันว่าปัญหาเรื่องการเจือจางของคะแนนไม่เกิดขึ้น การคมนาคมและความใกล้เคียงกันของพื้นที่ก็จะมีปัญหาด้วย เนื่องจากความที่เคยเป็นชุมชนทางการเมืองเดียวกันมานั่นเอง นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงปัจจัยความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง รูปพรรณสัณฐานของเขตเลือกตั้ง และที่สำคัญที่สุดก็คือปัจจัยเรื่องลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่จะเป็นตัวกำหนดความเหมาะสมของแต่ละเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัดอีกด้วย

หลักเกณฑ์การแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 2540 : การสำรวจมาตรฐานเบื้องต้น

หนึ่งในมาตรฐานที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้เป็นแนวทางในอันที่จะหาให้กระบวนการการเลือกตั้งของไทยปลอดจากการทุจริตชื่อเสียง คือการหาให้เขตเลือกตั้งเล็กลง กลายเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้คนเดียว แทนที่จะเป็นเขตเลือกตั้งขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งแต่ 1-3 คนอย่างเดิม ทั้งนี้จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตนี้ 400 เขตทั่วประเทศ

เป็นที่แน่นอนว่านอกจากจังหวัดเล็กลงก็จังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สูงสุดเพียง 1 คน ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายแล้ว ก็จะต้องมีการแบ่งเขตเลือกตั้งกันใหม่หมดสำหรับจังหวัดที่เหลือที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มากกว่า 1 คนขึ้นไป ในทางปฏิบัติแล้วนี้หมายถึงการที่เขตเลือกตั้งแบบเดิมซึ่งมีขนาดใหญ่และเคยเป็นฐานเสียงทางการเมืองของนักการเมืองจำนวนมากทั่วประเทศมายาวนานกว่า 2 ทศวรรษ จะต้องถูกแบ่งซอยย่อยเป็นเขตเล็กเขตน้อยตามหลักเกณฑ์กว้างๆ ที่รัฐธรรมนูญระบุไว้ว่า จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ให้คำนวณจากจำนวนราษฎรเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 400 คน ซึ่งตัวเลขเฉลี่ยก็คือประชาชน 150,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน

การแบ่งเขตเลือกตั้งเสียใหม่นี้จึงย่อมมีผลกระทบต่อนักการเมืองได้ต่างว่กันเพราะอาจมีการตัดเขตที่เป็นฐานเสียงเดิมของนักการเมืองบางคนออกไป แล้วนำเอาเขตที่ไม่ใช่ฐานเสียงผนวกเข้ามา หรืออาจเป็นการนำเอาฐานเสียงที่เคยกระจายกระจายเข้ามาารวมกันเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ก็ได้ ซึ่งในเรื่องนี้รัฐธรรมนูญได้กำหนดแนวทางในการแบ่งเขตเลือกตั้งที่เหมาะสมไว้แต่เพียงกว้างๆว่า จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขตต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกันและต้องให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน ส่วน พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการแบ่งเขตเลือกตั้งเพิ่มเติมไว้ดังนี้คือ ในกรณีที่อำเภอหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามนั้น ให้รวมอำเภอต่างว่เป็นเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ติดต่อกันใกล้เคียงกัน ความสะดวกในการคมนาคมระหว่างกัน และการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน ถ้าการรวบรวมอำเภอในลักษณะนี้จะทำให้มีจำนวนประชากรมากหรือน้อยเกินไป ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเพื่อให้ได้จำนวนประชากรพอเพียงสำหรับการเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขตหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้ อย่างไรก็ตามยังกำหนดต่อไปอีกด้วยว่าหากวิธีการดังกล่าวหาให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งไม่ใกล้เคียงกัน หรือไม่มีสถานะเป็นชุมชนเดียวกัน ก็ให้แบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพของชุมชนที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำในลักษณะที่เป็นชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน และสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก โดยจะต้องหาให้จำนวนราษฎรของแต่ละชุมชนในเขตเลือกตั้งแต่ละแห่งมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุด

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การที่รัฐธรรมนูญไทย พ.ศ.2540 และ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะให้ความสำคัญสูงสุดกับการที่พื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องติดต่อกัน และแต่ละเขตเลือกตั้งควรมีจำนวนราษฎรที่ใกล้เคียงกันนั้น ก็เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรม ภัยมุ่งเขียนเขตเลือกตั้งให้เกิดคุณหรือโทษแก่ผู้สมัครเฉพาะราย(Gerrymandering)เป็นหลัก ซึ่งในกรณีของประเทศไทย ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่า เหตุที่ผ่านมา การกำหนดเขตเลือกตั้งที่จัดทำโดยกระทรวงมหาดไทย ซึ่งถูกควบคุมโดยนักการเมืองอีกทีหนึ่งนั้น ได้มีข้อกังขาอยู่เป็นระยะ เสมอมาว่า ได้มีการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นจริง อย่างใดก็ตาม การแบ่งเขตเลือกตั้งที่เหมาะสมจะต้องไปไกลกว่าความเสมอภาคในด้านตัวเลขของจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้ง คือควรจะต้องไปถึงจุดของคุณภาพของการเป็นตัวแทนด้วย นั่นคือการแบ่งเขตเลือกตั้งควรจะแบ่งในลักษณะที่ตัวแทนซึ่งได้รับเลือกตั้งมา สามารถเป็นตัวแทนของราษฎรในเขตเลือกตั้งของตนได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน กล่าวคือเขตเลือกตั้งหนึ่งจะต้องเป็นเขตเลือกตั้งที่ประชากรในนั้นที่ไม่มีความแตกต่างทางสังคม เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรมมากเกินไป จนถึงขนาดที่ความต้องการของประชากรแตกแยกออกเป็นสัดส่วนหรือส่วนทางกันอย่างชัดเจน จนทำให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมาต้องเลือกรักษาผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของประชากรที่ตนเห็นว่ามีสำคัญทางการเมือง และละเลยผลประโยชน์ของกลุ่มอื่นต่อไปเสีย พูดง่าย ๆ ก็คือ นอกเหนือจากจำนวนราษฎรที่เข้าเกณฑ์แล้ว เขตเลือกตั้งที่ดีจะต้องมีความเป็นชุมชนเดียวกันอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าข้อกำหนดให้อำเภอหรือตำบลที่มีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะเป็นเขตเลือกตั้งได้ก็ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้งไปเลย ก็คือ การอนุโลมว่าความหนาแน่นของประชากรในตำบลหรืออำเภอดังกล่าวเป็นดัชนีที่บ่งถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกันของชุมชนนั้นแล้ว ปัญหาที่แท้จริงจึงน่าจะอยู่ในกรณีที่จะต้องรวมเอาอำเภอต่าง ๆ ที่มีประชากรไม่มากพอเข้ามาเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน เพราะในกรณีเช่นว่านี้ ภัยเฉพาะในกรณีที่จะต้องมีการแยกพื้นที่ของตำบลใดตำบลหนึ่งไปร่วมกับอำเภออื่น หากไม่ระมัดระวังพอก็อาจทำให้เกิดการละลายหรือการเจือจางคะแนนเสียงของประชากรส่วนที่ต้องถูกคัดขาดจากชุมชนส่วนใหญ่ที่ตนเป็นส่วนหนึ่งอยู่ก็ได้ ซึ่งในกรณีของประเทศไทย การเจือจางของคะแนนนี้ อาจเกิดขึ้นได้สองกรณีก็คือ กรณีที่ประชากรในเขตเมืองบางตำบลถูกแยกไปรวมเข้ากับประชากรส่วนใหญ่ของชนบทหรือกลับกันคือประชากรบางส่วนจากเขตชนบทถูกนำมารวมเป็นส่วนหนึ่งของเขตเลือกตั้งในเมือง หรืออีกกรณีหนึ่งคือกรณีของความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติและศาสนาของประชากรในบางจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศ

อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาเรื่องการเจือจางของคะแนนเสียงอันสืบเนื่องมาจากการรวมหลายอำเภอเข้าเป็นเขตเลือกตั้งเดียวกัน (ซึ่งรวมถึงการแยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเข้าด้วยกัน)นี้ สามารถป้องกันได้อยู่แล้วในระดับหนึ่ง หากผู้เขียนเขตเลือกตั้งจะยึดถืออย่างเคร่งครัดตามเกณฑ์ของกฎหมายที่ว่ากรรวมหลายอำเภอเข้าด้วยกันดังกล่าว ให้คำนึงถึงการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันเป็นหลัก เพราะไม่เพียงแต่ว่าในเขตเลือกตั้งเดิม การมีพื้นที่ติดต่อใกล้เคียงกันและการคมนาคมสะดวกจะได้รับการประกันจากข้อกำหนดของกฎหมายเดิมเท่านั้น หากแต่ว่า การแยกตำบลออกจากอำเภอใดในเขตเลือกตั้งเดิมไปรวมกับ

อำเภออื่นๆ เพื่อสร้างเขตเลือกตั้งใหม่ ก็จะไม่เสี่ยงกับปัญหาเรื่องการเจือจางคะแนนอีกด้วย เพราะอย่างน้อยที่สุด ตำบลนั้นๆ และอำเภอที่จะไปรวมกันเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ ก็เคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกันมาก่อนนั่นเอง

ในทางปฏิบัติวิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ที่ง่ายที่สุด จึงน่าจะเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งเดิมที่เคยเป็นเขตเลือกตั้งสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2-3 คนขึ้นไปในแต่ละจังหวัด ออกเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ที่มีขนาดเล็กลงตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง เช่น จังหวัด ก. ในระบบเดิม มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 5 คน ใดๆ เลือกมาจากเขตเลือกตั้งที่ 1. จำนวน 3 คน และเขตเลือกตั้งที่ 2. อีก 2 คน ตามระบบใหม่ เขตเลือกตั้งที่ 1. ก็จะถูกแบ่งออกเป็น 3 เขตเลือกตั้ง คือ เขตเลือกตั้งที่ 1.1 1.2 และ 1.3 ส่วนเขตเลือกตั้งที่ 2. ก็จะถูกแบ่งออกเป็น 2 เขตเลือกตั้ง คือ เขตเลือกตั้งที่ 2.1 และ 2.2 เพราะฉะนั้น จำนวนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 1.1 1.2 และ 1.3 ก็จะใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับเขตเลือกตั้งที่ 2.1 และ 2.2 ก็จะใกล้เคียงกันด้วย แต่อาจมีข้อแตกต่างที่มากขึ้นกว่านี้ ถ้าเป็นการเปรียบเทียบระหว่างเขตเลือกตั้งที่ 1.1 กับ 2.2 เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพราะ คราวเท่าที่เราไม่ได้ถือเอาตัวประชาชนหรือจำนวนคะแนนเสียงที่แท้จริงของผู้เลือกตั้งรายบุคคลเป็นเกณฑ์สูงสุด แต่เอาจำนวนราษฎรไปผูกพันกับอาณาบริเวณพื้นที่ (Territorial based sub-units) แล้ว ก็ไม่มีทางที่จะทำให้เขตเลือกตั้งทุกเขตมีจำนวนราษฎรที่เท่าหรือใกล้เคียงกันได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ นั่นคือหน้าหนักของคะแนนเสียงของราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งจะยังคงมีความแตกต่างกันอยู่เสมอ

วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้น้ำหนักของคะแนนเสียงของราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งของจังหวัดเดียวกันไม่แตกต่างกันจนเกินไป ก็คือการกำหนดค่าให้ค่าเฉลี่ยของความหนาแน่นของประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องใกล้เคียงกับความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรทั้งจังหวัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ เขตเลือกตั้งที่ดีก็ยังคงควรมีขนาดหรือขอบเขตเป็นรูปพรรณสัณฐานที่ใกล้เคียงกันอีกด้วย เพราะในขณะที่ความเท่าเทียมกันของคะแนนเสียงเป็นสิ่งที่เปราะบางแก่ผู้เลือกตั้ง ขนาดหรือขอบเขตที่ไม่แตกต่างกันจนเกินไปของเขตเลือกตั้งก็เป็นธรรมชาติของการเมืองด้วยตนเอง เพราะเห็นได้ง่ายว่านักการเมืองที่เป็นตัวแทนของเขตเลือกตั้งที่เล็กจะสามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่ายกว่า การคมนาคมสื่อสารกับประชาชนผู้เลือกตั้งก็ทำได้ง่ายกว่านักการเมืองที่เป็นตัวแทนของเขตเลือกตั้งที่ใหญ่โต มีประชาชนอยู่อาศัยอยู่อย่างกระจัดกระจายทั่วปทุม

อย่างไรก็ตามเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้นำเสนอมานี้ จะมีน้ำหนักในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดอีกด้วย นั่นคือเกณฑ์สภาพความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเมื่อบวกกับการเคารพเขตแดนของตำบลซึ่งเป็นเขตการปกครองแล้ว ย่อมทำให้การสร้างสูตรสำเร็จทางคณิตศาสตร์สำหรับการกำหนดเขตเลือกตั้งเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก อันง่ายที่สุดแล้วการกำหนดเขตเลือกตั้งที่เหมาะสมยุติธรรมและเป็นไปได้ จึงต้องพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดเป็นเกณฑ์ ตัวอย่างการกำหนดเขตเลือกตั้งใหม่ที่น่าสนใจมาแสดงประกอบด้วยจังหวัดพัทลุง ภูเก็ต เชียงราย นครราชสีมา แม่ฮ่องสอน จระเข้ สิงห์บุรี มุกดาหาร เชียงใหม่ นครสวรรค์ และลพบุรี

Abstract

The 1997 Constitution provides for a significant change in the electoral process of the country by introducing the single-member constituency system. The country will from now on consist of 400 electoral districts, each with about 150,000 in population. Such a change will definitely have great impact on the fortunes of politicians as their original strongholds will be altered accordingly. The Constitution together with its organic law (dealing with the National Election Commission) has stipulated that any Amphur or Tambon with the population big enough to constitute a constituency should become one. If not, different Amphur may be grouped together to make a new constituency, provided that all parts of the districts are joined together, that they are easily accessible and that they belonged to the same constituency in the previous election. If the result of such a procedure does not conform with the population requirement, the removal of Tambon to be added to another Amphur is allowed but the integrity of a Tambon is to be respected. Moreover, the integrity of an existing community is not to be disturbed. In any case the equality of districts in terms of population is the goal that must be achieved at all times.

Obviously the above rules are based on the principle of equality of votes, which aim at solving the problem of excessive disparity or Gerrymandering. But it is always possible that boundaries which are fair numerically may lead to the problem of vote-dilution instead, especially when Tambon is removed from its original Amphur and added to another to make up a new electoral district. The case of vote-dilution may come from "packing" the urban Tambon to the rural Amphur or vice versa or it may be the case of dispersing large number of Moslem communities in the Southern border provinces where they constitute a majority into various districts, thereby reducing their potential political strength. One possible solution is to adhere strictly to the provision that only Amphur that belonged to the same constituency in the previous election may be grouped together. The simple method of drawing up new electoral districts by dividing

old constituency by the number of available MPs will guarantee that vote-dilution will not take place. The requirements regarding easy accessibility and the geographical compactness can also be guaranteed since all these conditions are already required under the old electoral laws. More important is the fact that all parts of the districts did belong to the same political community. Furthermore, care should be given to the population density ratio and the requirement of geographical size. Yet, the most important factor of all is the geographical reality of each individual province which in the final analysis will determine how each of the above standard is going to be practically applied.

The 1997 Constitution and the Redistricting of Congressional Districts :
A Preliminary Survey of Standards.

One of the measures designed by the 1997 Constitution to free Thai electoral process from vote buying tactics and other electoral frauds is to replace the multi-member constituency, according to which 1-3 MPs may be elected in one constituency, with the single-member constituency. There will now be 400 MPs elected from 400 constituencies nationwide.

Evidently, apart from a few small provinces where there have been no significant changes in terms of population growth and hence there can be only one representative for each province, most other provinces which have more than one MP will need a new redistricting. In practical terms, this means that the original large constituencies which have served as political bases for most politicians for more than two decades will be divided up into various smaller electoral districts. The Constitution has stipulated that the population in each district should be calculated from the total population of the country divided by the 400 MPs. Hence, each MP should represent roughly the population of 150,000.

Such a new design will certainly have great impact on the fortunes of most politicians. Some of their original political strongholds may be replaced by unfamiliar territory, while for others previously scattered political bases may be regrouped together. The Constitution broadly provides that for a province which has more than one MP, all parts of the newly drawn districts must be geographically joined together and that the population size of each electoral district should be about the same. The organic law (dealing with the National Election Committee) has stipulated further that should the population of any Amphur (district) or Tambon (sub-district) be big enough to constitute an electoral constituency, such an Amphur or Tambon should by its own right be a constituency. If such is not the case, then different Amphur may be grouped together to constitute a constituency, provided that (1) their

territorial boundaries are connected to each other. (2) that the transportation and communication between such units are feasible and (3) that these Amphur used to belong to the same constituency. Moreover, if the result of such a grouping does not conform with the requirement regarding the number of population in each constituency, then the removal or addition of Tambon from one Amphur to the other Amphur to make up a new constituency is allowed. But the removal or addition of a part (village or villages) of an Amphur is not permissible. Nevertheless, should the above procedures do not result in the required population per district or should it result in the breaking up of communities, then the drawing up of a new constituency should be made to conform with the existing communities and the required population standard.

It is obvious that the Constitution and its organic law by placing so much importance on the requirements that areas within the same constituency must be connected to each other and that each constituency should be more or less equal in terms of population is trying to solve the problems of excessive disparity or Gerrymandering - the ills of which Thailand is known to have experienced at the time when the administration of the general election was under the supervision of the Ministry of Interior and subsequently under the politicians themselves. Yet a well drawn constituency should satisfy not only the need for equality of votes in each district but also the quality of representation. That is to say, a constituency should be drawn up in such a way that an elected representative will, more or less, equally represent all interests in that particular district. An ideal constituency should consist of people who are not so different from each other in terms of their socio-economic or cultural backgrounds. The population should not be so different or so divided that eventually an elected MP can choose to represent only those parts of the society which matter most to him politically, and by so doing can afford to completely ignore the rest. In short, apart from meeting the required number of population, a good constituency should also constitute a relatively homogeneous community. It should have a certain degree

of political cohesiveness.

It is apparent that by allowing an Amphur or a Tambon to become an electoral district by itself provided that it meets the population requirement is a tacit implication that the high population density can speak for the relatively homogeneous socio-economic backgrounds and a political cohesiveness of its people. The real problem therefore is with the case where different Amphur need to be grouped together to constitute a constituency, especially when a (number of) Tambon may be removed from one Amphur and added to another. Such a manipulation, if done without care, may cause serious vote dilution - the situation whereby the potential effectiveness of a group's voting strength is drastically reduced and its ability to translate that strength into control of or at least influence with elected public officials seriously limited. In Thailand the problem of vote dilution may come from "packing" the urban Tambon to (i.e., removed from its urban Amphur) the rural Amphur or vice versa. It may also happen to the Moslem minority who constitute the majority of the population in the four southern border provinces of the country.

At any rate, the above problem of vote dilution may be successfully avoided if the redistricting process strictly follows the letters of the law which requires that only those Amphur belonging to the same constituency in the previous election may be grouped together to constitute the new district. Such is the case because first of all the "geographically compact" requirement and the "easy access" requirement of a given constituency were already called for by the past election law. Secondly, there should be very little risk in vote dilution involved because in some sense every Tambon and every Amphur in the past constituency simply belonged to the same political community. Any addition or removal within the confine of the old constituency could not, therefore, be ground for the vote dilution charge.

In practice, the simplest way to draw up a new district is to divide up the old constituency into new districts according to the number of available MPs. For example, province X used to have 5 MPs representing two electoral

districts - 3 from district A and 2 from district B. The new electoral district will therefore consist of 5 districts - district A1, A2 and A3 from the original district A and district B1 and B2 from the original district B. The population size of A1, A2 and A3 will be more or less equal and so are the case of B1 and B2. However A1 and B2 may not be that equal. This is simply because we have yet to hold on absolutely to the principle that it is the person to be represented in the parliament. As long as we still hold on the idea of representation as representing both the people and the territorial-based sub-units - it is clear that no districts will be completely equal in size. Different constituencies will always have different values of vote, so to speak.

One possible way of reducing the above disparity is to take the population density of each province into consideration - to require that the population density ratio in each electoral district is as close as possible to the population density ratio of the whole province. In addition, a good electoral district should not vary too much in geographical size from other districts. While the equal population requirement seems fair to voters, equality in district size is equally fair to candidates. It is certainly unfair if some candidates find "contact" more difficult than do others because of relatively bad communications and scattered populations in large, sparsely-populated districts.

Yet, whether or not the above criteria would have any meaningful weight depends entirely on the most significant factor - the geographical reality. This factor together with the integrity of administrative units (like the province and the Tambon) have made it highly improbable to utilize any mathematical formula to draw up electoral districts. In the final analysis, to achieve the goal of proper, fair and possible redistricting, one needs to consider all facts and figures of each province individually. The detail redistricting process of the following provinces are also included in this report: Phang-nga, Phuket, Chiangrai, Nakhonratchasima, Mahongson, Trat, Singburi, Mukdahan, Chiangmai, Nakhonsawan, and Lopburi.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การควบคุมและตรวจสอบค่าใช้จ่ายการหาเสียงเลือกตั้ง เป็นงานวิจัยเพื่อศึกษาหาแนวทางในการควบคุมและตรวจสอบ การใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

การศึกษานี้ จึงมุ่งที่จะหาคำตอบ 2 ประการ คือ (1) จะทำอย่างไรจึงจะควบคุมให้ผู้สมัครใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งให้อยู่ในวงเงิน และหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด และ (2) จะทราบได้อย่างไรว่า ผู้สมัครแต่ละคนใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งอยู่ในวงเงินตามที่กำหนดหรือไม่

คณะผู้วิจัยได้สร้างต้นแบบระบบบัญชีการเลือกตั้งขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมการใช้จ่ายเงินของผู้สมัคร และได้กำหนดประเด็นในการตรวจสอบค่าใช้จ่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มผู้ศึกษา แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะมาตรการในการตรวจสอบค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้ ทั้งนี้ การศึกษานี้คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลในวงการต่างๆ พอจะแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ (1) กลุ่มผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ทางบัญชี และการบริหาร การเลือกตั้ง (2) กลุ่มนักวิชาการ หรือผู้ที่มีความรู้ และประสบการณ์ทางการเมือง และการบริหารงานสาธารณะ และ (3) กลุ่มนักการเมือง

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการเพื่อให้ผู้สมัครใช้จ่ายเงินในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในหลักเกณฑ์และวงเงินตามที่กฎหมายกำหนดได้นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งควรจะทราบ (1) ที่มาของเงินที่จะใช้จ่าย, (2) หลักเกณฑ์และวิธีการใช้จ่ายเงิน (3) การเก็บหลักฐาน และการบันทึกการใช้จ่าย เพื่อเป็นหลักฐานในการรายงาน และ (4) การตรวจสอบ เพื่อให้ทราบว่าการใช้จ่ายของผู้สมัครเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

ที่มาของเงินค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง พบว่ามีแหล่งที่มา 3 ทาง คือ การสนับสนุนจากพรรคการเมือง การบริจาคของนิติบุคคลหรือบุคคลทั่วไป และเงินหรือทรัพย์สินของผู้สมัคร และเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งดังกล่าวนี้ ผู้สมัครควรจะนำฝากธนาคารในบัญชีที่เปิดไว้เพื่อการเลือกตั้ง เป็นการเฉพาะทั้งหมดก่อน จึงจะเบิกนำมาใช้จ่ายในการเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เพื่อความชัดเจน โปร่งใสและมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ เก็บไว้เพื่อการตรวจสอบต่อไป

การใช้จ่ายเงินเพื่อการเลือกตั้งทุกครั้ง ต้องมีหลักฐานการใช้จ่าย โดยให้สมุห์บัญชีเลือกตั้งเป็นผู้เก็บรวบรวมหลักฐานการใช้จ่าย และจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายทั้งหมด ในการลงบัญชีสมุห์บัญชีจะเป็นผู้จัดทำบัญชีทั้งหมด 5 บัญชี คือ (1) บัญชีธนาคาร เพื่อบันทึกการฝาก-ถอนเงิน, (2) บัญชีรายรับ (บริจาค) เพื่อบันทึกการรับเงินทุกรายการที่จะนำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง, (3) บัญชีรายจ่าย (เช็ค) คือบัญชีค่าใช้จ่ายแยกประเภท ที่จ่ายเป็นเช็คทั้งหมด, (4) บัญชีรายจ่าย (เงินสด) คือบัญชีค่าใช้จ่ายแยกประเภท ที่จ่ายเป็นเงินสดทั้งหมด และ (5) บัญชีเจ้า

หนี้ (ค้างชำระ) คือบัญชีที่ค้างชำระ กรณีรับสินค้าหรือการบริการแล้ว แต่ยังไม่ได้ชำระเงิน หรือชำระเงินไม่ครบ

เมื่อสิ้นสุดการเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครจะต้องยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายทั้งหมด แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายในเก้าสิบวันนับจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 การยื่นบัญชีดังกล่าวนี้ ควรใช้แบบรายงานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดขึ้น เป็นหนังสือนำส่งเรื่อง พร้อมแนบสมุดบัญชี หลักฐานการใช้จ่าย และหลักฐานทางการเงินทั้งหมด โดยให้สมุหบัญชีเลือกตั้งเป็นผู้จัดทำบัญชีและรายงานค่าใช้จ่าย และให้ผู้สมัครเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงาน ค่าใช้จ่ายการเลือกตั้งทั้งหมด ก่อนนำส่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สำหรับการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง พบว่าจะต้องตรวจสอบทั้งเอกสาร คือ รายงานและหลักฐานการใช้จ่าย และตรวจสอบการปฏิบัติในการหาเสียงของผู้สมัคร หรือตรวจสอบภาคสนามควบคู่กันไปด้วย

การตรวจสอบภาคสนาม มีมาตรการบางประการที่มีข้อเสนอให้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ เช่นการควบคุมการใช้จ่ายานพาหนะ ควรกำหนดให้ใช้ Sticker หรือป้ายรับอนุญาตการใช้จ่ายานพาหนะ จากคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียก่อน การกำหนดราคาประเมินของสื่อโฆษณาต่างๆ และประกาศให้ประชาชนทั่วไปทราบ และการตรวจนับแผ่นป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ เป็นต้น

ผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับ คณะผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะ เรื่องการควบคุมและการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้รายงานข้อเสนอไว้ในรายงานการวิจัยนี้ด้วยแล้ว

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive summary)

การใช้เงินในการเลือกตั้ง เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการเมืองของไทย การใช้เงินในการหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองโดยทั่วไปสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การใช้เงินในทางลับ ซึ่งกฎหมายไม่อนุญาตให้ใช้ได้
2. การใช้เงินในทางเปิดเผย ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้ใช้จ่ายได้ในวงเงินที่จำกัด

อย่างไรก็ตาม การใช้เงินในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในอดีตไม่สามารถควบคุมให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้มีข้อกำหนดหรือระเบียบใดๆ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม หรือตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การศึกษาเรื่องการควบคุมและการตรวจสอบการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จะศึกษาเน้นหนักในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง การควบคุมการใช้จ่าย และการตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เปิดเผยและกฎหมายอนุญาตให้ใช้จ่ายได้เท่านั้น จะไม่รวมถึงการใช้จ่ายที่ผิดกฎหมาย และค่าใช้จ่ายที่ต้องห้ามตามมาตรา 44 และมาตรา 45 ของ พรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541

การศึกษานี้ ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นที่จะค้นหาสภาพความเป็นจริงของการใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในอดีต และหามาตรการ วิธีการต่างๆ ในการดำเนินการเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ปฏิบัติตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ โดยวิธีการศึกษาจะศึกษาจากเอกสารวิชาการ ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ และจากการสัมภาษณ์บุคคล ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางการเมือง การบริหาร ด้านบัญชี และการตรวจสอบทั้งจากภาครัฐและเอกชน

ผลการศึกษา

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Literature Reviews) กฎหมายเลือกตั้งของบางประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมด้านการเงินในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งด้านรายรับจากการบริจาค (Contributions) และการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง (Campaign Expenditure) บางประเทศจะเน้นควบคุมรายได้หรือแหล่งที่มาของรายได้ที่ใช้ในการหาเสียง โดยกำหนดเงื่อนไขการรับบริจาคหรือรับการสนับสนุนก่อนข้างเข้มงวด และต้องเปิดเผยแหล่งที่มาของรายได้ ในขณะที่บางประเทศก็เข้มงวดเกี่ยวกับการใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียง โดยวัตถุประสงค์ของการตรา

กฎหมายควบคุมการเงินเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งด้านรายรับและรายจ่ายนี้ ก็เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความเท่าเทียมกันในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และป้องกันการใช้จ่ายเงินในการหาเสียงมากเกินไปจนความจำเป็นอันเป็นการสูญเสียค่าทางเศรษฐกิจ และประการที่สำคัญคือ เป็นการลดบทบาทหรืออิทธิพลของผู้สนับสนุนทางการเงินที่มีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สำหรับประเทศไทย พรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 หมวด 3 การสนับสนุนพรรคการเมืองก็มีข้อกำหนดและเงื่อนไขในการรับบริจาคหรือรับการสนับสนุนของพรรคการเมือง และพรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ส่วนที่ 6 ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งก็มีข้อกำหนดและเงื่อนไขในการใช้จ่ายหาเสียงเลือกตั้ง เช่นกัน แม้ว่าเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายของประเทศต่าง ๆ จะอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน แต่ข้อกำหนดและวิธีการบังคับใช้ก็แตกต่างกันออกไป การศึกษานี้เพื่อนำประสบการณ์ของต่างประเทศมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบทางการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งของไทยให้มีความสมบูรณ์และมีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง

2. การสัมภาษณ์บุคคล ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นต่อวิธีการควบคุมการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง ในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

2.1 การรณรงค์และการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง (Election Campaign Expenditure) เห็นว่าการใช้จ่ายเงินในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ ใช้จ่ายเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และควรควบคุมวงเงินค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งไม่ให้มากเกินไป เพื่อความเท่าเทียมกัน และป้องกันมิให้เงินเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองมากเกินไป

2.2 การบริจาค (Donations) การบริจาคเงิน หรือทรัพย์สินเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง มีทั้งที่เห็นด้วยกับการกำหนดวงเงินรับบริจาค เพื่อไม่ให้ผู้สนับสนุนมีอิทธิพลต่อผู้สมัครมากเกินไป และเห็นว่าไม่ควรบริจาคสนับสนุนผู้รับเลือกตั้งเป็นการส่วนตัว ควรบริจาคผ่านพรรคการเมืองจะเหมาะสมกว่า เพื่อส่งเสริมพรรคการเมืองให้เข้มแข็ง และสามารถตรวจสอบได้ง่ายกว่า

2.3 สมุหบัญชีเลือกตั้ง (Election Campaign Comptroller) ส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดทำบัญชีเลือกตั้ง เป็นเพียงการจดบันทึกการรับ-จ่าย การเก็บหลักฐาน การรับ-จ่าย ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งความรู้ต่างๆ เหล่านี้ สามารถเรียนรู้ได้จากการศึกษาระเบียบ หรือประกาศ หรือคู่มือการทำงาน ก็สามารถปฏิบัติได้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้คนที่มีความรู้ศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช) ก็น่าจะเพียงพอแล้ว

2.4 ระบบบัญชีเลือกตั้ง (Election Campaign Accounting System) เห็นว่าควรให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเปิดบัญชีกับธนาคารเพื่อเป็นบัญชีใช้จ่ายเพื่อการเลือกตั้งโดยเฉพาะ เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบ

สำหรับรูปแบบของการบันทึกบัญชี และหลักฐานทางการเงิน ควรมีบัญชีอย่างน้อย 3 ประเภท คือ บัญชีรับจ่ายประจำวัน บัญชีรับบริจาค และบัญชีค่าใช้จ่ายแยกประเภท และต้องมีหลักฐานการรับและจ่ายเงินทุกครั้ง

2.5 การรายงานค่าใช้จ่ายการเลือกตั้ง (Election Campaign Expenditure Disclosure) คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรจะกำหนดแบบฟอร์มรายงานที่เป็นมาตรฐาน เพื่อเป็นรายงานสรุปค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.6 การตรวจสอบ (Election Campaign Expenditure Audit) ควรจะดำเนินการตรวจสอบทั้งด้านเอกสารและภาคสนาม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้สมัครหรือพรรคการเมืองได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย และเพื่อให้การตรวจสอบภาคสนามมีผลในทางปฏิบัติ จึงควรดำเนินการตรวจสอบดังนี้

1. ควรเน้นตรวจสอบเฉพาะผู้สมัครที่มีคะแนนเสียงสูง 3 อันดับแรก ในแต่ละเขตเลือกตั้ง
2. ตรวจสอบหรือเก็บหลักฐานการใช้สื่อหาเสียงเฉพาะที่มีค่าใช้จ่ายสูง มีจำนวนไม่มาก และตรวจนับได้ง่าย เช่น แผ่นป้าย Cutout เป็นต้น
3. กำหนดราคากลางของสื่อหรืออุปกรณ์ ในการหาเสียง รวมทั้งอัตราค่าจ้างแรงงานในการช่วยหาเสียง

ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (Recommendations Presented to The Election Commission of Thailand)

การควบคุม และการตรวจสอบ การใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง (Election Campaign Expenditure Controlling and Auditing Proposal) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง ดังนั้น มาตรการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น จึงต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากเกินไปจนความจำเป็น โดยมีมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

1. ควบคุมการใช้รถยนต์หรือพาหนะในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยกำหนดให้ผู้สมัครต้องใช้แผ่นป้ายหรือ Sticker ซึ่งเป็นตราของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นตราสัญลักษณ์ อนุญาตให้ใช้เป็นพาหนะในการหาเสียงได้ ซึ่งจะทำให้สามารถตรวจสอบค่าใช้จ่ายด้านพาหนะหาเสียงได้โดยง่าย และจะทำให้ผู้สมัครมีความระมัดระวังในการใช้ยานพาหนะมากขึ้น

2. การกำหนดราคาค่าขึ้นต่ำของสื่อโฆษณา ค่าเช่าและค่าจ้างแรงงาน เพื่อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความถูกต้องของค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ผู้สมัครยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยกำหนดเฉพาะบางสื่อบางรายการที่สำคัญและมีค่าใช้จ่ายสูงและสามารถตรวจสอบได้ชัดเจน

- 2.1 ราคาค่าขึ้นต่ำแผ่นป้ายโฆษณาหรือ Cutout

- 2.2 ราคาค่าเช่ารถยนต์

- 2.3 อัตราค่าจ้างบุคลากร

3. การขอความร่วมมือจากผู้รับจ้างทำสื่อโฆษณา ให้รายงานและเก็บหลักฐานการรับจ้างทำสื่อไว้ เพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถเรียกตรวจสอบได้

4. ระบบบัญชีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ควรกำหนดรูปแบบบัญชีดังนี้

- สอดคล้องกับกฎหมายและประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางบัญชีทั่วไป
- ง่ายต่อการปฏิบัติ และเก็บบันทึกข้อมูลต่างๆ ที่สำคัญครบถ้วนตามความจำเป็นเพื่อการตรวจสอบ
- สมุดบัญชีควรประกอบด้วย
 1. สมุดบัญชีธนาคาร บันทึกรายการทุกรายการที่เกิดขึ้น โดยที่เงินทั้งหมดที่จะใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งต้องนำฝากในบัญชีธนาคารเสียก่อนจึงจะเบิกมาใช้จ่ายได้
 2. สมุดบัญชีรายรับ บันทึกรายรับทั้งหมดที่จะใช้ในการเลือกตั้ง
 3. สมุดบัญชีค่าใช้จ่าย แยกเป็นจ่ายด้วยเช็คและจ่ายด้วยเงินสด
 4. สมุดบัญชีเจ้าหนี้หรือบัญชีที่ค้างชำระ

5. สมุดบัญชีเลือกตั้ง ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี วุฒิมัธยมศึกษา ระดับมัธยมปีที่ 6 หรือ ปวช. ขึ้นไป ไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในขณะเดียวกัน และมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในขณะนั้นด้วย โดยกำหนดหน้าที่รับผิดชอบไว้ดังนี้

- จัดทำและรับรองความถูกต้องของบัญชีรายรับ-รายจ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง
- เบิกจ่ายเงินจากบัญชีธนาคารเพื่อใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง
- ออกเอกสารหลักฐานการรับบริจาค
- จัดทำรายงานการใช้จ่ายการหาเสียงเลือกตั้งและเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้
- รวบรวมและเก็บรักษาเอกสารหลักฐานการรับ-จ่ายทั้งหมด

6. หลักเกณฑ์การรายงาน

- ต้องใช้แบบรายงานตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด
- สมุหบัญชีเลือกตั้ง เป็นผู้จัดทำรายงานและผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องลงนามรับรอง ความถูกต้องของรายงานด้วย

7. การตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง

7.1 การตรวจสอบภาคสนาม ควรตรวจสอบเฉพาะกิจกรรมหรือรายการที่มีค่าใช้จ่ายสูง และสามารถเก็บหลักฐานพิสูจน์ได้อย่างชัดเจน ในรูปแบบของการตรวจนับ บันทึกรับ-จ่ายหรือถ่ายรูปเป็นหลักฐาน เป็นต้น

- การตรวจสอบการใช้ยานพาหนะ ให้มีการใช้แผ่นป้ายหรือ Sticker รับอนุญาตติดรถหรือพาหนะที่จะใช้ในการหาเสียง เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้สมัครได้ใช้จ่ายในการใช้พาหนะหาเสียงมากน้อยเท่าใดและตรงกับรายงานค่าใช้จ่ายที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่
- การตรวจสอบแผ่นป้าย Cutout ตรวจนับเฉพาะผู้สมัครที่มีคะแนนนิยมสูง 3 อันดับแรก ซึ่งคาดว่าจะมีการใช้จ่ายในการแข่งขันหาเสียงค่อนข้างสูง
- ติดตามกิจกรรมการณรงค์หาเสียงของผู้สมัครที่มีคะแนนนิยมสูง 3 อันดับแรก อย่างใกล้ชิด เช่น การใช้แผ่นป้ายโฆษณา การใช้ยานพาหนะ การปราศรัยหาเสียง การใช้สื่อโฆษณาประเภทอื่น ๆ

7.2 การตรวจสอบเอกสาร สมุดบัญชีทั้งหมดและหลักฐานการรับ-จ่าย ซึ่งต้องถูกต้องและสอดคล้องกัน และการคำนวณค่าใช้จ่ายเป็นไปตามหลักเกณฑ์ราคามาตรฐานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้

มาตรการการควบคุมและการตรวจสอบการใช้จ่ายการหาเสียงเลือกตั้งดังกล่าว

นี้ เป็นการเสนอเฉพาะประเด็นและหลักการที่เห็นว่าจะประโยชน์ต่อการควบคุมและการตรวจสอบ ทั้งนี้ผู้ที่หน้าที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาว่าประกาศรายละเอียดในการปฏิบัติเป็นเรื่อง ๆ ไป และเมื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ควรนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

Executive Summary

Expense on election is the problem affecting Thai political development. Spending on political campaign to obtain political power generally can be divided into 2 categories as follows :-

1. Undisclosed fund that prohibited by the law.
2. Open fund allowed by the law for limited amount.

In the past, the control of expense on election was not effective due to lacking of provision and regulation to control or verifying the spending of candidates.

The study of *Election Campaign Expenditure Controlling and Auditing on election of members of parliament by way of election zoning* shall emphasize on the election expense and verifying political campaign among candidates of members of parliament particularly on *open fund* and complying with the law. The study will not include the prohibited or unlawful activities as prescribed in section 44 and section 45 of *The Act Supplementary to the Constitution concerning the Election of Members of Parliament and Senator, 1998*.

The study has adopted qualitative analysis emphasizing on the reality of expense on election, measures and methods to allow candidates to comply with law. This study shall be conducted through technical documents, law sections of both domestic and foreign cases and through interviewing persons who are specialized and experienced in politic administration, accounting and auditing from the government and private sectors.

Study Result

1. **Literature Reviews** Some countries 's election law has emphasized on the financial control on election campaign concerning contributions and campaign expenditure. In some countries focused on the source of fund by specifying the conditions of contributions strictly and source of election fund shall be made known to public and

some strictly controlled on campaign expenditure. The objective of law controlling expense and income on election is to enable candidates to be of equality on the campaign and preventing unnecessarily overspending for the campaign which adversely affects the economy and the most important thing is to lower the influence of the influential group and financial supporters over the candidates.

In Thailand, *The Act Supplementary to the Constitution concerning Political Parties, 1998*, Section 3, the contributions of political parties and *The Act Supplementary to the Constitution concerning Members of Parliament and Senators Election, 1998*, part 6, campaign expenditure are provided the conditions and provisions of contributions and campaign expenses. Though law objectives in various countries are the same, the provisions and the ways of enforcement are different. This study is to adopt experiences from countries as information in developing the law of financial disciplines in Thai campaign to be completely and practically effective.

2. **Interviewing** Interviewee commented on methods of controlling campaign expenditure summing up as follows :-

2.1 *Election campaign expenditure* mostly is overspending and candidates have spent more than what have been prescribed by the law and control of the said actions should be curbed to ensure equality and to prevent financial influence over politic.

2.2 *Donations or Contributions* inclusive of limiting amount of contribution to prevent influential supporter and donation to any candidate should not be allowed since direct donation to political parties is more appropriate to strengthen political parties and easier by way of inspection.

2.3 *Election campaign comptroller* It was found that election account should be conducted to record transaction as evidence to submit to the Election Commission and all these information can be obtained through disciplines, announcement or working manual, therefore higher educated personnel is not necessary, post - secondary school or vocational certificate is sufficient.

2.4 Election Campaign Accounting System Candidates should open their campaign account at banks as expenses and income on election must be through this account on purpose of evidential inspection.

Accounting record and financial evidence require at least 3 categories: daily transaction, contribution account and general ledger and strictly required receiving and spending evidences at each time.

2.5 Election Campaign Expenditure disclosure to The Election Commission, its standard submission form should be designed to sum up expenditure of candidates.

2.6 Election Campaign Expenditure audit should be conducted in both documentary audit and field inspection with public participation. To enable field inspection to be practically effective, the examining should be conducted as follows :

2.6.1 Focus on the first top 3-score candidates in each election zone.

2.6.2 Examining or collecting data of expensive media used on campaign.

2.6.3 Set up reference price of equipment, media on the campaign inclusive of labor cost on the said purpose.

Recommendations Presented to The Election Commission of Thailand

Election Campaign Expenditure Controlling and Auditing Proposal is significant part to effect the law enforcement, therefore any measures should be practically effective and not costly as follows :-

1. *Control of vehicle used in the campaign* All candidates have to use campaign sticker assigned by The Election Commission of Thailand, thus verifying the campaign expenditure on vehicle will be more practical and will encourage candidates to be more careful in using vehicle for the campaign.

2. *Design indicating cost of advertising media, rental and wages* as reference or criteria to verify expenditure record submitted to The Election Commission of Thailand. It should assign indicating price particularly on certain media with high cost and can be practical verification.

2.1 Price of cutout or billboard

2.2 Vehicle rental

2.3 Labor cost

3. *Cooperation required from advertising media makers* to report or to collect payment evidence for the further inspection by The Election Commission.

4. *Election Accounting System* should be designated as follows :

4.1 Relevant to the law as well as The Election Commission of Thailand provisions.

4.2 To comply with general accounting standard.

4.3 Convenient to practise and collect necessary data for the verification.

4.4 The accounting book should consist of

4.4.1 Bank account book which all the campaign budget should be deposited at bank prior to the withdrawal for campaign expenses.

4.4.2 Credit account shall record all the income donations occurred during the election campaign.

4.4.3 Debit account separately recorded by cheque or cash.

4.4.4 Account payable or unsettled account.

5. *Election Campaign Comptroller* shall be qualified with minimum age of 20 with post-secondary school or vocational certificate, not political candidate at the same time and obtain the right to vote at that time. Its responsibilities are listed as follows :

5.1 Provide and certify the accuracy of financial campaign transaction.

5.2 Withdraw money from the bank for election campaign.

5.3 Issue evidence on contributions.

5.4 Provide report of the election campaign and submit to The Election Commission of Thailand within the schedule.

5.5 Collect and secure the evidence of campaign contributions and expenses.

6. *Reporting*

6.1 Election Campaign Comptroller arrange reports and to be certified by candidates.

6.2 Report should be arranged in format defined by The Election Commission

7. *Election Campaign Expenditure Auditing*

7.1 **Field inspection** should be conducted particularly on some activity with high cost and clear data collection can be done in form of counting, recording and taking photo for instance.

- Inspection on vehicle used through usage of sticker. Official designated sticker have to be stick at campaign vehicles for verifying whether it is identical to the campaign expenditure report submitted to The Election Commission .
- Campaign cutout or billboard examining focus on the first top 3-score candidates that are expected to spend a large amount of money in the campaign.
- Closed monitoring on campaign activities of the first top 3-score candidate such as : billboard, campaign vehicle and usage of advertising media.

7.2 **Documentary audit** All the campaign account books and concerned evidence have to be correct and corresponding to one another.

Calculation shall be in compliance with standard principle designated by The Election Commission.

The Said Election Campaign Expenditure Controlling and Auditing Proposal is on certain issues that deemed useful in controlling and auditing. The authority in charge should consider in details each issues and once promulgated as practical law, further dissemination to public is highly recommended.

บทคัดย่อ

(Abstract)

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์การเอกชนนั้น เป็นการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงศักยภาพและความสนใจขององค์การเอกชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้งที่จะมีขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม และมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา 3 ระดับ คือ ศึกษาองค์การเอกชนระดับชาติที่มีเครือข่ายหรือสาขาอยู่ในจังหวัดต่างๆ ศึกษาองค์การเอกชนระดับจังหวัด และ ศึกษากรณีศึกษา 3 จังหวัด โดยใช้เทคนิควิธีการวิจัย ทั้งในเชิงปริมาณ(Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) รวมทั้งการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตลอดจนสังเกตการณ์ ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมกับองค์การเอกชนในจังหวัดเหล่านั้น

ผลการศึกษาพบว่าองค์การเอกชนระดับชาติที่มีเครือข่ายสมาชิกหรือสาขาในจังหวัดต่างๆ นั้น มีทั้งที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล องค์การเอกชนเหล่านั้นสนใจรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านการรณรงค์เผยแพร่ การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้ง ยกเว้นองค์การเอกชนที่เคยร่วมกิจกรรมสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง

องค์การเอกชนระดับจังหวัด ส่วนใหญ่สนใจและเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมือง รูปแบบการมีส่วนร่วมที่สนใจ คือ การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง รองลงมาคือการสังเกตการณ์เลือกตั้ง โดยการจัดส่งอาสาสมัครไปสังเกตการณ์เลือกตั้งและการนับคะแนน สำหรับการรับแจ้งเหตุเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้งมีเพียงบางจังหวัดเท่านั้นที่แสดงความสนใจในเรื่องดังกล่าว

ผลการศึกษาจากกรณีศึกษา 3 จังหวัด อุบลราชธานี พระนครศรีอยุธยา และชลบุรีพบว่า อุบลฯเป็นจังหวัดที่ประชาชนมีการรวมกลุ่มทั้งในระดับชุมชนและระดับจังหวัด องค์การเอกชนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมักเป็นองค์การที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ส่วนอยุธยาเป็นจังหวัดที่แม้จะมีองค์การเอกชนท้องถิ่น แต่องค์การเหล่านี้จะแยกการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยออกจากการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ประกอบกับปัญหาอิทธิพลท้องถิ่นทำให้องค์การเหล่านี้สนใจด้านการรณรงค์เผยแพร่มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้ง ชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีอิทธิพลในจังหวัดมีอำนาจที่จะกำหนดผลการเลือกตั้งขณะที่เงื่อนไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์การเอกชนเหล่านี้เป็นไปได้น้อยยกเว้นสมาชิกชาวชลบุรีเพื่อประชาธิปไตยที่สนใจเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้งว่า

1.การมีส่วนร่วมในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งขององค์การเอกชน สามารถมีได้หลายระดับ ขึ้นกับความสนใจ และศักยภาพขององค์การเอกชนเหล่านั้น

2.กระบวนการรับรององค์การเอกชน และระเบียบการรับรององค์การเอกชนไม่ควรมีขั้นตอนที่ยู่ยากซับซ้อน ควรเน้นการลดข้อจำกัดและเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนทุกระดับสามารถเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ไม่ว่าองค์การเอกชนเหล่านั้นจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่

3. องค์การเอกชนที่เคยมีบทบาทในการรณรงค์รัฐธรรมนูญจะสนใจเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันให้การเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ องค์การเหล่านี้ควรเป็นกลุ่มเป้าหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

4. การปรึกษาหารือระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งกับองค์การเอกชนในประเด็นต่างๆ จะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดึงให้องค์การเอกชนสนใจที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งมากขึ้น

5. ลักษณะและรูปแบบความร่วมมือขององค์การเอกชนในการเลือกตั้งมีได้หลายอย่างดังนี้

5.1 องค์การเอกชนที่ทำงานเลือกตั้งโดยไม่ขอคำรับรองจาก กกต. แต่ทำงานประสานงานกับ กกต. ในงานด้านรณรงค์ สามารถขอความสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้

5.2 องค์การเอกชนที่ขอการรับรองจาก กกต. ในการทำงานเลือกตั้ง จะได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการบริหารการเลือกตั้ง เช่น การเสนอชื่อผู้เข้ารับการสรรหาเป็น กกต. ระดับต่างๆ การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ และสิทธิในการตรวจสอบการเลือกตั้งฯลฯ

5.3 รูปแบบการประสานงานสามารถจำแนกได้ดังนี้

1) เครือข่ายองค์การเอกชนที่ประสงค์ทำงานเลือกตั้งเป็นเอกเทศ อาจมีการประสานงานกันในรูปแบบคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ หรือรวมตัวเป็นเครือข่ายที่รวมตัวกันในระดับพื้นที่ เช่น ชุมชน ระดับเขตเลือกตั้ง และระดับจังหวัด และทำงานเลือกตั้งแตกต่างกันไปตามศักยภาพและพื้นที่

2) องค์การเอกชนที่มีเครือข่ายแต่ทำงานโดยคำนึงถึงการประสานงานกับคณะกรรมการการเลือกตั้งและได้รับการรับรองจาก กกต. แบ่งเป็น

2.1. เครือข่ายองค์การที่เลือกทำงานเฉพาะกิจกรรมบางประเภท เช่น งานรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารงานสังเกตการณ์ หรืองานตรวจสอบค่าใช้จ่าย เครือข่ายเหล่านี้ประสานงานตรงกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2.2 เครือข่ายองค์การเอกชนที่ทำกิจกรรมเลือกตั้งทุกประเภท คือ ทั้งรณรงค์เผยแพร่ รับแจ้งเหตุ สังเกตการณ์ และประสานงานตรงกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยอาจมีหลายองค์การ เช่น สภาทนายความร่วมกับมูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตยร่วมกับสภาสังคมสงเคราะห์ ทำกิจกรรมเลือกตั้งร่วมกัน เป็นต้น

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง: ศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์การเอกชนนั้น เป็นการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงศักยภาพและความสนใจขององค์การเอกชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง เช่น รูปแบบการมีส่วนร่วมในด้าน งานรณรงค์เผยแพร่ งานตรวจสอบการเลือกตั้ง และการบริหารการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งที่จะมีขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม และมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมากที่สุด

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้เทคนิควิธีการวิจัย ทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) มีทั้งการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) กล่าวคือ ในการศึกษาขององค์การเอกชนระดับชาติ คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรเอกชนระดับชาติจำนวน 20 คน โดยแยกเป็นผู้บริหารองค์กรเอกชนระดับชาติที่มีสาขาในจังหวัดต่างๆ 15 องค์กรและสัมภาษณ์ผู้นำองค์กรเอกชนด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม, พัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อม, ส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และด้านส่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนจำนวน 5 คน ในการศึกษาขององค์การเอกชนระดับจังหวัด ได้ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและปฏิบัติงานองค์กรเอกชนในระดับจังหวัด รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในจังหวัด 13 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 458 คน โดยใช้แบบสอบถาม และได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Session) โดยเชิญผู้นำจากองค์กรเอกชนที่ผู้ทรงคุณวุฒิใน 13 จังหวัดเป้าหมายประเมินว่าเป็นองค์กรเอกชนที่มีศักยภาพสูงที่สุดในจังหวัดเข้าร่วมการสนทนา และในกรณีศึกษา 3 จังหวัด ได้สัมภาษณ์เจาะลึกบุคลากรขององค์กรเอกชนในท้องถิ่นและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น นักการเมือง ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและปฏิบัติงานองค์กรเอกชน ตลอดจนสังเกตการณ์ ร่วมประชุม และร่วมกิจกรรมกับองค์กรเอกชนใน 3 จังหวัดเหล่านั้น

จากการศึกษาพบว่าองค์กรเอกชนระดับชาติที่มีเครือข่ายหรือสมาชิกหรือ "สาขา" ในจังหวัดต่าง ๆ นั้นหลายองค์กรมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โดยการจดทะเบียนในรูปมูลนิธิหรือสมาคม แต่บางองค์กรมีฐานะเป็นนิติบุคคลจากกฎหมายเฉพาะ ซึ่งองค์กรเอกชนนิติบุคคลที่ก่อตั้งก่อนปี 2535 จะประสบปัญหาเรื่องวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ระบุว่า ไม่เกี่ยวกับการเมือง ทำให้ไม่สามารถมาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งกับคณะกรรมการเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่ ส่วนองค์กรเอกชนที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลจะมีความเป็นอิสระในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากกว่าองค์กรเอกชนนิติบุคคล องค์กรเหล่านี้จะเน้นด้านงานรณรงค์ด้านกว้างในประเด็นการเมือง และประเด็นเชิงนโยบาย และจะมีความสัมพันธ์กับองค์กรเอกชนระดับจังหวัดในรูปแบบเครือข่ายต่างๆ

องค์การเอกชนระดับชาติเหล่านี้สนใจรูปแบบการมีส่วนร่วมในด้านการรณรงค์ เผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้ง ยกเว้นองค์การเอกชนที่เคยร่วมกิจกรรมเลือกตั้ง ประกอบกับหลายองค์การยังไม่มีเชื่อมั่นว่า กระบวนการตรวจสอบการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นตามรัฐธรรมนูญใหม่จะนำไปสู่คุณภาพใหม่ของการเมือง หรือสามารถเปลี่ยนระบบการเมืองที่เป็นอยู่เดิมได้ ทำให้ขาดความสนใจต่อการตรวจสอบการเลือกตั้ง และการบริหารการเลือกตั้งเท่าที่ควร

องค์การเอกชนระดับจังหวัด 13 จังหวัดที่ศึกษา ส่วนใหญ่สนใจและเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตย รวมทั้งมีผู้บริหารที่สนใจการเมือง รูปแบบการมีส่วนร่วมที่องค์การเอกชนแสดงความสนใจ คือ การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง รองลงมาคือการสังเกตการณ์เลือกตั้ง โดยการจัดส่งอาสาสมัครไปสังเกตการณ์เลือกตั้งและการนับคะแนน สำหรับการรับแจ้งเหตุเบาะแสการทุจริตการเลือกตั้งมีเพียงบางจังหวัดเท่านั้นที่แสดงความสนใจในเรื่องดังกล่าว

กรณีศึกษา 3 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี พระนครศรีอยุธยา และชลบุรี โดยศึกษาถึงปัจจัยที่เกื้อหนุนการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองขององค์การเอกชนในท้องถิ่น รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองขององค์การเอกชนในท้องถิ่น ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งจากศึกษาพบว่า อุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่องค์การเอกชนเข้มแข็ง เนื่องจากมีการรวมกลุ่มประชาชนในระดับที่กว้างขวาง ทั้งในระดับชุมชนที่เป็นการรวมตัวของประชาชนระดับรากหญ้าและในระดับจังหวัด โดยองค์การเอกชนในจังหวัดอุบลฯที่สนใจจะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นองค์การที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้ง การรณรงค์เรื่องรัฐธรรมนูญมาแล้ว ขณะที่องค์การเอกชนที่ทำงานเฉพาะด้านเริ่มมีความสนใจแต่ก็ยังไม่ชัดเจนถึงความเชื่อมโยงระหว่างงานที่ตนทำอยู่กับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งต้องอาศัยการให้ข้อมูล ประสานงาน และเชิญชวนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อยุธยาเป็นจังหวัดที่องค์การเอกชนไม่ค่อยเข้มแข็ง เนื่องจากแม้จะมีจำนวนองค์การเอกชนท้องถิ่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุมชนอยู่พอสมควร แต่องค์การเอกชนท้องถิ่นเหล่านี้จะแยกการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเรื่องส่งเสริมประชาธิปไตย ออกจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ประกอบกับปัญหาระบบอุปถัมภ์ในจังหวัด ทำให้องค์การเอกชนเหล่านี้สนใจเรื่องรณรงค์เผยแพร่ มากกว่าการตรวจสอบการเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้ง เนื่องจากหวาดเกรงอิทธิพลท้องถิ่นทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐและจากนักการเมือง

ส่วนชลบุรีเป็นจังหวัดที่ถือว่าประชาชนมีการรวมกลุ่มน้อย เป็นจังหวัดที่มีอิทธิพลในจังหวัดมีอำนาจที่จะกำหนดผลการเลือกตั้งได้ทุกระดับภายในจังหวัด ซึ่งเกิดจากการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ยกทั้งพื้นที่หรือยกทั้งหน่วยเลือกตั้ง ขณะเดียวกันองค์การเอกชนในจังหวัดจำนวนมากมี

ปัญหาเรื่อง ข้อบังคับหรือตราสารขององค์การได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ทำให้เงื่อนไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองขององค์การเอกชนเหล่านี้เป็นไปได้น้อย ยกเว้น สมัชชาชาวชลบุรีเพื่อประชาธิปไตยที่สนใจเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง โดยเฉพาะในรูปแบบการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ผลจากการศึกษาคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์การเอกชนในกระบวนการเลือกตั้งว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งขององค์การเอกชน สามารถมีได้หลายระดับขึ้นกับความสนใจ และศักยภาพขององค์การเอกชนเหล่านั้น เช่น องค์การเอกชนที่สนใจกระบวนการรับรององค์การเอกชนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง องค์การเอกชนที่ต้องอาศัยกระบวนการติดต่อหรือประสานงานให้เข้ามามีส่วนร่วม องค์การเอกชนที่ต้องการสนับสนุนจากรัฐบาลที่เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความมั่นใจก่อนเข้าร่วมกิจกรรม องค์การเอกชนที่มีปัญหาเรื่องข้อบังคับหรือตราสารที่ระบุไว้ว่า "ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง" เป็นต้น

กระบวนการรับรององค์การเอกชน และระเบียบการรับรององค์การเอกชน จึงไม่ควรมีขั้นตอน หรือเงื่อนไขที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ควรเน้นการลดข้อจำกัด และเปิดโอกาสให้องค์การเอกชนทุกระดับสามารถเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งได้ ไม่ว่าองค์การเอกชนเหล่านั้นจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ จะเป็นนิติบุคคลโดยพระราชบัญญัติฉบับใด

องค์การเอกชนที่เคยมีบทบาทในการรณรงค์รัฐธรรมนูญ และก่อรูปเป็นองค์กรหลังรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้ เช่น สมัชชาจังหวัด ประชาคมจังหวัด เครือข่ายองค์การเอกชน และชมรมจังหวัดต่าง ๆ จะมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมผลักดัน ให้กระบวนการเลือกตั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ องค์การเอกชนเหล่านี้ น่าเป็นกลุ่มเป้าหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง

การปรึกษาหารือ และการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้ง กับองค์การเอกชนในเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วม กระบวนการรับรอง และความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดึงให้องค์การเอกชนสนใจที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งมากขึ้น ซึ่งจะเป็นคำตอบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการปฏิรูปการเมืองที่แท้จริงในอนาคต

ลักษณะและรูปแบบความร่วมมือขององค์การเอกชนในการเลือกตั้งอาจมีได้หลายอย่างดังนี้ ลักษณะความร่วมมือขององค์การเอกชนในการเลือกตั้ง สามารถจำแนกได้ดังนี้

- องค์การเอกชนที่ทำงานเลือกตั้งโดยไม่ขอคำรับรองจากกกต. แต่ทำงานประสานงานกับ กกต. ในงานด้านรณรงค์ สามารถขอความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ข้อมูล คู่มือ อบรม สื่อเผยแพร่ต่างๆ และวิทยากร เป็นต้น ตัวอย่างรูปแบบของ

การประสานงาน เช่น การทำทำเนียบองค์การเอกชนที่มีกิจกรรมในเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การทำจดหมายข่าว การมีตัวแทนในคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ด้านรณรงค์เผยแพร่ เป็นต้น

- องค์การเอกชนที่ขอการรับรองจากกกต. ในการทำงานเลือกตั้ง สามารถ
 - เสนอชื่อผู้เข้ารับการสรรหาเป็น กกต.ประจำเขตเลือกตั้ง กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน ฯลฯ
 - ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ
 - ทำงานด้านการตรวจสอบ

รูปแบบการประสานงานขององค์การเอกชนที่มีเครือข่าย สามารถจำแนกได้ดังนี้

- องค์การเอกชนที่มีเครือข่าย ทำงานเลือกตั้งเป็นเอกเทศโดยไม่คำนึงถึงการประสานงานหรือทำงานร่วมกับ คณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งเป็น

1) เครือข่ายตามวัตถุประสงค์

องค์การเอกชนที่มีเครือข่าย ประสานการทำงานร่วมกัน ในรูปคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ อาจทำงานเลือกตั้งตามศักยภาพ เช่น งานรณรงค์เผยแพร่ และหรือ งานตรวจสอบการเลือกตั้ง เป็นต้น

2) เครือข่ายตามพื้นที่

เป็นการรวมตัวขององค์การเอกชนทุกประเภทที่หลายหลาย ที่รวมตัวกันในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ ทำงานเลือกตั้งแตกต่างกันไปตามศักยภาพในแต่ละพื้นที่ โดยรูปแบบการประสานงานจะเป็นดังนี้

- องค์การเอกชนที่มีเครือข่ายแต่ทำงานโดยคำนึงถึงการประสานงานกับ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และได้รับการรับรองจาก กกต. แบ่งเป็น

1. เครือข่ายที่ทำงานตามประเภทกิจกรรม

องค์การที่มีเครือข่าย เลือกทำงานเฉพาะกิจกรรมบางประเภท เช่น งานรณรงค์เผยแพร่ หรืองานสังเกตการณ์ หรืองานรับแจ้งเหตุ หรืองานตรวจสอบค่าใช้จ่าย เป็นต้น โดยมีงานทั้งในระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับเขตเลือกตั้ง องค์การที่มีเครือข่ายแต่ละเครือข่ายประสานงานตรงกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2) เครือข่ายองค์การเอกชนที่ทำกิจกรรมเลือกตั้งทุกประเภท คือ ทำทั้งงานรณรงค์เผยแพร่ งานรับแจ้งเหตุ งานสังเกตการณ์ และงานตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้ง ในทุกระดับ และประสานงานตรงกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยอาจมีหลายองค์การ เช่น สภานายความ ร่วมกับ มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย ร่วมกับสภาสังคมสงเคราะห์ ทำกิจกรรมเลือกตั้งร่วมกัน เป็นต้น

Executive Summary
People's Participation in Elections :
Cases Study on the Potential of NGO's Participation
in the Electoral Process

The research aims to study the potential of NGO's participation in the electoral process. These include mobilization of public awareness about elections, poll-watch, and administration of elections to assure the elections under Thailand's 1997 Constitution will be free and fair and also to enhance public involvement in elections.

Both quantitative and qualitative research methods including documentary and field research were employed. As part of the data gathering activities, 20 national NGO leaders were interviewed, 15 of whom are from national NGOs with local branch offices, and five are from NGOs actively involved in social welfare, environment and community development, support for disadvantaged groups, and pro-democracy and human rights movements. Spot surveys of 458 staff of provincial NGOs as well as experts in 13 provinces were carried out using questionnaires. Meanwhile, a focus group session was held, attended by leaders from the NGOs with the highest potential in each of the 13 provinces as identified by the local experts. To support the analyses of the various components, three provinces were used for comprehensive case studies. To this end, a series of interviews with local NGO staff and the parties concerned including politicians, community leaders, experts in the targeted provinces were conducted. This ran in parallel to the researchers' observation, and participation in various NGOs' meetings and activities.

The research finds that some of the national NGOs with local "branches" or grassroot support are classified under the law as foundations or associations; others are under special laws. This has restricted their participation in the electoral process, especially those established before 1992 as it conflicts their objectives to keep aloof from politics. On the other hand, NGOs that are not legally recognized can take part in political activities more freely than their counterparts. These NGOs have actively campaigned for political and policy issues, and had good connections with NGOs in the provinces.

Most of the NGOs have preferred to channel their efforts into educating people about democracy and elections rather than inspecting or administering elections per se except for those previously involved in the electoral process. This can be attributed to their lack of confidence that the new rules set out by the new Constitution can effectively put an end to electoral irregularities and, thereby, give rise to a new generation of more qualified politicians and a new face for the country's politics.

It is found that the majority of the NGOs in the 13 targeted provinces led by politically concerned senior officials are committed to promoting democracy. Topping the list of their prevailing types of involvement are the setting up of pro-democracy bodies and the campaigning for public democratic and voting awareness. This is followed by the sending in of volunteers to man polling booths to stop fraudulent voting. Only NGOs in certain provinces have shown interest in filing reports on poll fraud.

The scope of the case studies in Ubon Ratchathani, Ayutthaya, and Chon Buri cover factors contributing to the political involvement of local NGOs, types of involvement, and major barriers to involvement. The findings suggest that Ubon Ratchathani has some of the strongest NGOs, thanks to the extensive grassroots support in the province. Most of the NGOs that long to take part in the electoral process are those previously active in political movements, elections and campaigns for the new constitution. While some special interest NGOs look to step into the political context, they still cannot see clearly how they can fit into the electoral process under Thailand's new Constitution. This is where the Election Commission can come in to provide them with information and close guidance to pave the way for their entry.

In Ayutthaya, on the contrary, despite a significant number of NGOs actively involved in community development, they have placed less emphasis on political issues, drawing a distinct line between democracy promotion and involvement with the electoral process. This sheer lack of interest coupled with the prevailing nepotism in the province has caused the NGOs to sharpen their

focus on promoting public political awareness rather than inspecting or administering elections for fear of intimidation by local politicians and government authorities.

Chon Buri tends to have small groups of activists as the politics in the province is notoriously dominated by a group of powerful and influential people who can manipulate elections at all levels. This may come in the form of buying votes at certain polling stations or in whole constituencies. Meanwhile, many NGOs are faced with restrictions on political involvement as imposed by the NGOs' regulations or charters. The only exception to this is the Forum of Chonburi People for Democracy which is poised to seek active involvement with the electoral process, especially the promotion of election.

Based on the study, it is recommended that the involvement of NGOs with the electoral process can be accommodated at different levels according to their interest and potential. Chief among them are NGOs that need authorization from the Election Committee; NGOs that must be tapped for their cooperation; NGOs that want concrete assurance from the government before jumping into the fray; and NGOs that are forced by the regulations or charters to "keep aloof from politics".

It is suggested that the authorization process for NGOs should be simpler with fewer requirements to enable NGOs of all levels to gain access to the electoral process whether they be legally recognized or under any bills.

NGOs which played a proactive role in campaigning for the new Constitution and those which were established after the Constitution came into effect, for example, provincial forums, provincial communities, NGOs, and provincial interest groups tend to be committed to assuring that elections proceed in accordance with the new Constitution. These NGOs are the most promising prospects for the Election Commission to tap into the poll-watch.

Discussions and idea sharing between the Election Commission and NGOs about the types of involvement, authorization process and practicality will be the first major steps in attracting more NGOs to join the electoral process. This can be one avenue for the future democratic development and effective political reform.

The types of NGO's participation in elections can be categorized into:

- NGOs that request no authorization from the Election Commission in taking part in the election campaign. However, they can request for technical support in forms of information, brochures, handbooks, training, speakers, etc from the Committee. Central to their efforts are the compilation of NGOs involved in elections, publication of newsletters, and sending of delegates to the provincial and the constituency election committees on promoting election.

- NGOs with authorization from the Election Committee in taking part in the election campaign are entitled to

- Propose a list of nominations for the constituency election committee, the polling booth committee, vote-counting committee, etc.
- Obtain government support
- Check poll fraud

The operations of the NGO groups fall into one of the following two categories:

- The NGOs that are working independently of the election committee. They are further classified by

- 1) **Objectives**

These NGOs are joining forces as the national coordinating committee with a focus on common objectives i.e. promotion of election and/or lookout for electoral irregularities.

- 2) **Areas**

The NGOs of various natures are combining their efforts at either district, provincial, regional, and national level to roll out electoral initiatives in tandem with the demands of each respective area.

- The NGOs that are working in conjunction with the election committee. Authorized by the election committee, they are broken down into

- 1) **NGOs with specific focus**

This group of NGOs stress the importance of specific political efforts, for example, promotion of election, filing reports on fraudulent voting, observation, checking candidates' campaign budgets, etc. Spanning national, provincial, and constituency levels, the NGOs work jointly with the Election Commission.

- 2) **NGOs with non-specific focus**

The activities of these NGOs cover everything from promotion of election, filing reports on fraudulent voting, to observation and checking candidates' campaign budgets at all levels. They also work cooperatively with the election committee. To illustrate, the Law Society of Thailand joins hands with the Open Forum for Democracy (Poll-Watch) and the Council of Social Welfare in the election activities.